

Testvérem, Joáb

8.

GION NÁNDOR

GION NÁNDOR

Testvérem, Joáb

GION NÁNDOR REGÉNYEI 8.

1. *Engem nem úgy hívnak*
2. *Postarablók*
3. *A kárókatónák még nem jöttek vissza*
4. *Sortűz egy fekete bivalyért*
5. *Az angyali vigasság*
6. *Zongora a fehér kastélyból*
7. *Kétéltűek a barlangban*

Sorozatszerkesztő: Kurcz Ádám István

GION NÁNDOR

Testvérem, Joáb

Kalota Művészeti Alapítvány – Napkút Kiadó
Budapest, 2021

A kötet megjelenését
a Magyar Művészeti Akadémia
támogatta.

MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

© Gion Nándor jogörököse, 2021
© Napkút Kiadó, 2021

Idának, nagyon későn, mert ő már meghalt.

I. RÉSZ

1

– Megjött a Fehér Ló – mondta Búr, és látszott az arcán, hogy őszintén örül ennek. – Dél körül jött meg.

– Láttad? – kérdeztem.

– Persze hogy láttam – mondta Búr. – Bejött az üzletbe. Dél körül megállt egy Opel Rekord az üzlet előtt, és mindjárt sejtettem, hogy a Fehér Ló érkezett meg. Aztán kiszállt a kocsiból, bezárta az ajtót, és szép lassan besétált az üzletbe.

– Opellal jött? – kérdeztem.

– Opellal – mondta Búr. – Elég jó állapotban van a kocs. Egész biztosan ezt is el fogja adni.

– Egyedül jött? – kérdeztem.

– Egyedül – mondta Búr. – Tudod, hogy mindig azt mondta, a felesége szörnyen ronda, és ezért sohasem fogja magával hozni, mert nem akarja, hogy meglássuk.

– Miért nem jött a nyáron? – kérdeztem.

– Kórházban volt – mondta Búr. – Júliusban operálták. Elfakadt a vakbele, és azt operálták. Azt mondta, hogy különben olyan mindegy, nyáron is éppen ilyen pocsk idő volt, mint most. Meg azután a naptár szerint még most is nyár van.

Búrnak most már nem lehetett befogni a száját. Mesélt, mesélt a Fehér Lóról, az Opel Rekordról meg a vakbél-operációról. Belepusztult volna, ha nem mondhat el mindent részletesen. Búr egyébként min-

dennap két óra után megvár engem a városháza előtt, mert egy irányban lakunk, így hát együtt megyünk haza, és az úton mindig elmeséli, hogy aznap mi történt az önkiszolgálóban. Az önkiszolgáló a városházától számítva a második utcasarkon van, a folyó felé, Búr itt dolgozik, ő a főnök helyettese, reggel hattól délután két óráig dolgozik, és mindig tele van mesével, mert az önkiszolgálóban folyton történik valami; az emberek rengeteget lopnak, és ha a kereskedők észreveszik, Búr megpofozza őket, természetesen nem ott a helyszínen, mindenki szeme láttára, hanem bevezetik az illetőt az irodába, amit csak egy függöny választ el az üzlettől, és itt Búr vagy a főnöke – de legtöbbször Búr, mert ő nagyon erős, barna bőrű fiú – megpofozza a tolvajt, hazafelé menet azután Búr részletesen elmeséli nekem, hogy kik loptak, és kiket pofozott meg, és sokat szokott még mesélni egy kereskedelmi utazóról, aki havonta kétszer-háromszor betér hozzájuk, valamikor tagja volt a labdarúgó-válogatottnak, de most már csak kereskedelmi utazó, Búr azt mondja, hogy rettenetesen meghízott, és a haja teljesen megőszült. Én még sohasem láttam, de Búr már annyit mesélt róla, hogy egész biztosan megismerném, ha találkoznék vele az utcán.

Mindig történik valami az önkiszolgálóban, és úgy látszik, Búrnak szüksége van rá, hogy mindezt elfecsegye valakinek, és ezért vár meg engem minden nap a városháza előtt. Megvárt aznap is, amikor a Fehér Ló megjött Németországból, pedig én akkor jóval

később érkeztem, mint máskor, mert Joáb I behívatott az irodájába, hogy közölje velem: végleg engem bíz-tak meg az építkezések ellenőrzésével, és Joáb I min-dent nagyon lassan és fontoskodva adott elő, ezért kellett sokáig ott maradnom, Búr mégis türelmesen megvárt, mert belepusztult volna, ha nem ő mondja meg nekem először, hogy megjött a Fehér Ló.

A Fehér Lóval valamikor együtt jártunk iskolába Búr és én. Még elemibe. Aztán a Fehér Ló autószerel-lőnek tanult, de nem fejezte be, elment külföldre, azt sem tudtuk, hogy hova. Négy évvel ezelőtt jött haza először egy Volkswagennel. Alig ismertem meg, rán-cos lett az arca és a homloka, és ha nevetett, rettenete-sen megfeszült a bőr az állán. Halványkék vászoninget viselt, az ingre pedig a White Horse Whisky címké-je volt felvarrva, Búrnak meg nekem hozott egy-egy üveg White Horse Whiskyt. Azóta nevezzük őt Fehér Lónak. Főleg a White Horse címke miatt, amely az in-ge mellére volt felvarrva.

Több mint egy hónapig volt itthon azon a nyáron, megittuk a whiskyt, sokat fürödtünk a folyóban, so-kat csónakáztunk és horgásztunk, és a Fehér Ló elme-sélte, hogy felvette a nyugatnémet állampolgárságot, megnősült, egy istentelenül ronda nőt vett feleségül, de a nővel együtt kapott egy gépkocsijavító-műhelyt is, ahol tizenhét munkás dolgozik, és állandóan bővíti a műhelyt, úgyhogy minden évben több munkást al-kalmaz, ő nem dolgozik semmit, de azért reggel min-dig korán kel, hogy ellenőrizze a munkásokat. Meg

azt is mondta a Fehér Ló, hogy volt ő angol katona is valahol az Arábiai-félszigeten, azt hiszem, Jemenben. A nyugatnémet állampolgárságot csak később vette fel, amikor már leszerelt.

Jól szórakoztunk azon a nyáron, a Fehér Ló, Búr, a Kovács Pali meg én; mi négyen mindig együtt jártunk fürödni, és este a korzóra meg Joáb II kocsmájába. Egy napon aztán a Fehér Ló eladta a Volkswagent, és visszautazott Németországba. Nem írt nekünk soha még egy képeslapot sem, de attól kezdve minden nyáron hazajött, kocsival érkezett mindig, velünk volt egy ideig, aztán eladta a kocsit, és vonaton visszautazott. És mindig hozott nekünk White Horse Whisky, tavaly pedig egy-egy zsebrádiót is, nemcsak Búrnak meg nekem, hanem a Kovács Palinak is.

Az idén nyáron azonban hiába vártuk, és augusztus végén már biztosra vettem, hogy nem is fog jönni. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem örültem meg a jöttének, a Fehér Lóval mindig jól szórakoztunk, és nemcsak azért, mert mindig sok pénze volt, hanem mert igazán rendes fiú, de mégis azt mondtam Búrnak, amikor egy pillanatra elhallgatott:

– Nem értem, miért jött haza ilyenkor. A helyben én az idén ott maradtam volna Németországban.

– A Fehér Ló azt mondja, hogy az idén még nem lesz háború – mondta Búr. – És egyébként is, ő itt külföldi állampolgár, nyugodtan leléphet, ha valami balhé lesz. De azt hiszi, hogy az idén még nem lesz semmi komolyabb balhé.

– Az ő dolga – mondtam. – Én örülök, hogy megjött. Tényleg örülök neki.

– Estére ünnepelünk – mondta Búr.

– Joáb II-nél? – kérdeztem.

– Joáb II-nél – mondta Búr. – Természetesen. A Fehér Ló majd szól a Kovács Palinak is.

Ekkor már Búr utcájában jártunk, látszott a Bilka-féle kocsmá cégtáblája, egy sárga malac van felnyársalva ezen a cégtáblán, a malac mellett pedig egy üveg vörösbor áll. Búr alig száz méterre lakik a Bilka-féle kocsmától, és én még el akartam neki mondani, hogy máától kezdve végleg engem bíztak meg az építkezések ellenőrzésével. Szükségét éreztem, hogy ezt minél előbb elmondjam valakinek.

– Voltam ma Joáb I-nél – mondtam.

– Mindjárt gondoltam – mondta Búr. – Amint nem jöttél ki az irodából időben, mindjárt gondoltam, hogy Joáb I nyomorgat. Ő sohasem siet haza. Megjegyzem, az ő helyében én sem sietnék haza. A felesége tegnap is mindenfélét összelopkodott az önkiszolgáloban.

– Tudom – mondtam türelmetlenül. – Mesélted már.

– Persze – mondta Búr. – Egyáltalán nem csodálkozom rajta, hogy nem siet haza. Egy kleptomániás nőhöz én sem sietnék haza, az biztos. Elsején majd megint lesz neki mit fizetni. Szerencsére van miből fizetnie.

– Közölte velem, hogy végleg engem bíznak meg az építkezések ellenőrzésével – mondtam.

– Kosnik nem jön vissza? – kérdezte Búr.

– Nem – mondtam. – Nem akar visszajönni.

– Nagyszerű – mondta Búr. – Legalább nem kell naphosszat az irodában penészedned. Mindig utáltad az irodát. Ezt is meg kell ünnepelni.

– Okvetlenül meg fogjuk ünnepelni – mondtam.

Búrék háza elé értünk. Hosszú, halványzöldre festett épület ez, régi ház, de elég jó állapotban van még, csak a tető hajlott meg mind a két oldalon, és ezért a ház alacsonyabbnak látszik, mint amilyen valójában. Mondtam már Búrnak, hogy ki kellene cserélni a horogfákat, biztos korhadtak már, azért horpadt be a tető mindkét oldalon, és ha új horogfákkal cserélnék ki a régieket, mindjárt jobban mutatna a ház. Szeretem ezeket a nagy, régi házakat, és szeretném, ha minél szebbek lennének. Búr azonban azt mondta, hogy nincs pénzük megjavíttatni ezt a marha nagy épületet – négy szoba van itt, öten laknak benne, ő, a szülei, az öccse és a nagymama; Búr az utcai szobában lakik, és sokszor panaszkodott már, hogy éjjelenként a részek olyan ordítást csapnak a Bilka-féle kocsmában, hogy nem tud tőlük aludni, minden idehallatszik, mert a Bilka-féle kocsmáig alig száz méterre van Búrék házatól –, csak ketten: az apja és ő dolgozik, nem keresnek annyit, hogy megjavíttathatnák a házat, és így a tető évről évre soványodik.

– Akkor ma este Joáb II-nél megünnepeljük a Fehér Ló érkezését – mondta Búr, amikor a házuk elé értünk. Mindent ezerszer meg akart beszélni.

– Rendben van – mondtam. – Szervusz.

– Fél hétkor – mondta Búr.

– Rendben van – mondtam. – Ott leszek fél hétkor. Szervusz.

– Szervusz – mondta Búr, és végre bement.

Én továbbmentem a vásártér felé, és örültem, hogy egyedül maradtam. Szeretek egyedül járkálni az utcákon. Ha ülnöm vagy állnom kell valahol, akkor utálok egyedül lenni, olyankor bárkivel szóba állok, csak hogy ne legyek egyedül. De ha mozgok, lépkedek, akkor legjobban szeretek egyedül lenni. Emlékszem, már gyerekkoromban is néha órák hosszat járkáltam keresztül-kasul a vásártéren, teljesen egyedül, de amikor kifáradtam, mindig kerestem valakit, akivel leülhetek beszélgetni. Most is pontosan így vagyok ezzel. Évek óta mindig egy számmal nagyobb cipőt vásárolok magamnak: 41-es lábam van, de én mindig 42-es cipőt vásárolok, hogy kényelmesen tudjak járkálni. És sétálok is a városban rengeteget. Illetve nem is sétálok, mert nem szeretem, ha az emberek azt hiszik, hogy csak úgy, tétlenül, cél nélkül ödöngök. Mindig úgy teszek, mintha mennék valahová. Kiválasztok egy hosszú utcát, végigsietek rajta, aztán a párhuzamos utcán visszajövök, majd ismét kiszemelek magamnak egy hosszú utcát, és ott is úgy teszek, mintha mennék valahová. Amikor már fájnak a lábszárcsontjaim, megállok vagy leülök valakivel beszélgetni. Bárkivel szóba állok, és hajlandó vagyok bármiről beszélgetni. Ezért az ismerőseim egy része azt hiszi, hogy én egy igazán barátságos fiú vagyok, mert csak úgy

leállok velük fecsegni akármiről, mások viszont azt hiszik, hogy egy felfuvalkodott tökfej vagyok, mert az utcán elmegyek mellettük, és még csak nem is köszönök nekik, vagy pedig azt gondolják, hogy nagyon elfoglalt ember vagyok, és ezért sietek mindig valahova. Szeretem, hogyha azt hiszik rólam, hogy elfoglalt ember vagyok, és hogy mindig tudom, hova megyek. Valójában ilyenkor tudok legjobban gondolkodni, hogyha lépkedek, és mozgatom a kezeimet.

És aznap, amikor a Fehér Ló megérkezett, úgy éreztem, csakugyan van miről gondolkodnom. Nem a Fehér Lóról. Mit nekem a Fehér Ló! Hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem örültem neki, a Fehér Ló nagyon rendes fiú, mindig jól szórakoztunk együtt, és sokat nevettünk, de engem most más foglalkoztatott. Arról akartam gondolkodni, amit Joáb I mondott. Hogy végleg engem bíznak meg az építkezések ellenőrzésével. Úgy éreztem, hogy ez komoly dolog. Az emberek építenek, meg kell nézni, hogy hogyan építenek. Vigyázni kell, hogy jól és szépen építsenek. Ez nagyon fontos. És nem kell többé folyton az irodában penészednem, és az utcákon sem kell csak úgy céltalanul járkálnom. Sokat járhatok az építőhelyekre, mindenféle emberrel találkozom, és – ezt már észrevettem – ezek a mindenféle emberek egy kicsit félnek tőlem. Valaki mindig rosszul épít valamit, és ezért fél tőlem, és az emberek sok mindent tesznek és mondanak, hogyha meg vannak ijedve. Sokat lehet tanulni a megijedt emberektől.

Akilev mondott nekem nemrégen ilyesmit. Azt mondta, hogy jó annak, akitől félnek az emberek. Azt mondta, az soha sincs egyedül, mert az emberek ragaszkodnak hozzá, és szívesen segítenek neki. Lehet, hogy furcsán hangzik, de Akilev mondta ezt. Ő a rendőrfőnök nálunk. Utálatos egy alak. Nagy, kerek feje van, hosszú, vastag karja, és mindig vigyorg. Különösen Búr utálja. Minden reggel bemegy az önkiszolgálóba, és tíz deka kenyeret kér, holott ezer-szer megmagyarázták már neki, hogy negyed kilónál kevesebbet nem adhatnak. De Akilev csak vigyorg, és nem tágít, neki tíz deka kenyér kell. Végül mindig adnak neki negyed kilót, de ő csak tíz dekát hajlandó kifizetni.

Én Joáb II-nél találkoztam vele néhányszor, amíg Kosnikot helyettesítettem. Nagy garázs épül a folyó mellett, nem messze Joáb II kocsmájától. Ha a garázshoz mentem, mindig betértem Joáb II-höz, Akilev délelőttönként itt szokott üldögdélni, ilyenkor néha beszélgettünk, és ő mondta, hogy sokra viszi az, akitől félnek az emberek. Bevallom őszintén, nem izgatott túlságosan, hogy mit mond Akilev, és valójában nem is tartottam fontosnak, hogy féljenek tőlem az emberek. Nem vagyok és nem is akarok rendőrfőnök lenni. De nem szeretek egyedül, és már régóta szeretnék valami komoly dolgot csinálni. És már régóta szeretem a szép, nagy épületeket. Örültem, hogy engem bíztak meg az építkezések ellenőrzésével.

Mikor Joáb I két órákor behívatott az irodájába, mindjárt tudtam, hogy ezt akarja közölni velem. Három hete helyettesítettem már Kosnikot.

– Kosnik nem jön vissza – mondta Joáb I.

Tudtam én ezt nagyon jól. Néhány nappal előbb beszéltem Kosnikkal az autóbusz-állomáson. Azt mondta, hogy ha lejár a szabadsága, nem jön vissza dolgozni, elmegy Szlovéniába vagy Boszniába, valószínűleg Boszniába, mert ilyen zűrös helyzetben nem szeret sík területen tartózkodni. Ha lövöldözésre kerülne sor, ő jobban szeret a hegyek között lenni. Később aztán kiderült, hogy Kosnik nyakig benne volt néhány vesztegetési ügyben; a nagyobb építkezésekre befutott árajánlatokat kipofázta annak a vállalatnak, amelyik a legtöbbet fizetett neki. Így az a vállalat, amelyik megvesztegette Kosnikot, pontosan tudta, hogy mások milyen árajánlatokat nyújtottak be, valamivel, nem sokkal olcsóbb árat ajánlott, és természetesen megkapta a munkát. Ezt én akkor még nem tudtam, Joáb I sem mondta, pedig valószínűleg tudott róla, de hagyta eltussolni a dolgot. Nekem csak annyit mondott, hogy meg vannak elégedve a munkámmal, és mivel Kosnik nem jön vissza, végleg engem bíznak meg az építkezések ellenőrzésével.

Joáb I lassan és fontoskodva mondta ezt nekem. Mindig így beszél, lassan és fontoskodva, de mukkanás nélkül végig kell hallgatni, mert idegesíti, ha közbeszólnak. Ő a városelnök már két éve – fehér kezű és fehér arcú, sovány ember, azt mondják, hogy tüdő-

beteg, meg hogy a nők ragadnak rá, mert állítólag a tüdőbetegek nagyon jó szeretők –, és az a szokása, hogy mindig pár perccel a munkaidő letelte előtt hívat be valakit az irodájába, és annak aztán hosszan és fontoskodva magyaráz, mint ahogy nekem is elmagyarázta, hogy mennyire meg voltak elégedve a munkámmal az alatt a három hét alatt, amíg Kosnikot helyettesítettem.

Meghiszem azt! Mindjárt első nap, amikor Kosnikot kezdtem helyettesíteni, észrevettem, hogy valami nincs rendben a garázs építése körül. Akkor falazták az alapokat. A terv szerint egysukkos falat kellett emelni a garázs két végén, és kétsukkos alapot rakni malterba. Én magam sem tartottam ezt szükségesnek – egészséges földbe egyáltalán nem szükséges a falnál szélesebb alapot csinálni –, de amikor észrevettem, hogy csak másfél sukkos alapot ástak, és malter helyett nyers földdel szórják meg a téglákat, az egészet felszedettem, kiszélesítettem az alapot, és malterba rakattam a téglákat. A munkások nem szóltak semmit, csak jól megnéztek maguknak. Horgas, a munkavezető, hebegett-habogott, végül kijött Sztantics is, az igazgató, kért, hogy ne akadékoskodjak ilyen apróságok miatt, de amikor látta, hogy hajthatatlan vagyok, a sárga földig lehordta Horgast, és megparancsolta, hogy az alapot a terv szerint csinálják meg. Még egyszer közbe kellett avatkoznom, mégpedig a nagy fészernél, amit a kombájnoknak és traktoroknak építenek a folyó túlsó partján, nem messze a vasútállomástól. Az oszlopok ott már elkészültek, nem is

volt velük semmi baj, de amikor a betongerendákat öntötték, észrevettem, hogy a vasakat nem vagdalták el szabály szerint négy és hat méter hosszúra, hanem csak úgy, egészben beleágyzták őket a betonba. Követeltem, hogy csinálják újra az egészet, Sztantics ismét kijött, azt mondta, lényegtelen, hogy összevagdalják-e a vasakat vagy sem, de én továbbra is követeltem, hogy csinálják újból az egészet. Sztantics azt mondta, hogy ez nekik legalább háromszázezer régi dinár kárt jelent, én pedig csak azt mondtam, hogy sajnálom. Sztantics erre azt mondta, hogy nagyon hálás lenne nekem, ha nem követelném, hogy újra öntsék a betongerendákat, én pedig megint csak azt mondtam, hogy sajnálom. Ekkor már láttam, hogy Sztantics is fél tőlem egy kicsit. Joáb I biztosan tudott erről a két esetről, és ez csak jó volt nekem, mert Joáb I és Sztantics nagyon nem bírják egymást.

A lakóházakkal nem volt baj, a Z. út mellett épültek, szép családi házak, három szobával és mellékhelyiségekkel, mindegyiket másik vállalat vagy privát mester építette, és vigyáztak nagyon, mert a legtöbb ház a belügyeseknek készült, akik maguk is sokszor kijártak oda, hogy ellenőrizzék a munkát. Akilev is itt kapott lakást, az ő házát Gábrrielék építették, és akkor már majdnem teljesen elkészült. Azt mondják, hogy Gábrriel a legjobb kőműves nálunk, és én ezt el is hiszem, Akilev házát is nagyon szépen megcsinálta, igaz, utána visszaadta az iparendélyét, és nem akart tovább dolgozni, de ezt akkor még nem tudtam.

Jókedvűen értem haza, és otthon is mindjárt elmondtam, hogy ezentúl én fogom ellenőrizni az építkezéseket, meg azt is elmondtam, hogy megjött a Fehér Ló. Otthon egyébként is igyekszem mindig jókedvű lenni, mert az apám és az anyám örülnek, ha jókedvű vagyok. Az apám is akkor jött haza, pálinkát volt főzni, negyvenkét liter pálinkája lett alig másfél hordó szőlőből, ami elég sok, igaz, hogy cukrot is öntött a szőlőhöz, de még így is elég sok a negyvenkét liter. Nem tudom, mit fog most csinálni az öreg, hogy a szőlőt is leszedte és kifőzte pálinkának. Amióta nyugdíjas, naphosszat a kertben matat a gyümölcsfák meg a szőlőtőkék között, de most már mindent lekopasztott, még csak a két diófáról kell leszedni a diót, de abból nagyon kevés van, azt ő fél nap alatt elintézi.

Ebéd után lefeküdtem. Még a télen szoktam rá, hogy minden délután alszom egy-két órát. Rettentően dühös vagyok ezért magamra, meg is híztam a délutáni alvásoktól, szerencsére nem túlságosan, és amikor felébredek, mindig szörnyen rosszkedvű vagyok. Ezerszer megfogadtam már, hogy többet nem fogok aludni délután, gondoltam, majd leszokom róla a nyáron, ha fürödni járok, de olyan pocsék nyár volt az idén, hogy alig lehetett fürödni, legfeljebb csónakázni, de azt is csak akkor, ha nem esett az eső. Így aztán még jobban rászoktam a délutáni alvásra.

Valamivel hat óra előtt ébredtem, kint már sötétedett. Ezt utálok legjobban. Amikor sötétben ébredek. Ha egyszer öngyilkos leszek, az holtbiztos olyan

alkalommal lesz, amikor sötétben ébredek fel. Ezzel is csak azt akarom mondani, hogy szörnyen rosszkedvű vagyok a délutáni alvás után, egyébként még sohasem jutott eszembe, hogy öngyilkos legyek. Fehér inget húztam, a galambszürke öltönyömet vettem fel, és halványpiros nyakkendőt kötöttem. Ez a nyakkendő minden öltönyhöz illik. Sietnem kellett, mert pontosan fél hétkor Joáb II-nél akartam lenni, és ahhoz legalább fél órát kell gyalogolni. Már évek óta Joáb II-höz járunk, Búr, a Kovács Pali meg én, majdnem minden este, pedig mind a hármunknak sokat kell gyalogolni odáig, és útközben rengeteg más kocsmá is van. Nekem útba esik a Polyvás-féle kocsmá, a Bilka-féle kocsmá, az Ipartestület, ahol szintén mérnek italt, és ahol szombat és vasárnap este tánc van, Búrnak is útba esik a Bilka-féle kocsmá és az Ipartestület, a Kovács Pali pedig mindennap elmegy a Száraz kút nevű kocsmá mellett, amelynek egy Aranka nevű, negyven év körüli asszony a tulajdonosa, és egy fiatal pasas segédkezik neki, állítólag a szeretője is ez a fiatal pasas, és rengeteget lop, aztán el kell még mennie a Lakatos-féle kocsmá mellett, ahol cigányok játszanak, és a Jarac büfé mellett is. Ezenkívül a központban ott van még a Zagreb, a Balkan és a Korzo vendéglő, de mi mindig csak Joáb II-höz megyünk.

Joáb II-nek különben semmi köze Joáb I-hez, a városelnökhöz, és tulajdonképpen egyiket sem hívják Joábnak. De élt itt nálunk a háború előtt egy

Vanski Joáb nevű földbirtokos, aki rettenetesen gazdag volt, azt mondják, hogy dadogott, mert gyermekkorában leesett a székéről, és a küllők közé szorult a feje, azt mondják, hosszú forradás volt a homlokán, és dadogott, de ha beszélni kezdett, mindenkinek türelmesen végig kellett hallgatnia, akármilyen kínos volt is, nem szólhatott senki se közbe, mert Vanski Joáb volt a leggazdagabb ember a környéken. Most állítólag Joáb I és Joáb II a leggazdagabb. Azért is ragasztották rájuk ezt a nevet. Joáb I-nek persze nem szokták ezt a szemébe mondani, őt mindenki Milacski elvtársnak szólítja, de Joáb II-t mindenki így hívja. Kezdetben haragudott ezért, de most már megszokta.

Joáb II vörös hajú és vörös bajuszú, idősebb ember, úgy ötvenéves lehet, eléggé barátságtalan, nemigen szokott a vendégekkel beszélgetni, de a kocsmáját nagyszerűen berendezte, két helyiségből áll: egy kisebbből és egy nagyobbból, a kisebb helyiségben gramofon is van lemezekkel, itt szoktunk mi ülni, hallgatjuk a zenét, legtöbbször a *Green, green grass of home*-ot hallgatjuk, amit Tom Jones énekel. Már több mint fél éve folyton ezt hallgatjuk. Az udvaron is vannak asztalok, Joáb II vagy Vörös Joáb, így is szoktuk nevezni vörös haja és hosszú, vörös bajusza miatt, kiaszfaltotta az udvart, és nádból valami tetőszerkezetet készített; a nádfedél alatt vannak az asztalok. Mi azonban mindig a gramofonos helyiségbe járunk, kinn a nádfedél alatt az utóbbi időben én szoktam üldögelni, ha a garázsépítőket jöttem megnézni: szerettem itt üldö-

gél, különösen, ha esett az eső – majdnem minden délelőtt esett – és vadul kopogott a vékony nádtetőn. Itt beszélgettem néhányszor Akilevvel, ha éppen nem volt ott Török Ádám, de ez csak ritkán történt meg, mert Török Ádám úgyszólván egész nap Joáb II-nél üldögél, ingyen eszik, napjában kétszer. Akkor még nem tudtam, hogy Joáb II miért eteti ingyen Török Ádámot, mert csak nemrég kezdtem megbarátkozni a Törökkel, sokat beszélgettünk, de azt még nem kérdeztem meg tőle, hogy tulajdonképpen miért ehet ő napjában kétszer is ingyen Joáb II-nél. Egy biztos: Joáb II nem fog tönkremenni azért, mert valakit ingyen etet. Mindig sok vendége van, különösen azóta, hogy kuglipályát is csináltatott az udvaron. Mi nem szoktunk kuglizni, én nem is próbáltam még soha. Ha már Joáb II-nél vagyok, akkor inkább a nádfedél alatt ülök vagy pedig a gramofonos teremben.

Pont fél hétkor értem oda, ahogyan megígértem. Búr és a Fehér Ló már vártak, hallgatták a zenét. A Fehér Ló felkelt az asztal mellől, megöleltük egymást, és én azt mondtam:

– Szervusz, Ló!

Ő pedig azt mondta:

– Szervusz, Tom!

Aztán leültünk, és egy ideig csak néztük egymást. A Fehér Ló nem változott sokat tavaly óta, csak sápadtabb lett valamivel, biztosan azért, mert a kórházban feküdt. Ahogy vigyorogva nézett engem, az állán most is rettenetesen megfeszült a bőr.

– Meghíztál – mondta a Fehér Ló. – Nem túlságosan, de azért meghíztál egy kicsit. Remélem, azért még mindig sikered van a nőknél.

– De még mennyire – mondta Búr. – Zsuzsa, a pénztárosnőnk csak azt várja, hogy füttyentsen neki.

– Láttam ma az önkiszolgálóban – mondta a Fehér Ló. – Isteni feneke van annak a nőnek.

Nevetett, aztán hirtelen elkomolyodott az arca, és megkérdezte tőlem:

– Mária?

Láttam az arcáról, hogy már mindent tud. Búr egész biztosan mindent elmesélt neki. Ezért röviden csak ennyit mondtam:

– Kórházban van. Ideg-összeroppanás.

– Szegény lány – mondta szomorúan a Fehér Ló, és most már egészen biztosan tudtam, hogy Búr elmesélt neki mindent. – Írsz neki?

– Írok – mondtam. Pedig nem írtam Máriának, amióta a kórházba vitték. Ő írt nekem háromszor. Először egy levelezőlapot. Betűi összevissza dülöngéltek, és olyanok voltak, mintha mindegyiket kétszer írta volna le, csak éppen nem tudta másodszor is ugyanazon a vonalon végighúzni a tollat. Könyörgött, hogy hozzam ki a kórházból, mert neki nincs semmi baja, és hogy erőszakkal hurcolták oda. Elhatároztam, hogy írok neki. Napokig készülődtem, hogy írok neki levelet, de nem tudtam, hogy mit írjak, fogalmam sem volt, hogy mit kell írni egy lánynak, akinek ideg-összeroppanása van. Akkor elhatároztam,

hogy előbb írok a kezelőorvosainak, és megkérdezem tőlük, hogy mit is írhatok Máriának. Közben kaptam Máriától egy hosszú levelet. Itt már nem dülöngéltek annyira összevissza a betűk, de megint könnyögött, hogy menjek el érte, és hozzam haza. Azt írta, hogy rettenetesen bánnak vele: injekciózzák, és a gerincéből is vettek valami váladékot. Akkor elhatároztam, hogy meglátogatom az anyját, de végül mégsem mentem el, mert tudtam, hogy az asszony sírni fog. Egész biztosan sírt volna. Mária apját, az öreg Buzsellát ötévi börtönre ítélték, amikor leégett az asztalosüzem egyik részlege. Az öreg Buzsella volt az asztalosüzem igazgatója, és azt mondták, hogy szándékos gyújtogatás történt, mivel a vállalat nagyon rosszul állt, és hogy az öreg Buzsella így akart felvakarni egy rakás pénzt a biztosító intézettől. Amikor az apját elítélték, Mária ideg-összeroppanást kapott, és be kellett szállítani a kórházba. Tudtam, hogy egész biztosan sírt volna az anyja, ha meglát engem, így hát nem mentem el hozzá, és az orvosoknak sem írtam. Később még egy levelet kaptam Máriától, a boríték belsejére írt, mert állítólag elvették tőle a levélpapírt, panaszkodott, hogy a leveleimet nem adják oda neki, és reméli, hogy most már rövidesen hazaengedik, mert teljesen egészséges.

Kissé kellemetlenül éreztem magam Mária miatt, a Fehér Ló szerencsére nem kérdezett többet semmit róla, rumot rendeltek nekem is, mert vacsora előtt mindig rumot ittunk. Nem szeretem túlságosan a rumot, de valaki, azt hiszem, a Kovács Pali, egyszer azt

mondta, hogy a tengerészek is rumot isznak, és a tengerészek az igazi férfiak, és azóta mi is mindig rumot iszunk vacsora előtt.

Háromnegyed hétkor megérkezett a Kovács Pali is. Megszoktuk már, hogy örökké késik, nem emlékszem, hogy valaha is idejében érkezett volna valahova. Ő volt a legidősebb közöttünk, a homloka kétoldalt már kopaszodott. Amikor én még technikumba jártam, a Kovács Pali már állatorvos volt a szövetkezetben. Valamelyik nyáron csatlakozott hozzám és Búr-hoz, azt hiszem, a strandon, kártyázás közben, és azóta nagyon jó barátok vagyunk. Nem emlékszem pontosan, hogy ez melyik nyáron történt, de tudom, hogy már velünk volt, amikor a Fehér Ló először hazajött.

– Szervusztok – mondta, leült az asztalunkhoz a Fehér Lóval szemben, és azt mondta neki: – Szervusz, te rohadt kapitalista.

– Ezt már ma délután is elénekelted – mondta a Fehér Ló, és nevetett.

– Ám legyen – mondta a Kovács Pali. – Akkor most valld be, hogy nem is vagy rohadt kapitalista.

– Bevallom – mondta a Fehér Ló.

– Valld be, hogy híd alatt alszol, éjjel fázol, és lyukasak a cipőid – mondta a Kovács Pali.

– Bevallom – mondta a Fehér Ló.

– Valld be, hogy gyümölcsöt és zöldségfélét lopkodsza a piacokon, és eddig csak azért nem fordultál fel, mert a gyümölcsben és a zöldségfélékben sok a vitamin.

– Bevallom – mondta a Fehér Ló, és egyre jobban nevetett.

– Akkor rendben van – mondta a Kovács Pali. – Mi sem élünk itt isten tudja milyen fényesen, de azért most fizetünk neked néhány rumot és vacsorát, utána pedig vörösbort.

– Köszönöm – mondta a Fehér Ló.

– Ha pedig visszautazol, minden hónapban küldünk neked öt kiló kenyeret és egy oldal szalonnát. Az ember szervezetének nemcsak vitaminokra, hanem zsírokra, fehérjékre és keményítőre is szüksége van – mondta a Kovács Pali.

– Köszönöm – mondta a Fehér Ló, és majd megfulladt a nevetéstől.

De a Kovács Pali még nem hagyta abba.

– Ha pedig a helyzetünk továbbra is ilyen rohamosan javul, amihez nem fér kétség, akkor havonta nyolc kiló kenyeret küldünk neked és másfél oldal szalonnát. Poste restante.

Mindig ilyen volt a Kovács Pali. Folyton gúnyolódik mindenkivel, és ezért sehol sem szeretik. Egyetlen munkahelyen sem tud megmaradni sokáig, néha hónapokig lődörög munka nélkül, pedig állítólag nagyon jó állatorvos, de nem tudja befogni a száját. Most legújabban a t.-i birtoknak vásárolja fel a hizlalt disznókat, de nagy kérdés, hogy meddig marad meg felvásárlónak. Mi már megszoktuk a gúnyolódását, egyáltalán nem zavar bennünket, legtöbbször határozottan jót mulatunk rajta.

– Tomot bízták meg az építkezések ellenőrzésével
– mondta Búr.

– Ó – mondta a Kovács Pali. – És Kosnik?

– Nem jön vissza – mondtam. – Szlovéniába vagy Boszniába megy.

– Persze, persze – mondta a Kovács Pali. – Kosnik az okos és óvatos gyermek. Megszedte magát, és most lelép. Megkopasztotta az építővállalatokat meg a maszekokat is: éppen ideje, hogy lelépjen. Biztosan tudom, hogy csak Sztanticséktől felvakart legalább két-milliót. De Gábiel is fizetett neki, és még mások is.

Ekkor hallottam először Kosnik vesztegetési ügyeiről. Kovács Pali részletesen elmagyarázta nekünk. Fogalmam sincs, hogy ő honnan tudott róla, és hogy miért nem szólt eddig.

– Azt mondta, hogy valami komolyabb balhé esetén jobban érzi magát a hegyekben – mondtam.

– Nem rossz – mondta a Kovács Pali. – Lehet, hogy ebben is igaza van. Nem tudom, hogy a Fehér Ló miért tüntetett ki bennünket látogatásával ebben a zavaros időben. Nem hiszem, hogy annyira szeretne bennünket és a szülővárosát. Fehér Ló, tényleg annyira szeretsz bennünket?

– Nagyon szeretlek benneteket – mondta a Fehér Ló, és megint nevetett. – Én nem félek. Én külföldi állampolgár vagyok, és különben sem hiszem, hogy az idén valami komolyabb balhé lesz.

– Akkor jól van – mondta a Kovács Pali. – Köszönöm neked, te Fehér Ló, hogy megnyugtattál. Soha-

sem felejttem el ezt neked. Most pedig megünnepeljük a Fehér Ló irántunk táplált szeretetét.

Már a negyedik rumot ittuk, jókedvünk volt, és sokat beszélgettünk. Különösen a Kovács Pali beszélt sokat. Csak mi négyen voltunk Joáb II kistermében, a többi vendég vagy a nagyobb teremben ült, vagy kint az udvaron kuglizott.

– Halljuk a Tom Jonest – mondta egyszer csak a Kovács Pali. – Olyan régen hallgattuk már...

Búr odament a gramofonhoz, és ismét feltette a *Green, green grass of home*-ot.

– Ez a Vietnámban harcoló amerikai katonák kedvenc dala – mondta a Fehér Ló.

– Tudjuk – mondta a Kovács Pali. Aztán megkérdezte a Fehér Lótól: – Érted a szöveget?

– Értem – mondta a Fehér Ló.

– Elég giccses? – kérdezte a Kovács Pali.

– Elég giccses – mondta a Fehér Ló.

– Akkor jól van – mondta a Kovács Pali. – A lényeg az, hogy elég giccses legyen, és hogy megünnepeljük az irántunk táplált szeretetedet. És azt is megünnepeljük, hogy barátunkat bízták meg az építkezések ellenőrzésével.

– Szeretem a szép épületeket – mondtam. – Szeretem, ha szabályosak és szépek az épületek. Ezért örülök, hogy engem bíztak meg az építkezések ellenőrzésével.

– Főleg pedig azért örülsz, mert felvakarhatsz egy rakás pénzt – mondta a Fehér Ló. – Igyekezz felva-

karni egy rakás pénzt. Ha az a Kosnik megtette, te is megteheted.

– Fenét – mondta a Kovács Pali. – A barátunknak nincs szerencséje. A kutya sem fog itt építkezni, amíg ilyen bizonytalan a helyzet. A jó isten sem mer ilyenkor szép, szabályos épületeket építeni. Ki a fene gondol ilyenkor a szép, szabályos épületekre? A szép, szabályos épületek helyett lesz egy rakás munkanélküli kőműves és ács.

– Kár – mondta a Fehér Ló. – Akkor majd a barátunkat kiviszem magammal Németországba, és felvakarunk neki valami gazdag nőt. Kár lenne, ha örök életében helyi jellegű szépfiú maradna.

– Ezt már tavaly is elénekelted néhányszor – mondtam a Fehér Lónak.

– Tényleg ronda a feleséged? – kérdezte a Kovács Pali a Fehér Lótól.

– Szörnyen ronda – mondta a Fehér Ló.

– De sok pénze van – mondta a Kovács Pali.

– Sok pénze van – mondta a Fehér Ló.

– De szörnyen ronda – mondta a Kovács Pali.

– Szörnyen ronda – mondta a Fehér Ló.

– Akkor jól van – mondta a Kovács Pali. – Akkor most vacsorázzunk és ünnepeljünk.

Hívtuk Opatot, a sánta pincért. Mindig ő szolgált ki bennünket a Kovács Pali határozott kívánságára. Opat állítólag a háborúban sebesült meg, és azóta sántít, a háború után rövid ideig ő volt nálunk a rendőrfőnök, később azonban nagyon lezüllött, a kocsi-

mákban üldögélt, záróra után is ott maradt, és segített takarítani, aztán ott is aludt, összevissza csavargott a városban, amíg Joáb II vendéglőt nem nyitott, és odavette pincérnek. Kovács Pali viszont azt mondja, hogy Opat sohasem volt a háborúban, egy ló rúgta meg még fiatakorában, attól sántít, és csak azért lett ő a háború után a rendőrfőnök, mert senki sem akarta vállalni, hogy kinyiffantson egy rakás embert. Opat azonban vállalta, így ő lett a rendőrfőnök, és ő meg a félszemű Kacsán – éppen összeillettek, mondja a Kovács Pali –, aki a segédje volt, rengeteg embert kinyiffantottak. (Búr szerint a Kovács Pali apját is akkor nyiffantották ki.) A félszemű Kacsán néhány évvel ezelőtt egyszer szörnyen berúgott, és főbe lőtte magát.

Kovács Pali azért követelte Joáb II-től, hogy Opat szolgáljon ki bennünket, hogy időnként kizsigerelje azok miatt a régi dolgok miatt. Tudtam, hogy most is zsigerelni fogja Opatot, a Kovács Palinak már olyan átlátszóak voltak a szemei, mint két üveggolyó, fejébe szállt a rum, és ilyenkor szokott csak igazán gúnyolódni.

Opat megállt az asztalunknál, és azt mondta:

– Tessék parancsolni.

– Sok a munkája? – kérdezte a Kovács Pali.

– Elég sok – mondta Opat.

– Nem fáradt még túlságosan? – kérdezte jóindulatúan a Kovács Pali.

– Nem – mondta Opat.

– Akkor jól van – mondta a Kovács Pali. – Már megijedtem, hogy esetleg túlságosan elfáradt. Nem jó

az, ha az ember sebesült lábbal túlságosan sokat jár-
kál. Márpedig, ha jól emlékszem, maga megsebesült a
népfelszabadító háborúban. Igaz?

Opat nem szólt semmit, csak gyűlölködve nézte a
Kovács Palit. Azt hiszem, rettenetesen utál mindany-
nyiunkat, de kénytelen kiszolgálni bennünket, mert
Joáb II megparancsolta neki.

– Nem mesélte el még nekem sohasem, hogy ho-
gyan sebesült meg – mondta a Kovács Pali.

– Mit parancsolnak vacsorára? – kérdezte Opat.

– Búr, neked elmesélte már Opat, hogy hogyan
sebesült meg a lába? – kérdezte a Kovács Pali.

– Nem – mondta Búr.

– Tom, neked elmesélte már? – kérdezte tőlem a
Kovács Pali.

– Nem – mondtam.

– Fehér Ló, neked sem mesélte még el? – kérdezte
a Kovács Pali.

– Nem mesélte még sohasem – mondta a Fehér
Ló. – Pedig azért jövök haza minden évben, hogy vég-
re megtudjam, hogyan sebesült meg Opat.

– No látja – mondta a Kovács Pali Opatnak. – Mi-
ért nem meséli már el egyszer nekünk? Nem miattam,
esküszöm, de a szegény Fehér Ló miatt.

– Mit parancsolnak vacsorára? – kérdezte Opat.

– Az emberek azt mesélik, hogy magát egy ló rúg-
ta meg – mondta a Kovács Pali. – Hogy nem is igaz,
hogy volt a háborúban. Egész idő alatt egy tanyán
lapított.

– Mit parancsolnak vacsorára? – kérdezte Opat.
Kovács Pali most hozzánk fordult.

– Az emberek még azt is mesélik, hogy Opat sok magyart agyonvert a háború után. Ő meg a félszemű Kacsán – mondta.

– Ez nem igaz – mondta a Fehér Ló. – Vert ő agyon szerbeket is.

– De főleg magyarokat – mondta a Kovács Pali.

– Mit parancsolnak vacsorára? – kérdezte Opat.
Kovács Pali továbbra is nekünk magyarázott.

– A félszemű Kacsán főbe lőtte magát – mondta.
– Egy szép napon rettenetesen berúgott, és főbe lőtte magát.

– Mit parancsolnak vacsorára? – kérdezte Opat.
Kovács Pali úgy nézett fel rá, mintha csak most vette volna észre.

– Maga még sohasem rúgott be úgy istenigazából? – kérdezte.

– Mit parancsolnak vacsorára? – kérdezte Opat.
– Próbáljon meg egyszer rettenetesen berúgni – mondta a Kovács Pali.

– Mit parancsolnak vacsorára? – kérdezte Opat.
– Halat – mondta a Kovács Pali, és mosolygott.
– Ponty van és harcsa – mondta Opat.
– Harcsát – mondta a Kovács Pali. – Abban kevesebb a szálka.

– Tehát négy adag harcsát – mondta Opat.
– Négy adag harcsát – mondta a Kovács Pali. Izzadt a homloka, és nagyon kedvesen mosolygott Opatra.

Vacsora után vörösbort ittunk, hallgattuk a lemezeket, a *Green, green grass of home*-ot még legalább harmincszor meghallgattuk. Kint az udvaron már réggen abbahagyták a kuglizást, nem hallatszott a dübörgés, és Búr, aki kiment a fejét szellőztetni, azt mondta, hogy már csak Török Ádám ül a nádfedél alatt, és ő is vörösbort iszik. Gondoltam, kimegyek hozzá beszélgetni egy kicsit, de aztán arra gondoltam, hogy Török Ádámot holnap délelőtt is megtalálom a nádfedél alatt, ezért csak szóltam Opatnak, hogy vigyen neki még egy pohár vörösbort.

Aztán bejött Joáb II, fáradtnak látszott, hosszú, vörös bajusza szomorúan lekonyult kétoldalt. A szomszéd asztalhoz ült, és számolni kezdett valamit. Vele ritkán beszélgettünk, mert nagyon hallgató és barátságtalan ember. Néhány évig nem is volt a városunkban, valahol P. körül élt egy villában, ezt Búrtól tudom, aki gátat épített arrafelé, amikor olyan szörnyen kiöntött a Duna, és Búr azt mondta, hogy Joáb II villáját is elöntötte a víz, de Joáb II egyáltalán nem idegeskedett, csak a képeket és a szőnyegetek hordatta ki a házból, nyugodtan nézte, hogy a víz elárasztja a szobákat, és azt mondta, hogy majd kap ő másik házat, ha ez összedől. Nem sokkal az árvíz után jelent meg nálunk, házat vásárolt, és kocsmát nyitott. Azt hiszem, hogy rengeteg pénze van, mindig sok a vendég nála, akkor este is biztosan az aznapi bevételt számolta, mert nagyon hosszú számoszlopokat írt a papirosokra, és egyáltalán nem zavarta, hogy

mi üvöltetjük a gramofont. Amikor befejezte a számolást, odajött az asztalunkhoz, és azt mondta egészen halkán:

– Nem kellene mindennap sértegetniük Opatot.

– Fizetünk – mondta a Kovács Pali.

A Fehér Ló fizetett mindent, csak azt a pohár vörösbort, amit Török Ádámnak küldtem, azt fizettem én. Akkor azt mondta a Kovács Pali Joáb II-nek.

– Majd megvigasztaljuk egy kicsit Opatot.

– Nem kellene mindennap sértegetniük – mondta Joáb II. – Teljesen elveszti a fejét, ha maguk elkezdik sértegetni.

– Majd megvigasztaljuk – mondta a Kovács Pali.

Opat a másik teremben hajtogatta az asztalterítőt, nehézkesen húzta a sánta lábát egyik asztaltól a másikig. Kovács Pali odament hozzá, megveregette a lábát, és azt mondta neki:

– Béküljünk ki.

Opat ránézett, és azt mondta:

– Jó, béküljünk ki.

– Akkor jól van – mondta a Kovács Pali. – Elismerem, hogy maga alapjában véve nagyon rendes ember. Egy csendes, jóindulatú ripők.

Kimentünk az udvarra, Török Ádám még mindig a nádfedél alatt ült, a pohár üres volt előtte.

– Miért mondtad Opatnak, hogy ripők? – kérdezte Búr a Kovács Palitól.

– Éppen ez a szó jutott eszembe – mondta a Kovács Pali. – És ő úgysem tudja, hogy mit jelent, így hát

azt sem tudja, hogy marhaságot mondtam és sértegettem. Ő most azt hiszi, hogy minden rendben van.

Jókedvűen mentünk végig a korzón, rajtunk kívül nem is járt arra senki, csak a városházával szemben, a tejcsarnok ajtajában aludt az öreg mérleges, aki egész nap itt ácsorog a tejcsarnok előtt, húsz dinárért lehet nála méredzkegni, és sokszor megtörténik, hogy este elszundít a tejcsarnok ajtajában, és így ülve alszik reggelig. A mérleg ott volt most is a lába előtt, a Fehér Ló rálépett, és nagyot csattant a mérleg nyelve. Az öreg felriadt, éktelenül szidni kezdett bennünket, mi pedig szó nélkül továbbmentünk.

Később azt mondta a Fehér Ló:

– Én csak jót akartam neki. Felébresztettem, nehogy megfázzon az éjjel.

– Hidegek az éjszakák mostanában – mondta a Kovács Pali.

– Ledisznózott bennünket – mondta Búr. – Meg kellene fenyíteni, amiért ilyen hálátlan.

– Nem rossz – mondta a Fehér Ló, és megállt. – Meg kellene fenyíteni az öreget.

– Hagyjuk ezt holnapra – mondta a Kovács Pali. – Ma ünnepeltünk, és ez elég. Holnap is kell valaminek történni. Majd holnap megfenyítjük az öreg mérleget.

2

Ha utazom valahová, mindig a városok és falvak leg-szélén levő első épületeket nézem meg magamnak legjobban. Tüzetesen vizsgálom őket, amint feltűn-nek, és azután megpróbálom kitalálni, hogy vajon milyen város is van mögöttük. Régóta csinálom ezt, és állítom, hogy legtöbb esetben már jó előre kitalá-lom, hogy mekkora és milyen város az, amelyik utam-ba esik. Így szoktam szórakozni, és ezért minden vá-rosból, amelyben voltam, vagy csak átutaztam rajta, a peremrész épületeit ismerem legjobban.

Ha a mi városunkba érkezem valahonnan, akkor ugyanezt a játékot játszom, és megpróbálom az ide-gen szemével nézni az először feltűnedező épületeket.

Észak felől jövet mindig elégedetlen vagyok az első épületekkel. Nem messze egymástól lapos, vert falú tanyák terpeszkednek, az idegen azt is gondol-hatja, hogy ezek a város első épületei. Szerencsére te-rebélyes nyárfák vannak kétoldalt az út mellett, és el-takarják kissé ezeket a csúf tanyákat. Azután újonnan épült kis családi házak következnek. Szép kis épüle-tek ezek, csak hogy mind egyformák és bosszantóan csupaszok, nincs körülöttük még egy csenevész fa sem, márpedig kertek és gyümölcsfák nélkül az ilyen kis épületek nem mutatnak éppenséggel semmit. Önmagukban csak a nagy, szabályos, magas épületek mutatósak.

Városunk déli része már sokkal jobban tetszik nekem. Mindig szerettem dél felől érkezni haza. Baloldalt, a folyó közelében már messziről látszik a szeszgyár, keskeny, magas épület, magas kéménnyel, legtöbbször erős főttkukorica-szag terjeng körülötte, mögötte a nagy siló, tizennyolc egymáshoz ragasztott betonhenger, jobboldalt a vasútállomás, jelentéktelen, sárga épület ugyan, de ott van a közelében a mészégető, amely nappal csak két füstölgő, fehér kúp, de éjjel a kúpok tetejéről hosszú, sárga tűzlángok lobognak, és bevilágítják a környéket. Aztán a híd. Szép ívelésű betonhíd a folyón át, a másik oldalon pedig már csupa emeletes épület áll, jobboldalt a bank, azután a mozi, az önkiszolgáló és még több emeletes ház, köztük a városháza is, csupán baloldalt, a híd lábánál, szemben a szeszgyárral, ahol amúgy is alacsony a talaj, éktelenkedik a játékbábugyár. Alacsony, piszkos épület, ha rajtam múlna, már régen lebontattam volna. Még jó, hogy a ronda gyárépület mellett most új garázs épül, amely a folyó felé fordulva hatalmas vasajtókat mutat majd a dél felől érkezőknek. Szívügyem lett ez a garázs, legtöbbet itt tartózkodtam, és nagyon ügyeltem, hogy szabályosan, a terv szerint épüljön. Ezért ültem délelőttönként is olyan gyakran Joáb II udvarában, a nádfedél alatt, mert Joáb II kocsmája nem messze, a játékbábugyár felett van: a híd lábától hirtelen emelkedik az utca, és Joáb II kocsmája a dombon van, tehát nagyszerűen lelátok a garázsra, és látok mindent, ami a gyárudvaron történik, sőt még a zsákolókat is

láthatom a folyó túlsó partján, ahogy a szeszgyár gabonatarlójába cipelik a kukoricát.

Innen már ellenkező irányból, a városban élő szemével nézem ezeket az épületeket, és háttal a városnak teljesen különálló résznek tekintem őket. Ehhez a várostól elvágott részhez tartozik még a bank, azután a folyó túloldalán, Joáb II-től messze balra a mészégető és a vasútállomás, a homokkal megrakott két uszály, amely már vagy fél éve a mészégető és a híd között horgonyozik a folyón, természetesen a híd, és végül a hídtól, a szeszgyártól és a betonhengerektől jobbra a régi strand, ugyancsak a folyó túlsó partján.

Szép kis homokos strand volt ez valamikor, sokat fürödtünk és futballoztunk itt, csakhamar kiderült azonban, hogy a lehető legrosszabb helyre építették, éppen oda, ahol a folyó könyökszerűen kanyarodik, és itt rakódik le minden mocskos hordalék. Néhányszor megtisztították kotrógépekkel, de végül már senki sem törődött vele, fürödni sem járt oda többet senki, az iszapból nád nőtt ki, a kabinokba pedig nyáron és ősszel boszniai idénymunkások költöztek be, akik kukoricatörés után bezárták a kabinokat és hazamentek. Ebben az évben azonban még az idénymunkások sem jöttek. A régi strandon most csak egy tizennégy-tizenöt éves fiú lakik, nem emlékszem, mikor költözött oda, de biztosan tudom, hogy a telet is valamelyik kabinban vészelte át, minden reggel átgyalogol a hídon, az önkiszolgálóban negyed kiló kenyeret vásárol és egy kis darab szalonnát, a szalonnát ap-

ró darabokra szeletelteti, mert nincs kése. Esténként szájharmonikázni szokott, vagy ha éppen nem dolgozik valahol, akkor nappal is kiül a folyó partjára, a nád közé, és akkor is szájharmonikázik.

Egyszer már mondtam Joáb I-nek, hogy új strandot kellene építeni a folyó város felőli partján, ahol mindig tiszta a víz, és különben is itt fürdik mindenki, a régi kabinokat lebonthatnánk, és a téglát fel lehetne használni újak építésére; Joáb I akkor hümmögött valamit rosszkedvűen, hogy majd megbeszéli még a dolgokat, de azóta sem történt semmi. Pedig határozottan szép strandot lehetne építeni.

Miután megünnepeltük a Fehér Ló hazajövetelét, másnap reggel mindjárt a garázshoz mentem. Hiedeg, borús idő volt, de nem esett az eső, és Horgasék nagyon igyekeztek. Két csoportra oszlottak, az egyik csoport falazott, a másik pedig a földet hordta a garázs elé. Traktorral hordták a földet valahonnan a mészégető mögül, rengeteg föld kellett ide, mivel a garázs körül egyenetlen volt a talaj, fel kellett tölteni egészen a hídig, mert a hídtól bekötőutat kell majd építeni, és a garázs előtt is több mint száz négyzetméternyi területet betonnal kell bevonni. A földhordók sárosak voltak, mint a disznók, rájuk ragadt a nedves föld, de azért nagyon gyorsan dolgoztak, igyekeztek kihasználni az időt, amíg újból esni nem kezd az eső.

Aztán mégiscsak esni kezdett, nem nagyon, éppen csak hogy szemerkélt, a kőművesek behúzták a nyakukat, tovább falaztak, és a másik csoport sem

hagyta abba a munkát, hordták a fekete földet, nagyokat szuszogtak és káromkodtak, a lapátokat meg folyton a traktor oldalához csapkodták, hogy lehulljon róluk a ragacsos, nedves föld. Én fölmentem a dombra, Joáb II udvarába, a nádfedél alá, és rumot meg feketekávét rendeltem. Első vendég voltam aznap, Joáb II szolgált ki, mert a pincérek még nem érkeztek meg. Háttal ültem a városnak, ittam a rumot és a feketét, láttam a fiút a folyó másik partján, ahogy előbújik az egyik kabinból, lemegy a folyóhoz, megmosdik: a kezét jól megmosta, sokáig dörzsölte, aztán csak a szemét simította végig vizes kezeivel, visszament a kabinba, néhány perc múlva pedig elindult a híd felé; egész biztosan az önkiszolgálóba ment, hogy megvásárolja a napi kenyér- és szalonnaadagját.

Apró szemű eső esett, a nádfedél meg sem zörrent, csak egészen halk suhogás hallatszott a fejem felett. Az épülő garázs előtt kicsire zsugorodtak a földbuckák, amelyeket a traktorok pótkocsijáról túrtak le, a fekete föld szürke lett, és általában minden megszürkült a folyó körül. Török Ádám leászott a játék-bábugyár padlásáról, és a borbélyhoz indult. Török Ádám minden reggel borotválkozott. Tudtam, hogy a borbélytól ő is Joáb II-höz fog jönni, elhatároztam, hogy megvárom, és végre megkérdem tőle, hogy miért ehet ő ingyen napjában kétszer is Joáb II-nél.

Török Ádámról akkor még keveset tudtam. Mondták, hogy a háború után nagy ember volt a városunkban, de én már csak onnan emlékszem rá, amikor

parkőr volt, és a szemetet meg a leveleket söprögette a parkban. Már akkor is a játékbábugyár padlásán lakott. Keskeny vaslétrán járt le-fel, mindenki tudta, hogy ott lakik, de sohasem szóltak neki semmit, legalábbis én nem tudok róla. Később valamennyi nyugdíjat kapott, nem dolgozott többé semmit, minden reggel beült a borbélyhoz, elolvasta az újságokat, aztán a folyó mellett sétált, vagy valamelyik vendéglőben ült, és ott is újságot olvasott, de mióta Joáb II visszajött a városunkba, Török Ádám csak őhozzá jár, és ingyen eszik nála napjában kétszer is. Sejtetem én már akkor is, hogy régebből ismerhetik egymást, Török Ádám és Joáb II. Joáb II privát vendéglős, Joáb II-nek igazán nem mondhatta Török Ádám csak úgy egyszerűen, hogy neki joga van mindenre, és bármit elvehet, amit akar. Mert szokott ilyesmit mondani Török Ádám. És ha esetleg figyelmeztették is valamilyenkor, hogy nem szabad a játékbábugyár padlásán aludnia, bizonyára azt felelte, hogy neki arra is joga van. Ilyesmit szokott mondani az önkiszolgálóban is. Búr mesélte, hogy Török Ádám beállít néha az önkiszolgálóba, a polcokról leszed egy-két húskonzervet, egy-két üveg bort, egy-két tábla csokoládét vagy valamit más, amire éppen szüksége van, aztán nem akar fizetni, hanem azt mondja, hogy neki joga van mindezt elvinni, mert ő megdolgozott és megszenvedett ezért, és egyébként is, ő úgy gondolja, hogy mindenkinek meg kell adni azt, amire szüksége van. Ilyenkor vitatkozni szoktak Török Ádámmal az önkiszolgálóban,

néha megengedik neki, hogy egy-két olcsóbb dolgot magával vigyen anélkül, hogy kifizetné, de a drágább holmit elveszik tőle, vagy megfizettetik vele. Búr ilyenkor mindig nagyon dühös szokott lenni, de Török Ádámot még egyszer sem pofozta meg; másokat, ha elvettek valamit és nem fizettek, kíméletlenül megpofozott, de Török Ádámot nem bántotta sohasem, csak nagyon dühös volt rá mindig, és meg-megmondogatta neki, hogy elmúltak már azok az idők, amikor a Török Ádámok csak úgy simán elvihettek a szajrét.

Ezt azért mondta neki, mert tudta, hogy ezzel vérfig sérti Török Ádámot, hisz a nagybátyjára emlékezteti, akit szintén Török Ádámnak hívtak, és rablógyilkos volt, de ezt a Török Ádámot mi sohasem ismertük, csak mindenféle történeteket hallottunk róla. Az apám is mesélte, hogy az egész környéken rettegtek tőle, erős és vakmerő ember volt, rabolt, sőt azt mondják, gyilkolt is, és sokat ült börtönben. Utoljára Joáb I-nek az apját fosztotta ki, amikor bejöttek a magyarok. Joáb I-nek már az apja is elég gazdag ember volt, és állítólag közvetlenül a háború előtt éppen ő juttatta börtönbe Török Ádámot, a rablógyilkost. Aztán amikor bejöttek a magyarok, Török Ádám kikerült a börtönből, szerzett valahonnan egy lovat, és kilovagolt Joáb I apjának a tanyájára, megállt az udvaron, le sem szállt a lóról, csak bekiabált az ajtón:

– Ivan, gyere ki egy pillanatra!

Milački Ivan, Joáb I-nek az apja pedig nagyon megijedt, és nagyon szívélyesen megpróbálta behív-

ni a házba Török Ádámot, de az csak ült a lovon, és azt mondta:

– Gyere ki!

Akkor kijött a házból Joáb I-nek az apja, és megállt az ajtó előtt, remegtek a lábai, a munkások pedig, akik ott dolgoztak a tanyán, szótlanul figyelték, ahogy azok ketten nézik egymást. A rablógyilkos Török Ádám fehér arccal ült a lovon, és nagyon öregnek látszott, jóval öregebbnek, mint Joáb I-nek az apja, holott körülbelül egyidősek voltak, csakhogy Joáb I-nek az apja sohasem ült börtönben, de akkor neki is fehér volt az arca, és remegtek a lábai. Abban az időben jó néhány szerbet kinyiffantottak a városban, és Milački Ivan is szörnyen meg volt ijedve. De Török Ádám nem nyiffantotta ki Milački Ivant, állítólag semmiféle fegyver nem volt nála, csak ült a lovon és hallgatott. Aztán Joáb I-nek az apja megkérdezte:

– Mennyivel tartozom?

– Három évvel – mondta a rablógyilkos Török Ádám.

– Tízezer pengőm van – mondta Joáb I-nek az apja. Török Ádám nem szólt semmit, csak ült a lovon, és nézte Joáb I-nek az apját. Joáb I-nek az apja pedig előhúzott egy rakás pénzt a zsebéből, és odavitte Török Ádámhoz. Az sokáig nézte a pénzt meg Joáb I-nek az apját, ahogy remegő kézzel nyújtja felé a tízezer pengőt, aztán végignézett a bámészkodó munkásokon is, végül elvette a pénzt, a zsebébe gyűrte, és kilovagolt a tanyáról. Néhány héttel később egy kocsmai vereke-

désben valaki hátulról leszúrta a rablógyilkos Török Ádámot. Azt mondják, hogy valamelyik Rajda volt. A Rajda testvérek abban az időben Joáb I apjának a tanyáján dolgoztak, és ők is mind a hárman ott bá-méskodtak az udvaron, amikor Török Ádám kirabolta Joáb I-nek az apját.

A mi Török Ádámunk mindig vérig sértődött, ha a rablógyilkos nagybátyjával hasonlították össze, mindig azt mondta, hogy ő nem tolvaj, neki joga van elvenni azt, amire szüksége van, mert ő megszenvedett és megdolgozott ezért. A társadalom sokkal tartozik neki, sokkal többel, mint az a vacak nyugdíj, amit kap, és ami éppen csak arra elég, hogy minden reggel megborotváltassa magát a borbélynál. Csak-hogy Joáb II-nek nem mondhatott ilyesmit, ezért is határoztam el, hogy megkérdézem tőle, miért ehet ő napjában kétszer teljesen ingyen Joáb II-nél.

Már a második rumot is megrendeltem, amikor Török Ádám felérkezett a dombra. Frissen volt borotválva, sima és szinte kék volt az arca. Kopott, szürke felöltőjét kigombolta, a felöltő alatt báránybőr bekecset hordott, ha mellém ült, mindjárt éreztem a bőr szagát, pedig nem volt új a bekecs, évek óta hordta már Török Ádám, az is lehet, hogy éppen ezért búzlótt annyira. Rendeltem neki is egy pohár rumot, és tovább néztem a garázsépítőket. A földet most már nemcsak traktorokkal, hanem nagy teherautókon is hordták. Török Ádám is a garázs felé nézett, és azt mondta:

– Nem kellene nekik ilyen esőben is dolgozni.
– Nem esik túlságosan – mondtam. – Szeretnék minél előbb befejezni a munkát.

– Rohadt idő van – mondta Török Ádám. – Ilyen rohadt nyár után illene, hogy szép ősz legyen. Tavaly nagyon szép őszünk volt.

– Illene, hogy szép ősz legyen – mondtam én is.
– Sok szép épületet lehetne még csinálni.

– Szeretted a szép házakat? – kérdezte Török Ádám.

– Igen – mondtam. – De azt hiszem, hogy az idén már nem sokat építünk.

– Lehet, hogy mégis szép őszünk lesz – mondta Török Ádám.

– Nem sokat ér – mondtam. – Nem nagyon lesz itt már építkezés az idén. Nagyon rohadt a hangulat. Ilyen rohadt hangulatban senki sem akar építeni.

– Majd elmúlik – mondta Török Ádám. – Voltak az emberek már rohadtabb hangulatban is, és túléltek, elmúlt. A legrohadtabb hangulatban is akad legalább egyetlenegy szép dolog, és ez éppen elegendő, hogy az ember belekapaszkodjék, és túléljen mindent. A lényeg az, hogy az ember megtalálja azt az egyetlenegy szép dolgot, amibe élete végéig kapaszkodhat.

– Szeretem a szép épületeket – mondtam.

Török Ádám rám meresztette a szemét, aztán ivott a poharából, és a folyó felé nézett. A másik oldalon a fiú már ment vissza a kabinok felé, vitte az aznapi kenyér- és szalonnaadagját. Nem lehetett pon-

tosan megállapítani, hogy visz-e valamit, de én biztos voltam benne, hogy papirosba csomagolva ott szorongatja a kezében a kenyeret és azt a néhány szelet szalonnát.

– Az sem rossz – mondta Török Ádám, és megint rám nézett. – A szép házak. Rengeteg szép ház. Mindenkinnek egy szép ház.

– Meg minden, amire szüksége van – mondtam. Akaratlanul szaladt ki a számon, meg is bántam mindjárt. Igazán nem akartam megsérteni. Nem szerettem volna, ha megharagszik rám.

Török Ádám nem szólt semmit. A fiút nézte, aki a folyó túlsó partján már a kabinokhoz ért.

– Remélem, szájharmonikázni fog ma reggel – mondta.

– Előbb eszik – mondtam. – Azután esetleg szájharmonikázik.

– Az sem rossz – mondta Török Ádám. – Ha valaki szájharmonikázik. Különösen itt, a folyó mellett. Itt messzire hallatszanak a hangok.

A kabinokat nézte, és elgondolkozva beszélt. Úgy beszélt, mint aki nem is hallja a saját hangját. Joáb II is kijött az udvarra, megállt nem messze tőlünk, és ő is a folyó felé nézett. Egészen halkán azt mondtam Török Ádámnak:

– Meg az sem rossz, ha kocsmája van az embernek.

Török Ádám hirtelen Joáb II felé fordította a fejét, aztán hangosan azt mondta nekem:

– Kocsmája és lelkiismeret-furdalása. De az sem rossz. Napi két ingyen ételadaggal azt is el lehet intézni.

Joáb II nem nézett felénk, de tudtam, hogy nagyon jól hallotta, amit Török Ádám mondott. Lassan megfordult, és bement a konyhába. Alig vártam már, hogy elkotródjék a közelünkből.

– Régóta ismerik egymást? – kérdeztem. Török Ádám mosolygott.

– Gondoltam, hogy nem bírod ki sokáig, és egyszer meg fogod kérdezni – mondta.

– Nem muszáj válaszolnia – mondtam.

– Régóta ismerjük egymást – mondta Török Ádám. – Abban az időben még hosszú szakállunk volt. Neki hosszú, vörös szakálla, nekem pedig hosszú, fekete szakállam volt. Állítom neked, hogy a fekete szakáll sokkal szebb, mint a vörös. Ezt bárki láthatta akkor, amikor cellatársak voltunk.

– Mikor? – kérdeztem.

– A háború alatt – mondta Török Ádám.

– Azelőtt nem ismerték egymást? – kérdeztem.

– De igen – mondta Török Ádám. – Együtt tartóztattak le bennünket, ifjúkommunistákat. És aztán cellatársak voltunk, és víz folyt a lábunk alatt, amíg véget nem ért a háború. Hárman voltunk cellatársak, annak a harmadiknak ronda, szalmaszínű szakálla volt. Neki volt a legrondább szakálla hármunk közül. Most már ő is rendszeresen borotválkozik, és gépkocsin jár. Egyszer eljött Belgrádból autóval, és megtalált

engem a parkban. Akkor hullottak éppen a levelek, és ő rettenetesen csodálkozott, hogy én a leveleket gyűjtöttem. Tudniillik, mikor végre leborotválhattam a hosszú, fekete szakállamat, akkor nem száraz levelek gyűjtögetésével bíztak meg.

– Hallottam, hogy nagy ember volt a háború után – mondtam. Török Ádám megint elmosolyodott. Az arca még mindig kék volt, látszott, hogy frissen van borotválva.

– Igen – mondta. – Nagy ember voltam. Nagy emberek voltunk. Joáb II meg én.

– Meg Opat is – mondtam.

– Meg Opat is – mondta Török Ádám. – De főleg Joáb II meg én. Mi voltunk csak igazán nagy emberek. Földet osztottunk és házakat. A német házakból a városháza udvarába hordtuk a szép bútorokat, szőnyegeket meg a képeket. A nép nevében. Éjjel-nappal dolgoztunk a nép nevében. Rengeteget dolgoztunk éjjel. Alig aludtunk valamit. Aztán egy éjszaka el kellett rohannom Joáb II-höz. És akkor láttam, hogy a szőnyegek és a képek ott állnak a szobájában. Sok szép szőnyeg és sok szép kép. Azt hiszem, akkor nagyon lármáztam, és többet nem gyűjtöttem semmit a városháza udvarára. A földosztás is befejeződött már akkorra. Aztán a száraz leveleket gyűjtöttem a parkban. Elég sokáig. Csodálkozott is az egykori cellatársam nagyon. Most viszont ingyen ehettek Joáb II-nél napjában kétszer. Ezt akartad tudni, igaz?

– Igaz – mondtam.

– Nem is olyan rossz az, ha az ember napjában kétszer is ingyen ehet – mondta Török Ádám.

– És a padláson alszik évek óta – mondtam.

Török Ádám mosolygott, fölemelte a poharát, és akart valamit mondani, de akkor a fiú, aki a folyó túlsópartján, a régi kabinokban lakik, szájharmonikázni kezdett. Valami unalmas, egyhangú népdalt játszott, ezerszer hallottam már a rádióban, és Török Ádám is ezerszer hallhatta már, de most mind a ketten úgy figyeltünk, mintha még sohasem hallottuk volna. Pedig a fiú mindennap eljátssza, többször is. Tavaly, amikor itt voltak az idénymunkások, azok is sokszor énekelték.

– Mondom, hogy ez sem rossz – mondta Török Ádám. – Ha valaki szájharmonikázik a folyó mellett.

Aztán megitta a rumot, és azt mondta:

– Nem olyan borzalmas az a padlás. Attól még nem lesz az embernek rohadt hangulata, ha padláson lakik. Persze csak akkor nem, ha kiválasztott magának valami szép dolgot, amibe egész életében kapaszkodik.

– Nem szeretnék padláson lakni – mondtam.

– Egyáltalán nem borzalmas – mondta Török Ádám. – Gyere egyszer fel hozzám, majd meglátod, hogy nem is olyan borzalmas.

– Jó – mondtam. – Majd felmegyek egyszer. De most el kell mennem. Meg akarom nézni még a fészert, ott a vasútállomás mellett.

– Esik az eső – mondta Török Ádám.

– Nem esik túlságosan – mondtam, és felálltam.
– Jót tesz majd egy kis gyaloglás.

Bementem a konyhába Joáb II-höz, és kifizettem neki a három rumot meg a feketekávéét. Aztán intettem Török Ádámnak, és lesiettem a dombról. Keresztülmentem a hídon, balra fordultam, a mészégető felé, a két fehér kúp most is füstölgött, a lángok ilyenkor nem látszanak, a füst lustán szétterült a mészégető környékén, körülfonta a környező fák törzseit, de az ágakig már nem emelkedett fel; messziről úgy látszott, mintha a fák koronái a levegőben lebegnének. Kisebbfajta akácfaerdő van a mészégető mögött a T. út mellett, azelőtt itt szoktunk majálisozni május elsején. Az erdőtől jobbra, nem messze a vasúti töltéstől épült a fészker. Az ácsok akkor már elkészültek a tetővel, a kőművesek pedig piros cseréppel be is fedték egy részét. A kőművesek most a fedett rész alatt pepecseltek, az oszlopok sarkait javígtatták. Határozottan szép épület ez, kár, hogy ilyen messze épült a várostól, és a nemzetközi útról nem lehet látni, csak a vonaton utazók láthatják majd. Megnéztem az oszlopokat, a gerendákat, a kőműveseket megkérdeztem, hogy mikor fogják becserepezni az egész tetőt. Azt mondták, hogy egy hét alatt kész lesz minden, a cserepezést már holnap befejezik, azután már csak az apróbb javítások maradnak, úgyhogy egy hét alatt teljesen elkészül az épület.

Nem maradtam ott sokáig, mert féltem, hogy jobban megered az eső, és bőrig azok, amíg visszaérek a

városba. A cipőm már így is átázott, fázott a lábam, gyorsan lépkedtem a lebegő akácfaágak alatt. Amikor átmentem a hídon, gondoltam, betérek egy kicsit az önkiszolgálóba, hogy néhány szép szót szóljak Zsuzsához; napok óta nem beszéltem már vele, de aztán mégsem mentem be, mert egész biztosan nyavalyogni kezdett volna, hogy este menjünk el valahová kettesben, amihez nekem ilyen pocsék időben semmi kedvem sem volt, és különben is, megbeszéltük Búrral és a Kovács Palival, hogy aznap este a Fehér Lóhoz megyünk, és White Horse Whiskyt fogunk inni.

3

– Röhögnöm kell – mondta a Kovács Pali, miközben egy kis kék fedelű könyvvel csapkodta az asztalt, és röhögött is. – *Légvédelmi tudnivalók!* Ezen tényleg csak röhögni lehet. Két hónappal ezelőtt a légvédelmi tanfolyamon még azt magyarázták nekünk, hogy ha netalán megtámadna valaki bennünket, ki kell tartanunk, mert nem fogunk egyedül maradni. Most aztán újra a szarban vagyunk. Nagy hirtelen könyvet adunk ki a légvédelemről, és osztogatjuk az embereknek, hogy felvilágosítsuk őket, mi a teendő a testvéri szocialista segítség esetén. Nagyon szeretnék most találkozni azzal az ezredessel, aki a légvédelmi tanfolyamon a szovjet barátságról és segítségről beszélt.

– Én még nem néztem át a könyvet – mondtam.

– De az apám azt mondja, hogy ha megtámadnak bennünket, az öregeket és a gyerekeket rögtön T.-re szállítják, hogy ne legyenek a főútvonal közelében.

– Igen, azt írja itt – mondta a Kovács Pali. – Ha lesz még annyi idő, hogy elszállítsák az öregeket és a gyerekeket.

– Lehet, hogy mégsem lesz komolyabb balhé – mondtam.

– Lehet – mondta a Kovács Pali. – A te szép, szabályos épületeidnek azonban mindenesetre befellegzett.

– Nem egészen – mondtam. – Az idén még megkezdjük egy négyemeletes lakóház építését a Zagreb-

bal szemben, és egy mázsaházat is csinálunk a vasútállomás mellett. Ha szép idő lesz, a mázsaház még az idén elkészülhet.

Kovács Pali letette maga elé a *Légyvédelmi tudnivalókat*, és csodálkozva nézett rám a nagy, barna íróasztal mögül. Hatalmas iroda ez, a háború előtt itt volt a Schank-féle vaskereskedés, néhány bútordarab még abból az időből maradt itt, a nagy, barna íróasztal és a pán célszekrény egész biztosan még a Schank testvéreké volt. Igazán nem tudom, hogy a Kovács Palinak miért van szüksége ekkora irodára, én mindig rosszul érzem magam ebben a nagy, hűvös helyiségben, és akkor csak azért mentem be, hogy elmondjam a Kovács Palinak, mégiscsak építeni fogunk, még ilyen rohadt hangulatban is. Kovács Pali kinyújtotta a lábát, és előrecsúszott a széken, csak a feje látszott, mögötte a pán célszekrény zárjának a fogantyúi meredeztek – vaskerek kifordított küllőkkel, kicsinyített hajókormány –, az egész olyan volt, mintha súlyos vaskoszorú lenne a Kovács Pali fején.

– Biztos vagy benne? – kérdezte.

– Egész biztos – mondtam. – Láttam a terveket. Hamarosan befutnak az árajánlatok is.

– Érdekes – mondta a Kovács Pali, de még mindig gyanakodva nézett a szemembe. – Úgy látszik, mégiscsak bátor emberek vagyunk mi.

– Néha te is rosszul tippelsz – mondtam. Felemelkedett a székről, a hátával most teljesen eltakarta a pán célszekrény fogantyúit, az asztalra támaszkodott, és azt mondta:

– Ez most nem fontos. Sokkal fontosabb, hogy te most okos legyél. Remélem, lesz annyi eszed, mint Kosniknak, és most felvakarsz egy rakás pénzt. Ez a két épület még mindig nagyon kevés egy ekkora városban, tehát sokan fognak rajtolni rájuk. Egész biztosan rengeteg árajánlatot kaptok, mert az építővállalatoknak nincs munkájuk. Ne add el olcsón a lelkedet. Az építsen, aki legtöbbet fizet.

– Nekem az a fontos, hogy építkezzünk – mondtam. – Szeretem a szép épületeket.

Kovács Pali visszaült a székre, és gúnyosan mosolygott.

– Hagyjuk a meséket – mondta. – Azok az idők elmúltak. Te csak vakarj fel egy rakás pénzt, aztán majd csapunk egy nagy murit. A Fehér Ló is megmondta már, hogy az a legfontosabb, hogy felvakarj egy rakás pénzt.

– Nem tudod elhinni, hogy valaki szeretheti a szép épületeket? – kérdeztem.

– Hagyjuk a meséket – mondta a Kovács Pali. – Vakarj fel egy rakás pénzt, aztán szeress, amit akarsz. De mindenekelőtt vakarj fel egy rakás pénzt. Még hozzá minél gyorsabban. Addig, amíg vannak bátor emberek, akik ilyenkor is építeni mernek.

– Kimásztak az emberek már rohadtabb helyzetből is – mondtam.

Kovács Pali csak legyintett, nem szólt semmit. Maga elé húzta a *Légyvédelmi tudnivalókat*, és lapozni kezdett benne.

– Röhögnöm kell, ha rágondolok, hogy mi-
ket magyaráztak nekünk még két hónappal ezelőtt
– mondta.

– Szervusz – mondtam.

– Szervusz – mondta, és fel sem nézett a könyvből.

A piactéren mentem keresztül, üres volt, csak néhány gyerek kerékpározott körbe-körbe. Három napig zuhogott az eső, még az éjjel is esett, de most végre szép, napos idő volt, és a bicikliző gyerekek nagyokat nevettek. Fölmentem a járdára, lassan ballagtam, néztem a gyerekeket, ahogy kerékpároznak és visongnak. Rosszszíven jöttem ki a Kovács Palitól, utáltam azt a marha nagy irodáját, meg aztán bármennyire megszoktam is a modorát, néha mégis idegesített azzal, hogy mindenben kételkedett, és minden gúnyolódott. A piactéren mindjárt jobb kedvem lett, és örültem, hogy a gyerekek olyan jókedvűen bicikliznek körbe-körbe. Végso ideje volt, hogy benézzek az önkiszolgálóba, és néhány szép szót mondjak Zsuzsának. Már legalább egy hete nem beszéltem vele, pedig tudtam, hogy mindennap várt, de nem volt kedvem bemenni hozzá, mert azt is tudtam, hogy akkor rám ragad, és azt akarja majd, hogy este menjünk el valahová, amihez pláne nem volt semmi kedvem: esténként nagyon jól elszórakoztunk a Fehér Lóval, Búrral és a Kovács Palival. De aznap szép idő volt, és én jókedvűen néztem a bicikliző gyerekeket, és éreztem, hogy formában vagyok, elhatároztam hát, hogy mondok néhány szép szót Zsuzsának.

Háttal ült az ajtónak, fekete haját kontyba tűzte a feje búbján, halványzöld pulóver volt rajta és kockás szoknya. Szerettem ezt a halványzöld pulóvert, szűk volt, és ahogy Zsuzsa ráhajolt a számológépre, a pulóver alatt szépen látszott a melltartó pántja. Szép mellei vannak Zsuzsának, legalábbis úgy tetszik a szűk pulóverben, nagy a gyanúm azonban, hogy melltartó nélkül nem mutatnának ilyen jól, ezt arról is gondolom, hogy Zsuzsa még mikor ágyban feküdtünk, és mindent levetett magáról, még akkor sem engedte, egy istenért se, hogy levegyem róla a melltartót.

– Üdvözöllek, ó, Zsuzsanna – mondtam, és a vállára tettem a kezem.

Hátrakapta a fejét, felnézett rám, és megfogta a kezemet. Búr a hűtőszekrény mögött állt, intettem neki a fejemmel, és ő már jött is a kasszához, hogy felváltsa Zsuzsát.

– Szép vagy, amikor süt a nap – mondtam Zsuzsának. – És én nagyon örülök, hogy szép vagy.

– Régen láttalak – mondta.

– Vártam, hogy kisüssön a nap – mondtam. – Tudom, hogy ilyenkor nagyon szép vagy.

– A raktárban nincs most senki – mondta Búr.

– Szeretném látni a raktárt – mondtam.

Belekaroltam Zsuzsába, végigmentünk a megakott polcok között, az üzlethelyiség végében van a raktár, bementünk, és én bezártam az ajtót. Zsuzsa itt feküdt le velem először, nem sokkal azután, hogy Máriát a kórházba vitték. Akkor is Búr küldött ide ben-

nünket, először csak csókolóztunk, és emlékszem, hogy mennyire zavart Zsuzsa széles arca, ki nem állom a széles arcú nőket, már-már azt hittem, hogy a csókolódzáson kívül képtelen leszek bármire, amit nagyon szégyellettem volna, mert Zsuzsának egyébként kitűnő alakja van, de akkor lehunytam a szemem, hogy ne lássam az arcát, és addig mímeltem a szerelmet, amíg el nem hittem magammal, hogy rettenetesen kívánom Zsuzsát, és még a széles arcáról is megfeledkeztem. Később is, amikor együtt voltunk, mindig keservesen megkínlódtam, mire ki tudtam súrolni az agyamból az arcát, bár az utóbbi időben már kezdtem megszokni.

Akkor azonban, amikor olyan szépen süttött kint a nap, tényleg csak csókolóztam vele a raktárban, mert este akartam együtt lenni vele.

– Nagyon jólesett, hogy bejöttél, és a vállamra tetted a kezed – mondta. – És szeretem, ha Zsuzsannának szólítasz.

– Ezután mindig Zsuzsannának foglak szólítani – mondtam, és megcsókoltam.

– Szeretsz? – kérdezte.

– Persze – mondtam. – Persze hogy szeretlek.

– Napokig felém sem néztél – mondta Zsuzsa.

– Vártam, hogy kisüssön a nap – mondtam. – Nagyon szép vagy, ha süt a nap.

– Biztos vagy benne, hogy szeretsz? – kérdezte Zsuzsa.

– Biztos vagyok benne – mondtam.

– Én nagyon szeretlek – mondta Zsuzsa.
– Akkor jól van – mondtam. – Ezután majd gyakrabban leszünk együtt, és mindig Zsuzsannának foglak szólni.

– És Mária? – kérdezte Zsuzsa.

– Mária beteg – mondtam.

– És ha meggyógyul? – kérdezte Zsuzsa.

– Az a fontos, hogy te meg én szeretjük egymást – mondtam, és megcsókoltam az arcát.

Körülbelül húsz percig voltunk a raktárban, és megbeszéltük, hogy estére moziba megyünk. Vissza mentünk az üzletbe, Zsuzsa ismét a kasszához ült, piros volt az arca, a szemei még mindig csillogtak, és folyton felém tekingetett.

Búr a frigidaire-re támaszkodott, és azt mondta:

– Ma nem adtam Akilevnek kenyeret.

– Megint piszkoskodott? – kérdeztem.

– Mindennap piszkoskodik – mondta Búr. – Elviszi a negyed kiló kenyeret, de csak tíz dekát hajlandó fizetni. Ma megmondtam neki, hogy vagy kifizeti a negyed kiló kenyeret, vagy nem kap egy falatot sem. Tudja jól, hogy negyed kilónál kisebb darabot nem adhatunk, de ő folyton piszkoskodik, és azt hajtogatja, hogy neki elég tíz deka is, és ő nem hajlandó többet vásárolni. Ma azután nem kapott egy falatot sem.

– Dühös volt? – kérdeztem.

– Nagyon dühös volt – mondta Búr. – Fenyegetőzött, hogy elmegy az igazgatóhoz.

– Dögöljön meg – mondtam.

– Dögöljön meg – mondta Búr is. – Azt hiszi, ha ő a rendőrfőnök, akkor azt tehet mindenütt, amit akar.

Egyetlen vevő sem volt az üzletben, így hát nyugodtan beszélgethettünk Búrral. Az előző hetekben óriási fölfordulás volt az önkiszolgálóban, az emberek zsákszámmra vásárolták a cukrot meg a sót, később azonban már nem rohamozták annyira az üzleteket, és most csendes volt az önkiszolgáló. Nyugodtan beszélgethettünk Búrral, és nyugodtan szidhattuk Akilevet.

Később Joáb II jött be, egy papírdarabot adott át Búrnak, arra írta fel, hogy mire van szüksége. Joáb II mindennap rengeteg kávé, cukrot és kenyeret vásárol az önkiszolgálóban. Felírja egy papírdarabra, hogy mennyi kenyérre, kávéra és cukorra van szüksége, szó nélkül átadja Búrnak, és várja, hogy mindent becsomagoljanak neki. Az italt meg a húst máshonnan szerzi be.

Amíg Búr a listát böngészte, Joáb II odajött hozzám, és csendesen azt mondta:

– Úgy látom, nagyon megbarátkozott Török Ádámmal.

Kissé csodálkoztam, hogy Joáb II beszélgetésbe elegyedett velem, nemigen szoktunk mi beszélgetni, mert Joáb II nagyon szófukar és barátságtalan ember.

– Meghívott, hogy látogassam meg a játékbábu-gyár padlásán – mondtam. – A napokban meg is fogom látogatni.

– A múltkor rólam beszélgettek – mondta Joáb II.

– Igen – mondtam. – Megtudtam, hogy magának valamikor hosszú, vörös szakálla volt.

Joáb II fél szemmel Búrt figyelte, aki a kenyereket szedte le a polcról, és azt mondta.

– Rohadt dolog az, ha az embernek hosszúra nő a szakálla.

– Azt is ki lehet bírni – mondtam –, ha az ember talál valami szép dolgot, amibe belekapaszkodik.

– Ismerem ezt a mesét – mondta Joáb II. – Csak hogy nagyon kockázatos csupán egyetlen dologba kapaszkodni. Higgye el nekem, Tamás, ostobaság egyetlen lapra tenni fel mindent.

– Török Ádám másként gondolja – mondtam.

– Török Ádám gyűlöl engem – mondta Joáb II.

– Török Ádámnak is hosszú volt valamikor a szakálla – mondtam.

– Mégsem okult belőle – mondta Joáb II. – Javíthatatlan idealista maradt.

– Azt hiszem, holnap meg fogom látogatni a játékbábugyár padlásán – mondtam.

Aztán odamentem Zsuzsához, és a fülébe súgtam:

– Zsuzsannám, este hétkor találkozunk.

– Igen – mondta Zsuzsa, és megint kipirult az arca. Zsuzsa eléggé unalmas teremtés – sokat beszél, nagyokat nevet mindenféle ostobaságon, de mindig hajlandó együtt lenni velem, nem csinál bonyodalmakat, és nincsenek különösebb követelményei –, ezért is vittem moziba, ott legalább nem kell beszélgetnem vele, csak a kezét fogni. Mozi után pedig siettünk ha-

za. A korzón mentünk végig, az öreg mérlegesen most is a tejcsarnok ajtajában aludt, és én örültem, hogy ezúttal Zsuzsával lehetek, mert amióta a Fehér Ló ráugrott a mérlegre, és az öreg ledisznozott bennünket, minden éjjel kerestük, hogy megfenyítsük, csak hogy azóta folyton esett az eső, és az öreg nem aludt a tejcsarnok ajtajában. Reméltem, hogy azon az éjszakán a Fehér Ló, Búr és a Kovács Pali meg fogják verni az öreget. Én sajnáltam volna megütni. De akkor ők sem bántották, mert ragaszkodtak hozzá, hogy a fenyítésnél én is jelen legyek.

Azt az éjszakát Zsuzsánál töltöttem. Egy udvari szobában lakik, a katolikus templom mögött, nagyon csendes hely ez, csak a toronyóra kongása hallatszik szabályos időközökben. Zsuzsa azt mondja, hogy szereti hallgatni a toronyóra kongását, és már évek óta minden reggel akkor kel fel az ágyból, amikor a toronyóra ötöt kondít. Még vasárnap is mindig pontosan öt órakor kel fel az ágyból.

A játékbábugyár udvarán mindenféle táblák álltak, amelyekre azt írták, hogy idegeneknek tilos a belépés, és hogy tilos a dohányzás. Mégis nyugodtan végig-mehettem az udvaron, mellettem munkások cipeltek valami ládákat, ügyet sem vetettek rám; megfigyeltem, hogy mindegyikük arca furcsán sárga és elkínzott, pedig reggel volt még, éppen csak hogy dolgozni kezdtek. Lassan mentem az udvaron, rugdaltam a gumidarabokat, műanyag hulladék-kupacokat kerülgettem, a munkások szó nélkül mentek el mellettem, talán még akkor sem vettek volna észre, ha égő fáklyát forgatok a fejem fölött.

Rosszul állt a gyár nagyon. Több mint egy hónapja kényszerigazgatás alatt volt. Emlékszem, Joáb I napokig nyomorgatta Kovalik Pistát, hogy vegye át a gyárat, de Kovalik nem adta be a derekát. Korábban az ő nyakába varrták az asztalosüzemet, amelynek leégett egy része. Amiatt csukták le Mária apját, az öreg Buzsellát. Kovalik azt mondta, örül, hogy úgy-ahogy egyenesbe hozhatta az asztalosüzemet, esze ágában sincs most otthagyni és átmenni ehhez a döglődő gyárhoz. Mikor Joáb I látta, hogy Kovalik semmiképp nem adja be a derekát, Rimecet nevezték ki a játékbábugyár igazgatójának. Rimec, mikor igazgató lett, elbocsátotta a munkások egyharmadát, a többieknek meg azt mondta, hogy ha azt akarják, hogy talpra áll-

jon a gyár, akkor egy ideig napi tizenkét órát kell dolgozniuk, és egyelőre csak minimális személyi jövedelmet kaphatnak még ennyi munkáért is. A munkások beleegyeztek, örültek, hogy nem bocsátották el őket is, napi tizenkét órát dolgoztak már több mint egy hónapja, nem is csoda, hogy olyan viaszsárga és elkínzott volt az arcuk, és hogy ügyet sem vetettek rám, amikor végimentem az udvaron.

Miki egereket, Donald kacsákat meg mindenféle rajzfilmalakokat gyártottak itt gumiból meg műanyagból. Szigetelőszalagokat is csináltak, de főleg mindenféle rajzfilmalakokat. A padlás azonban teljesen üres volt, csak az egyik végében, ahol Török Ádám fekhelyet rendezett be magának, állt egy Pinokkió, egy Miki egér és egy Donald kacsa. Ha ezek nincsenek ott, senki nem mondta volna, hogy ez a játékbábugyár padlása. Mert Török Ádám birkabőrből és báránybőrből készített magának fekhelyet. Rengeteg volt itt a birkabőr és a báránybőr. Török Ádám bőrökön aludt és bőrökkel takarózott, öt fekete báránynak a bőre pedig a horogfák között volt kifeszítve, és mint valami szakadozott, fekete függöny elválasztotta Török Ádám fekhelyét a padlás többi részétől. A báránybőr függöny előtt állt a három rajzfilmfigura: Miki egér ravaszskásan mosolygott, és széttárta a karjait, Pinokkió is mosolygott naivan és jóindulatúan, a Donald kacsa pedig csípőre rakta a kezét, és magasba emelte a csőrét, fején kék tengerészsapka volt.

Török Ádám feküdt és olvasott, amikor felmentem hozzá. Hasára tette a könyvet, és integetett, hogy menjek oda, de nem kelt fel, csak a feje és a két keze látszott ki a bőrök közül. Aznap reggel még nem borotválkozott, mérges, fekete tüskök nőttek az arcán. Nagyon erős szakála van Török Ádámnak, azért is olyan kék az arca borotválkozás után.

– Örülök, hogy eljöttél – mondta. – Nézz jól körül, és azután valld be, hogy nem is olyan borzalmas ez a padlás.

Fekhelye körül is báránybőrök heverték, leültem az egyikre, és nézelődni kezdtem. Török Ádám a tűzfalat is báránybőrrel fedte be; szögeket vert a téglarésekbe, és ezekhez erősítette a bőröket. A tető egy sor cseréppel volt befedve, régi épület ez, a cserepek bemohosodtak, és a moha már néhány helyen kezdte szétfeszíteni őket.

– Alaposan át kellene rázni a tetőt – mondtam –, és jól megtisztítani a mohától a cserepeket. Tavaszra már olyan rések lesznek a feje fölött, hogy becsurog az eső.

– Most még nem csurog a fejemre az eső – mondta Török Ádám.

Megkínált cigarettával, rágyújtottunk, a füst megállt a báránybőrök között, tisztán látható füstretegek sorakoztak a bemohosodott cserepek alatt. Én továbbra is a tetőt vizsgáltam, és megint azt mondtam:

– Minél előbb meg kellene tisztítani a cserepeket. Török Ádám úgy tett, mintha nem is hallaná.

– Valld be, hogy nem is olyan borzalmas hely ez, mint ahogy az emberek elképzelik – mondta Török Ádám.

– Nem borzalmas – mondtam. – Egyáltalán nem borzalmas hely.

Aztán megkérdeztem tőle:

– Honnan ez a sok birkabőr?

– A Szlimáktól kaptam őket – mondta Török Ádám. – Neki nincs rájuk szüksége, keres eleget a húsukon is. És tudja, hogy én gyűlölöm a birkákat. Legszívesebben az egész padlást birkabőrrel bélelném ki.

– Nem értem – mondtam.

– Egyetlen élőlényt sem gyűlölök annyira, mint a birkát – mondta Török Ádám.

– Nem értem – mondtam.

Török Ádám dühösen forgatta a fejét, úgy nézte a bőroket, mintha legalábbis én laknék itt, és ő jött volna hozzám először látogatóba. Jó ideig nem szólt semmit, csak a fejét forgatta. Aztán idegesen összecuska a könyvet, amely eddig a hasán feküdt, és a tűzfal mellé dobta. A könyv ismét szétnyílt, ő pedig megkérdezte tőlem:

– Láttál már birkákat vágóhídon?

– Nem – mondtam. – Nem láttam még.

– Egy hang nélkül hagyják magukat leszúrni – mondta Török Ádám. – Meg sem nyikkannak, amikor elfolyik a vérük. Minden más állat küzd az életéért, vagy legalábbis teli torokból ordít. A kecske pél-

dául úgy ordít, hogy majd megszakad az ember szíve, ha hallja. A birka azonban meg sem nyikkan. Egyszer majd elvezetlek Szlimákhoz, ha birkákat vág. És hozok tőle megint néhány birkabőrt. Birkabőrrel fogom kibélelni az egész padlást.

– Nem értem – mondtam. – Még mindig nem értem egészen. De azért elmehetünk egyszer Szlimákhoz.

Török Ádám összefonta a kezét a mellén, és a cse-repeket bámulta. Ismét nyugodt volt.

– Láttam én már embereket is vágóhídon – mondta. – Volt, aki énekelt, volt, aki sírt, volt, aki kapálódzott, azokat mind becsültem. De voltak olyanok is, akik csak álltak és hallgattak, mint a birkák. Ezeket gyűlöltem, pedig tudtam, hogy a következő percben meg fognak halni.

– Egyszer majd elmegyünk Szlimákhoz – mondtam. – Majd ha birkákat vág.

– Mindennap vág – mondta Török Ádám. – Bármikor elmehetünk hozzá.

– Jó – mondtam. – Egyszer majd elmegyünk hozzá.

Most én kínáltam meg őt cigarettával. Hallgatunk, elszívtuk a cigarettánkat, és akkor Török Ádám megkérdezte tőlem:

– Nem is olyan borzalmas hely ez, igaz?

– Egyáltalán nem borzalmas hely – mondtam.

Akkor elkezdte ledobálni magáról a birkabőröket. Én is felálltam.

– Megy a borbélyhoz? – kérdeztem.

– Igen – mondta Török Ádám. – El kell mennem a borbélyhoz. Úgy érzem, mintha a térdemig érne már a szakállam.

– Beszéltem tegnap Joáb II-vel – mondtam. – Azt mondja, hogy maga gyűlöli őt.

Török Ádám elnevette magát. Most nevetett először, amióta itt ültem a padláson.

– Nem gyűlölöm – mondta. – Ő nem tartozik a birkák közé. Egyszerűen csak utálok, mert gyöngé ember.

– Kocsmája van – mondtam. – És sok pénze. Azt mondja, hogy ostobaság egyetlen lapra játszani.

– Minden gyenge ember ezt mondja – mondta Török Ádám. Lemásztunk a keskeny vaslétrán; én mentem elől, a fejem felett úgy lebegett Török Ádám kigombolt, piszkos felöltője, mint egy nagy, csúnya madár szárnyai. Egymás mellett mentünk végig a gyárudvaron, a munkások még mindig hordták a ládákat, és most sem vettek észre bennünket. A híd lábánál megálltunk, és én azt mondtam:

– Megiszom Joáb II-nél egy rumot meg egy kávét. Aztán lemegyek a garázshoz.

– Meg kell borotválkoznom – mondta Török Ádám. – Úgy érzem, mintha már a térdemig érne a szakállam. Aztán én is elmegyek Joáb II-höz.

– Le kell mennem a garázshoz – mondtam.

– A napokban majd elmegyünk Szlimákhoz – mondta Török Ádám.

– El fogunk menni – mondtam.

– Bármikor elmehetünk – mondta Török Ádám, és akkor elváltunk.

Felmentem a dombra, kigomboltam a felöltőmet, zsebre dugtam a kezemet, és úgy mentem be Joáb II-höz. A nádfedél alatt már ültek néhányan, és ott ült Akilev is az egyik asztalnál egyedül. Mosolyogva bólintott felém, én a kezemmel intettem neki, de nem ültem az asztalához, semmi kedvem sem volt beszélgetni vele. Úgy helyezkedtem, hogy lássak mindent, ami a garázs körül történik.

Sztantics is ott volt a garáznál, láttam, hogy mutogat a földhordó munkásoknak. Nagy ütemben dolgoztak, Sztantics, úgy látszik, még a kőműveseket is átállította földhordásra. Két nappal ezelőtt még víz állt a garázs előtt elszórt földkupacok között, most pedig a jobb oldali rész már teljesen fel volt töltve, állandóan érkeztek a teherautók földdel megpakolva, Sztantics hadonászott a kezével, a nehéz teherkocsikat a friss földrétegre irányította; a kerekek mélyen lesüppedtek, a gépkocsi alig vánszorgott, de azért mindegyik végigment és visszahátrált néhányszor a garázs előtt a töltésen, és csak azután túrták le róla a földet. A dolog kezdett nekem nagyon nem tetszeni. Nagy ütemben dolgoznak, több mint egy méter magasra töltik fel a talajt, és egyáltalán nem dögölik le a friss földet. Ehelyett Sztantics a megrakott teherautókat járattja rajta. Nem rossz ötlet, csakhogy két nappal ezelőtt itt még víz állt, sok víz.

Fizettem, és fölkeltem az asztaltól. Egy ideig figyeltem még a bőgő teherkocsikat és a hadonászó Sztanticsot, aztán elindultam a garázs felé.

– A garázshoz megy? – kérdezte Akilev.

– Igen – mondtam. – Valami kezd nem tetszeni nekem.

Akilev vigyorgott, apró szemei még jobban összezűkültek, és kedélyesen mondta:

– Ijesszen rájuk egy kicsit. Sohasem árt, ha az emberek félnek egy kicsit.

Nem bírom ennek az Akilevnek a pofáját. Folyton vigyorog, és úgy tesz, mintha ő találta volna fel a spanyolviaszt. Mindig bölcselkedik meg tanácsokat osztogat. És vigyorog. Örültem, hogy Búr végre nem hajlandó neki kenyeret adni.

– Nekem nincs szükségem arra, hogy féljenek tőlem az emberek – mondtam. – Én nem tíz dekánként vásárolok a kenyeret.

Akilev egy pillanatra elkomolyodott, de aztán megint vigyorogni kezdett, és azt mondta:

– A barátja nagyon önfejű, és ez nem jó. Higgye el nekem, nem jó az, ha az ember nagyon önfejű.

– Nekem tetszik, hogy olyan önfejű a barátom – mondtam.

– Nem jó az, higgye el – mondta kedélyesen Akilev. – Maga csak hallgasson rám, és ijessze meg azokat ott lent. Meglátja, haszna lehet még abból, ha félnek magától az emberek.

– Maga nagyon okos, ugye? – kérdeztem pimaszul. Szerettem volna, ha megsértődik.

– Igen – mondta Akilev, és vigyorgott. – Én nagyon okos vagyok.

– Miért ilyen nagyon okos? – kérdeztem.

– Mert meg tudom ijeszteni az embereket – mondta Akilev, és tovább vigyorgott.

– Csodálom, hogy nem nyugdíjazták két évvel ezelőtt – mondtam. – Ha jól emlékszem, akkor sok ilyen okos embert nyugdíjaztak.

– A nagyon okos embereket sohasem nyugdíjazták – mondta Akilev.

– Huszonvalahány évvel ezelőtt Opat is nagyon okos volt – mondtam. – Most az asztalok között futkos a rossz lábával.

– Opat ostoba volt – mondta Akilev. – Akik félték tőle, azok meghaltak. Az okos ember élve hagyja azokat, akik félnek tőle.

– Lemegyek a garázshoz – mondtam. Szörnyen elegendem volt Akilevből.

– Ijesszen rájuk egy kicsit – mondta vigyorogva Akilev. – Még magából is lehet okos ember.

– Visszontlátásra – mondtam.

– Visszontlátásra – mondta Akilev. – Ijesszen rájuk egy kicsit.

Gyorsan leértem a garázshoz, Sztantics mosolyogva fogadott, és kezét rázott velem. Újabb teherautó jött a híd felől, Sztantics intett Horgasnak, hogy irányítsa a kocsit, ő pedig belém karolt, és az épület-

hez vezetett, a falakat akarta megmutatni. De engem most nem a falak érdekeltek. Megálltam, és a teherautót figyeltem. Sztantics elengedte a karomat, aztán megint idegesen belém karolt, de én nem mozdultam. A teherautó elkezdte sétáját a garázs előtt, most Horgas hadonászott előtte.

Jól sejtettem, hogy itt valami nincs rendben. A kerekek alatt kemény, vékony földréteg maradt, a keréknymok mellett azonban víz szivárgott elő. Közelebb mentem, és láttam, hogy mindenütt latyakos csíkok maradtak kétoldalt a keréknymok mellett.

– Nem döngölték le a földet – mondtam.

Sztantics idegesen intett Horgasnak, hogy állítsa meg a bömbölő kamiont, aztán hozzám fordult, és azt mondta:

– Többet ér ez minden döngölésnél, higgye el. Ha teherautókkal hengereljük le a földet.

– Lehet – mondtam –, csak hogy két nappal ez előtt itt még víz állt.

– Mi nem tehetünk arról, hogy napokig zuhogott az eső – mondta Sztantics.

– Azt elhiszem – mondtam. – De várniuk kellett volna, amíg valamennyire megszárad a föld. Ilyen alapra nem lehet betont önteni.

– Dehogynem – mondta Sztantics. – Higgye el, elég szilárd alap ez.

– Elhiszem – mondtam. – Fél évig egészen szilárd alap lesz. Azután a föld lesüpped, és a beton megrepedezik. Fel kell majd szaggatni az egészet.

Kigomboltam a felöltőmet, rágyújtottam, zsebre dugtam a kezem, és úgy, cigarettával a számban azt mondtam:

– Várjanak néhány napig, hogy valamennyire megszáradjon a talaj. Aztán döngölgék le, és csak azután betonozzanak.

– És ha holnap is esni fog? – kérdezte dühösen Sztantics.

– Arról én nem tehetek – mondtam, és otthagytam.

Még száz métert sem mentem, amikor hallottam, hogy valaki siet utánam. Tudtam, hogy Sztantics jön utánam, azt hittem, tovább akar vitatkozni velem, de ő azt mondta:

– Rendben van. Úgy lesz, ahogy maga mondja. Mi tisztességes munkát akarunk csinálni.

– Ebben én egyáltalán nem kételkedem – mondtam. Sztantics most már magához tért, az arca vörös volt még, de azért kedvesen mosolygott.

– Szeretnék magával beszélni az újabb építkezésekről – mondta.

– Adjanak árajánlatot – mondtam. – A pályázat két hét múlva zárul.

– Előbb szeretnék magával beszélni – mondta. Fürkészően nézett rám, és hozzátette: – Kosnikkal mi nagyon jól megértettük egymást.

– Hallottam róla – mondtam gúnyosan.

– Talán magával is megérthetnénk egymást – mondta.

– Adjanak árajánlatot – mondtam.

Sztantics tanácstalanul állt előttem, és látszott rajta, hogy még a szagomat is utálja. Aztán mégis megemberelte magát, és azt mondta:

– A napokban majd felkeresem magát.

– Ahogy akarja – mondtam neki, és elindultam a híd felé. A hídon újabb teherautó jött földdel megakva. Az utolsó volt azon a napon, mert Sztantics a beszélgetésünk után egy időre megszüntette a földhordást.

Máriát szombaton engedték ki a kórházból, este érkezett haza az anyjával, aki érte ment, de én csak vasárnap délután találkoztam vele, mert szombaton este megint a Fehér Lóval, Búrral és a Kovács Palival ittunk Joáb II-nél, később pedig elmentem Zsuzsához, aludt már, de azért látszott rajta, hogy úgy álmosan is örül nekem, reggel ötig maradtam nála, akkor felkelt az ágyból, mert ha a katolikus templom órája a reggeli öt órát jelzi, Zsuzsa még vasárnap is felkel az ágyból; kávéfőzőt nekem, aztán én is felkeltem, és hazamentem, és akkor mondta az anyám, hogy Mária kijött a kórházból, és hogy nálunk fog ebédelni. Délben azonban még nem találkozhattunk, mert engem Joáb I meghívott ebédre, mégpedig ki a tanyájára, és oda okvetlenül el akartam menni.

Sohasem gondoltam volna, hogy Joáb I valaha is meghív engem ebédre. Jól megvoltunk egymással mindig, de elég ritkán beszélgettünk, és akkor is csak hivatalos ügyekről. Nagyon csodálkoztam, hogy meghívott ebédre, fogalmam sem volt, hogy mit akarhat tőlem. Szombaton este a Kovács Paliéknak is megmondtam, hogy vasárnap Joáb I-nél fogok ebédelni, és hogy fogalmam sincs, hogy mit akarhat tőlem. Kovács Pali szokása szerint először gúnyolódott, hogy íme, milyen fontos személyiség lettem én, Joábokkal ebédelek, de aztán gondolkodott egy kicsit, és nagyon

komolyan azt mondta, hogy Joáb I bizonyára valami szívességet akar kérni tőlem, egyelőre még ő sem sejtí, hogy miféle szívességet, de azt biztosan tudja, hogy Joáb I szörnyen be van rezelve, amióta némely jóakaronk megint gondba esett miattunk; az összes pénzét kivette a bankból, mint legtöbbször, kiknek pénzük volt a bankban. Kovács Pali még azt is mondta, hogy legyen résen és ingyen ne tegyen semmiféle szívességet Joáb I-nek. Fogalmam sincs, hogy a Kovács Pali honnan szerzi az értesüléseit, de megszoktam már, hogy mindent előbb megtud, mint mi, és hogy szeret tanácsokat osztogatni.

Joáb I-gyel úgy beszéltek meg, hogy délelőtt tíz órakor találkozunk a városházán, és a kocsiján fog kivenni a tanyájára. Krémszínű Austinja van, nagy, kényelmes kocsí, mindennap láttam a városháza udvarán, de akkor ültem benne először, amikor meghívott ebédre. A sötétbarna öltönyömet vettem fel, barna nyakkendőket kötöttem, ünnepélyes alkalmakra tartogatom ezt az öltönyömet, ezért nagyon vigyázva ültem be Joáb I mellé a kocsiba, hogy lehetőleg ne gyűrjem össze, amíg kitérünk a tanyájára.

Odafelé alig beszéltek valamit. A nemzetközi úton nagy volt a forgalom, Joáb I óvatosan vezetett, megkérdezte tőlem, elkészül-e elsejéig a garázs, mondtam neki, hogy valószínűleg még előbb kész lesz, mert Sztantics azokat a munkásokat is a garázshoz küldte, akik a nagy fészert építették. Elhagytuk a csúnya, vert falú tanyákat, Joáb I letért a nemzetközi

zi útról egy keskeny, rázós kövesútra, ahol még óvatosabban kellett vezetnie, mert a kocsi úgy imbolygott, ringott, mint egy hintaszék. Ezen a rázós úton körülbelül négy kilométert mentünk Joáb I tanyájáig. Három épület van itt, a legnagyobbat már Joáb I építette, hasonlított valamennyire a városszéli családi házakra, csakhogy jóval nagyobb azoknál, és nem olyan csupasz; vagy kétholdnyi gyümölcsösfélén áll, a gyümölcsfákon már sárgultak a levelek, és a vörös téglából készült ház szinte hozzánőtt a fák ágaihoz. Joáb I egészen közel hajtott a házhoz, itt kiszálltunk a kocsiból, és felmentünk a tornácra, ahol már várt bennünket a felesége. Azt mondják, valamikor a városunk legszebb asszonya volt, most már jóval túl van a negyvenen, az arca még mindig szép, csak a szeme körül ráncosodott meg a bőr, és a keze lett csontos, az ujjai megvékonyodtak: kemények és szárazak.

Kezet nyújtott nekem, Joáb I pedig szertartásosan bemutatott bennünket egymásnak.

– A feleségem – mondta, aztán meg: – S. Tamás. Ő ellenőrzi az építkezéseket a városban.

– Hallottam már magáról – mondta Joáb I felesége, és még mindig a tornácon álltunk, a hátunk mögött szőlőindák kúsztak, amelyeken fáradtan meggörbültek a szív alakú levelek.

– Örülök, hogy eljött – mondta Joáb I felesége, aztán bevezetett bennünket egy tágas szobába, ahol csupa meggyszínű bútor volt, és az ablakokból a hervadozó gyümölcsfákat lehetett látni.

– Igyanak meg ebéd előtt valamit – mondta Joáb I felesége, és én rumot kértem.

– A tengerészek is mindig rumot isznak – mondtam. – A tengerészek igazi férfiak. És én szeretem utánozni az igazi férfiakat.

Így próbáltam szellemeskedni, mire Joáb I hangoosan felnevetett, ő is rumot kért, és azt mondta:

– Én is szeretem utánozni az igazi férfiakat.

Joáb I felesége is nevetett, és mindkettőnknek rumot töltött. Megint a kezét néztem, esküszöm, ha az ujjaira nem száradt volna rá a bőr, még ma is határozottan szép asszonynak lehetne nevezni. Egész biztosan nagyon szép volt, amikor Joáb I elvette feleségül, az utóbbi időben azonban csak baja van vele, az asszony mindenfélét összelopkod az üzletekben, Joáb I pedig minden elsején kifizeti, amit a felesége az előző hónapban összelopkodott. A kereskedők már jól ismerik az asszonyt, tudják róla, hogy kleptomániás, nem szólnak neki semmit, amikor eldugdossa az összelopkodott holmit, csak szépen felírják az ellopott dolgok árát, és elsején átadják a számlát Joáb I-nek, aki szó nélkül fizet.

Megittuk a rumot, és akkor Joáb I azt mondta, hogy menjünk ki a levegőre, majd megmutatja nekem az udvart és a gyümölcsöst. Az egész udvar ki van kövezve, kopogott a cipőnk, ahogy lassan lépkedtünk egymás mellett; én néhányszor hátrafordultam, és azt mondtam:

– Nagyon szép épület. Különösen így ősszel szép, amikor mögötte már sárgulnak a gyümölcsfák levelei.

Joáb I pedig azt mondta:

– Ha nyugdíjaznak, végleg ide fogok költözni. Szeretek itt kint a tanyán.

Aztán a másik épülethez vezetett: hosszú, alacsony, vert falú épület ez, olyan, mint azok a csúf tanyák ott a város szélén.

– Az apám még itt lakott – mondta Joáb I. – Én a borjúkat tartom itt. Kidöntettem a közfalakat, és borjúistállót csináltam belőle. Egy szobát és konyhát hagytam meg. A jószággondozó lakik ott a családjával.

Aztán a harmadik épület felé mutatott, és azt mondta:

– Ott vannak a disznók és a baromfi. Azt is az apám építette.

De én csak a borjúistállót néztem. Megpróbáltam elképzelni, hol is állhatott annak idején a rablógyilkos Török Ádám, és vajon melyik ajtón jött ki akkor remegő lábakkal Joáb I-nek az apja. Mert most négy ajtó van az épületen, akkor bizonyára csak egy volt, legfeljebb kettő, ha a tanyán dolgozó munkások már akkor is ebben az épületben laktak. Nem bírtam ki, hogy ne mondjam meg Joáb I-nek:

– Török Ádámra gondolok. A rablógyilkosra. Aki kirabolta az édesapját.

– Én akkor Belgrádban voltam – mondta Joáb I. – Aztán négy évig a hegyekben harcoltam. Mikor hazajöttem, az apám már meghalt, meg a rablógyilkos Török Ádám is. Ezt a másik Török Ádámot találtam csak a városban. Nagy ember volt még akkor.

– Később a parkban gyűjtögette a leveleket – mondtam. – És ő sem szereti, ha a nagybátyját emlegetik.

– Használhatatlanná vált – mondta Joáb I. – De azért jó ember. Egy időben féltem, hogy sok bajunk lesz vele. Kezdetben lármázott is visszaélésekről meg hasonlókról, de aztán megnyugodott.

– Azt mondja, hogy az ember mindent kibír, ha talál valami szép dolgot, amibe belekapaszkodhat – mondtam.

– Ismerem ezt a mesét – mondta Joáb I. – Javíthatatlan idealista. Visszájára fordított humanizmust prédikál. Valamikor sokat vitatkoztam vele. Nem tudja megérteni, hogy a mi korunkban, és különösen itt nálunk, senki se lehet egyistenhívő, hisz az ember sohasem tudja, hogy holnap ki ül a nyakára. Több támasztékot kell keresni, mert az ember nem tudhatja, hogy holnap melyik dől össze alatta. Vészkijáratokat kell teremteni, ha nem akarod, hogy egy szép napon egérfogóba kerülj. Minél több vészkijáratot teremtesz, annál biztosabban érzed magad, és annál szabadabbnak.

Joáb I elgondolkozva nézelődött a kikövezett udvaron. Végigjáratta tekintetét mind a három épületen, aztán a gyümölcsfákat nézte, végül megint felém fordult, és azt mondta:

– Negyvennyolcban csapatokat vontunk össze keleten és északon. Később Horvátországban és Szlovéniában egyenruhát és fegyvert osztogattunk a la-

kosságnak, most megint itt nálunk készülődünk egy esetleges partizánháborúra. Az ember egyébként is mindjobban ki van szolgáltatva mindenféle ostoba tényezőknek. És akkor még folyton a nyakadat fűrészelik ilyen piszkos fenyegetések is. A kiszolgáltatott ember kénytelen vészkijáratokat teremteni magának, ha remélni akarja, hogy legalább valamennyire szabadon fogja leélni az életét.

– Nem építhetünk egész életünkben csak vészkijáratokat – mondtam.

Joáb I hallgatott egy ideig, ismét az épületeket és a gyümölcsfákat nézte, aztán azt kérdezte tőlem:

– Maga szeretne a Szovjetunió valamelyik köztársaságában élni?

– Nem – mondtam. – Nem szeretnék.

– Én sem – mondta Joáb I. – Jöjjön, megmutatom a gyümölcsfákat.

– Nem hiszem, hogy az idén valami komolyabb balhé lesz – mondtam, miközben a gyümölcsös felé mentünk.

– Lehet – mondta Joáb I kurtán, és rosszkedvűen ráncolta a homlokát. – Lehet, hogy nem lesz semmiféle balhé. De vészkijáratokra mindig szükség lesz.

– Az emberek már rohadtabb helyzeteket is túléltek – mondtam.

– Tudom – mondta Joáb I. – Magyarázta ezt nekem is Török Ádám. Még negyvennyolcban. Tudom én ezt Török Ádám nélkül is. Többet voltam én égerfogóban, mint ő. Nem szeretnék ismét évekig buj-

kálni a hegyekben, és a világközvélemény erkölcsi támogatását élvezni. Élvezze más az erkölcsi támogatást. Ha mást nem, néhány vészkijáratot igazán megérdemlek.

A gyümölcsfák között lépkedtünk, és láttam, hogy Joáb I nagyon rosszkedvű. Szerettem volna még vitatkozni vele, de amikor láttam, hogy nagyon rosszkedvű, inkább nem szóltam semmit. Eszembe jutott a Kovács Pali tanácsa, hogy legyek résen, mert Joáb I biztosan valami szívességet akar kérni tőlem, elhátároztam hát, hogy megvárom, amíg Joáb I kiköpi, hogy miért is hívott meg ebédre.

Sokáig járkáltunk a gyümölcsösben, és én megint azt mondtam, hogy a vörös téglából épített ház nagyon szépen illik a sárga levelű fákhoz. Azt mondtam, hogy olyan, mintha összenőtt volna a gyümölcsfákkal, és hogy ha egyszer nyugdíjaznak, én is ilyen helyen szeretnék élni. Joáb I bólogatott, elmondta, hogy mennyi alma, körte, szilva és mindenféle más gyümölcs termett az idén, és lassanként ismét jókedvű lett. Magyarázott nekem, mutogatta a fákat, néme-lyikről még azt is megmondta, hogy hány éves. Már azt gondoltam, hogy a Kovács Palinak ezúttal talán nem is volt igaza, és Joáb I nem is akart tőlem semmiféle szívességet kérni, egyszerűen csak meghívott ebédre, mert jólesik neki beszélgetni egy kicsit valakivel. Örültem, hogy jókedvű, érdeklődtem a gyümölcsfák iránt, nagyon figyeltem arra, amit mond, az emberek tulajdonképpen ezért is szeretnek velem be-

szélngetni, mert én mindig úgy teszek, mintha nagyon érdekelne az, amit mesélnek nekem.

Ebéd után azonban kiderült, hogy a Kovács Pálinak ezúttal is igaza volt. Kávét ittunk a meggyasztó bútorok között, és mindenféléről beszélgettünk, Joáb I felesége még jósolt is nekem a csészealjából, azt mondta, hogy küzdelmes, de szép eredményekkel kecsegtető napoknak nézek elébe, esküszöm, pontosan így mondta, vannak ellenségeim, de van egy önzetlen jóakaróm is, aki minden bajban megsegít engem, meg azt is mondta, hogy két nőalakot lát, az egyik fekete, a másik szőke, mindkettő ragaszkodik hozzám, de én még tanácstalan vagyok, nem tudom, hogy melyiket válasszam. Én közben mereven az aszszony arcába néztem, úgy tettem, mintha teljesen megfeledkeztem volna magamról; jól tudom, hogy az olyasmi szörnyen tetszik az öregedő szépasszonyoknak, ha egy fiatalember rajtuk felejt a szemét. Gondoltam, miért ne okozzak egy kis örömet Joáb I feleségének is, ha már meghívtak ebédre és ilyen kedvesek hozzám.

– A barátja meddig marad itthon? – kérdezte egyszer csak Joáb I.

Annyira elbáméskodtam, hogy hirtelen nem is értettem, mit akar.

– Melyik barátom? – kérdeztem.

– A Pazaver – mondta Joáb I.

Még mindig értetlenül bámultam rá, aztán eszembe jutott, hogy a Pazaver tulajdonképpen a Fehér Ló.

– Á, a Fehér Ló! – mondtam. – Nem tudom. Őnála sohasem lehet tudni, hogy meddig marad. Nem mondta még, hogy mikor akar visszautazni Németországba.

– Neki csak anyja van? – kérdezte Joáb I.

– Igen – mondtam. – Nem tudja, hogy ki az apja. Emlékszem, az iskolában rettenetesen szégyellte magát, hogy nincs apja.

– Bizonyára nagyon szereti az anyját – mondta Joáb I.

– Azt hiszem, hogy nagyon szereti – mondtam. – Sok pénzt küld neki, házat is épített az anyjának, és rengeteg ajándékot hoz neki mindig, ha hazajön.

– És minden évben elad egy autót – mondta Joáb I.

A dolog kezdett nekem gyanús lenni. Nem szerettem, ha így faggatnak, ilyen hivatalos hangon, ilyen jól értesülten, és semmiképpen sem akartam volna a Fehér Lót bajba keverni. Ezért óvatosan csak ennyit mondtam:

– Lehet, hogy el szokta adni az autóját. Nekem nem beszél ilyesmiről.

Joáb I ekkor intett a feleségének, hogy menjen ki a szobából, ő pedig felkelt, az ablakhoz ment, és a gyümölcsfákat nézte. Mikor a felesége becsukta az ajtót, felém fordult, és azt mondta:

– Bizonyára szüksége van dinárra, azért szokta eladni az autókat.

– Nem tudom – mondtam. – A Fehér Ló nem szokott nekem beszélni ilyesmiről.

Ekkor Joáb I megint leült az asztalhoz, közel hajolt hozzám, és azt mondta:

– Engem nem érdekel, hogy a barátjának miért van szüksége milliókra, de bizonyára jól fel tudja használni.

Elhallgatott, a meggyasztott asztalra rakta a kezét, és a körmeivel kopogtatta az asztal lapját. Hosszú, hegyes körmei vannak, idegesítően kopogott velük az asztalon. Végre aztán kibökte:

– Én tudnék neki adni pénzt, amennyire csak szüksége van. Az ellenértékét azután ő elhelyezné valamelyik német bankban. Dinárt márkáért. Nem ragaszkodom a hivatalos árfolyamhoz.

Erről van tehát szó – gondoltam. Mégiscsak igaza lett ismét annak a nagypofájú Kovács Palinak. Szent Isten, hogy meg fog lepődni a Fehér Ló, ha ezt elmondom neki. Én is előrehajoltam, és önkéntelenül dobolni kezdtem az asztal lapján.

– Beszélni kellene a Fehér Lóval – mondtam lassan, és úgy tettem, mintha nagyon gondolkodnék a dolgon, pedig csak vártam, hogyan fogja folytatni Joáb I.

– Gondolja, hogy lehet vele értelmesen beszélni? – kérdezte Joáb I.

– A Fehér Ló nagyon értelmes fiú – mondtam.

– Megpróbálna beszélni vele? – kérdezte Joáb I.

– Megpróbálhatok – mondtam.

– Nem ragaszkodom a hivatalos árfolyamhoz – mondta Joáb I.

– Majd megpróbálok beszélni a Fehér Lóval – mondtam. Egyelőre még nem akartam semmi biztosat ígérni.

– Természetesen csak négyszemközt – mondta Joáb I.

– Természetesen – mondtam.

– Jó volna, ha minél előbb beszélne vele – mondta Joáb I.

– A napokban megpróbálok beszélni a Fehér Lóval – mondtam.

– Esténként mindig otthon vagyok – mondta Joáb I.

– Rendben van – mondtam.

Joáb I akkor felállt az asztal mellől, és a bárszekrényhez ment.

– Megiszunk még egy pohár bort – mondta.

– Rendben van – mondtam, és hátradőltem a székben, mintha befejezettnek tartanám a beszélgetést, holott tudtam, hogy Joáb I-nek még lesz mondanivalója külön az én számomra is.

Az ebédnél már ittunk bort, Joáb I most újabb poharakat szedett elő a bárszekrényből, és töltött mind a kettőnknek. Még úgy állva, ahogyan a bort öntötte a poharakba, megkérdezte tőlem:

– Érkezik már az árajánlatok?

– Igen – mondtam. – Sokat kaptunk már.

– Elsősorban magától függ, hogy ki kapja a munkákat – mondta Joáb I. – Maga állandó tagja a pályázati bizottságnak. Egyetlen szakember.

- Tudom – mondtam.
- Én tökéletesen megbízom magában – mondta Joáb I.
- Köszönöm – mondtam.
- Jelentse majd nekem, ha beszélt a barátjával – mondta Joáb I.
- Biztos lehet benne, hogy jelenteni fogom – mondtam. Aztán megittuk a bort, elbúcsúztam Joáb I feleségétől, és a rázós kövesúton elindultunk a város felé. Joáb I jókedvű volt, látszott rajta, hogy jókedve van, fehér arca kicsit kipirult, és amikor kiértünk a nemzetközi útra, azt mondta:
 - Hallottam, hogy Mária hazajött a kórházból.
 - Igen – mondtam. – Hazajött.
 - Sajnálom szegény lányt – mondta Joáb I. – Az apja jó barátom volt. Még most sem hiszem, hogy bele volt keverve abba a tűzhistóriába.
 - Én sem hiszem – mondtam.
 - Nem lehetett rajta segíteni – mondta Joáb I.
- Máriát, úgy látszik, nagyon feldúlta az eset.
 - Mária nagyon érzékeny – mondtam.
 - Gyöngék az idegei – mondta Joáb I.
 - Igen – mondtam.
 - Maga sokáig udvarolt neki – mondta Joáb I.
 - Igen – mondtam.
- Joáb I összeszorította az ajkát, a homlokát ráncolta, aztán egy pillanatra felém fordította a fejét, és azt mondta:
 - Legyen óvatos. Vigyázzon, hogy mit csinál.

Erre nem szóltam semmit. Tudtam, hogy mire céloz Joáb I, de nem szóltam semmit, mert egyszerűen nem tudtam volna mit mondani.

– Maga még fiatal – mondta Joáb I. – Ráér még nősülni. Ha jól tudom, a barátai sem nősültek még meg.

– A Fehér Ló megnősült Németországban. Állítólag szörnyen ronda a felesége, de nagyon gazdag.

– Az én feleségem valamikor nagyon szép volt – mondta Joáb I.

– Még most is szép – mondtam.

– Jobban szeretném, ha csúnyább lenne és egészséges – mondta Joáb I.

Erre megint nem szóltam semmit. Már a csupasz családi házak között voltunk, az első utcasarkon Joáb I megállította a kocsit, elbúcsúztunk egymástól, ő visszafordult, én pedig elindultam balra, a vásártér felé. Gyorsan mentem, tudtam, hogy Mária ott van nálunk; most, hogy előbújtam Joáb I Austinjából, egyszerre nagyon fontosnak éreztem, hogy minél előbb találkozzak vele. Nem tudtam még, hogy mit fogok neki mondani, fogalmam sem volt, hogy mit kellene neki mondani, de ezen most hiába is gondolkoztam. Biztos voltam benne, hogy sírni fog, ha meglát, és akkor én vigasztalni fogom, és közben kitalálom, hogy mit is mondjak neki. Mária azelőtt is sokszor sírt, és ilyenkor mindig nagyon szomorú és szép volt az arca. Azt hiszem, ő az egyetlen lány, aki megszépül akkor, amikor sír. Egyáltalán nem torzul-

nak el a vonásai, csak nagyon szomorú lesz az arca, és folynak a könnyei. Biztos voltam benne, hogy most is sírni fog.

Már messziről láttam, hogy az apám kint áll a házunk előtt az utcán. Hátával az egyik eperfának támaszkodott, és cigarettázott. Tudtam, hogy engem vár, és örültem, hogy beszélhetek vele, még mielőtt Máriával találkoznék.

– Mária? – kérdeztem mindjárt, amikor odaértem.

– A konyhában van anyáddal – mondta az apám.

– Megváltozott? – kérdeztem.

– Nem – mondta az apám. – Nem nagyon. Néha furcsán néz maga elé, és nem hallja, ha szólnak hozzá.

– Nem sírt? – kérdeztem.

– Nagyon vár téged – mondta az apám. Rosszkedvű volt, és egy istenért sem mozdult volna el az eperfától.

– Nem hiszem, hogy kiengedték volna a kórházból, ha nem gyógyult meg teljesen – mondtam, és várakozóan figyeltem az apámat.

Ő rosszkedvűen megvonta a vállát, és azt mondta:

– Mindenesetre legyél kedves hozzá.

– Kedves leszek hozzá – mondtam.

– A konyhában van – mondta az apám.

Bementem a konyhába, Mária és az anyám az asztalnál ültek és beszélgettek. Mária sírva fakadt, és hozzám futott, az anyám pedig felállt, és kiment a

konyhából. Mária átölelte a nyakamat, és a vállamhoz szorította a fejét, nagyon erősen szorította a vállamhoz a fejét, nem tudtam az arcába nézni.

– Ne sírjál – mondtam neki, és a haját simogattam. A kórházban megnőtt a haja, szép volt így hosszú, barna hajjal.

– Nem adták nekem a leveleidet – mondta, de nem emelte fel az arcát.

– A disznók – mondtam. – Ne sírjál.

– Nem akarták átadni a leveleidet – mondta.

– Ne sírjál – mondtam, és megpróbáltam az arcába nézni, de ő nagyon erősen szorította a fejét a vállamhoz.

– Csókolj meg – mondta.

Ekkor felemelte az arcát, és én megcsókoltam. Nézett rám, és folytak a könnyei. Szép volt az arca.

– Szörnyen bántak velem – mondta.

– Felejtsd el – mondtam.

– Ugye nem fogod engedni, hogy még egyszer bevigyenek? – kérdezte.

– Nem fogom engedni – mondtam.

– Ezután mindig együtt maradunk? – kérdezte.

– Mindig – mondtam. – Ne sírjál.

De ő csak nézett rám és sírt, mintha könnyörogne valamiért, mintha a szemeivel könnyörogne. Azelőtt nem voltak ilyenek a szemei, ha sírt, csak az arca volt mindig nagyon szomorú.

– Ne sírjál – mondtam. – Gyerünk ki, sétálunk egyet és beszélgetünk.

A kabátja az előszobában lógott a fogason, a vállára terítettem, és kivezettem az utcára. Ott az utcán bújta a kabátjába, begombolta, kétoldalt végigsimította, és belém karolt. A vásártérre mentünk, itt most nem volt senki, csak mi ketten a nagy füves téren, szorosan egymás mellett. Mária magához szorította a karomat, és sírt.

– Ne sírjál – mondtam neki. – Most már ne sírjál.

– Szeretsz? – kérdezte.

– Szeretlek – mondtam.

– Szeressél – mondta.

– Szeretlek – mondtam. – Ne sírjál.

– Hiányoztam neked? – kérdezte.

– Hiányoztál – mondtam.

– Te nagyon hiányoztál nekem – mondta.

– Ne sírjál – mondtam. – Ha nem sírsz, akkor mesélek neked arról, akit szeretek.

– Az jó lesz – mondta Mária. – Nagyon jó lesz. Meséljél nekem arról, akit szeretsz.

– Ígérd meg, hogy nem fogsz sírni – mondtam.

– Már nem is sírok – mondta Mária, és mosolygott. Ezt a játékot ő találta ki még régen, és most nagyon örült, hogy ismét mesélni fogok neki arról, akit szeretek. Tényleg nem sírt tovább.

– Rendben van – mondtam. – Mit meséljek róla?

– Mindent – mondta Mária.

– Kérdezz – mondtam.

– Hogy hívják azt, akit szeretsz? – kérdezte Mária.

– Máriának hívják – mondtam.

- Szép név – mondta Mária. – Neked is tetszik?
- Nagyon tetszik – mondtam. – Nagyon szép név.
- És ő is szép? – kérdezte Mária.
- Kicsoda? – kérdeztem.
- Mária – mondta.
- Nagyon szép lány – mondtam. – Nekem ő a leg-
szebb, mert szeretem.
- És ha nem szeretnéd? – kérdezte.
- Akkor is ő volna a legszebb – mondtam.
- Hogy néz ki? – kérdezte Mária.
- Hosszú, barna haja van – mondtam – nagy, zöld
szemei, szép arca, a bőre fehér és nagyon sima, és az
alakja is szép.
- Régóta szereted? – kérdezte Mária.
- Már több mint egy éve – mondtam.
- Mindig fogod szeretni? – kérdezte.
- Mindig – mondtam.
- Lefeküdt már veled? – kérdezte Mária.
- Ne beszélj így róla – mondtam. – Szerettük egy-
mást.
- Nem ábrándultál ki belőle, amiért lefeküdt ve-
led? – kérdezte Mária.
- Megtiltom, hogy így beszélj róla. – Mi szeretjük
egymást, és mindig fogjuk szeretni egymást.
- Biztos? – kérdezte.
- Biztos – mondtam.
- Meg mernél esküdni rá? – kérdezte.
- Esküszöm – mondtam.
- Nagyon szereted? – kérdezte.

– Nagyon – mondtam.
 – Ő is szeret téged? – kérdezte Mária.
 – Igen – mondtam. – Nagyon szeret engem.
 – Jó kislány? – kérdezte.
 – Jó kislány – mondtam. – Csak sokat sír.
 – Biztosan csúnya, amikor sír – mondta Mária.
 – Nem csúnya – mondtam. – Ő mindig szép. Akkor is szép, amikor sír. De én nem akarom, hogy sokat sírjon.
 – Miért nem akarod, hogy sokat sírjon? – kérdezte Mária.
 – Azt akarom, hogy boldog legyen – mondtam.
 – Nem akarom, hogy sokat sírjon az, akit szeretek.
 – De azért akkor is szereted, ha sír? – kérdezte.
 – Akkor is szeretem – mondtam. – De nem akarom, hogy sokat sírjon.
 – Sokszor találkoztok? – kérdezte.
 – Sokszor – mondtam. – Az utóbbi két hónapban nem találkoztunk.
 – Miért? – kérdezte Mária.
 – Beteg volt – mondtam.
 – De te azért szereted? – kérdezte.
 – Szeretem – mondtam. – És nem engedem, hogy még egyszer beteg legyen. Soha többé nem lesz beteg.
 Mária nem bírta tovább, megint sírni kezdett. Nézett rám, és azt mondta:
 – Szeressél.
 – Szeretlek – mondtam. – Ne sírjál. Nem akarom, hogy sírjál.

- Nem fogok többet sírni – mondta Mária.
- Megcsókoltuk egymást, és én azt mondtam:
- Rendben van. Most hazakísérlek, te pedig megígéred, hogy pihenni fogsz, és nem fogsz sírni.
- Megígérem – mondta Mária.
- Ígérd meg, hogy sokat fogsz pihenni – mondtam.
- Megígérem – mondta Mária.
- Ígérd meg, hogy nem fogsz többet sírni – mondtam.
- Megígérem – mondta Mária.
- Rendben van – mondtam. – Most hazakísérlek, és pihend ki magad. Én is aludni fogok ma délután.

A birkák ott álltak az udvar egyik sarkában, az akolban, tizenegyen voltak, és kukoricaszárat rágcsáltak. Szlimák és két segédje egy nagy betonasztal előtt forgolódott az udvar közepén; piszkos, fehér köpeny volt rajtuk, és mindenféle alakú késeket raktak az ötször három méteres betonasztalra. Az asztal mellett egy futballkapura hasonlító szerkezet tele volt tűzdelve nagy vaskampókkal. A hentesek fázósan dörzsölték a kezüket, és csörögtek a késekkel.

Szlimákról, ha nincs rajta a piszkos, fehér köpeny, senki sem mondaná meg, hogy hentes. Alacsony, sovány ember, nagy, vörös orral; olyan, mint egy borkereskedő. Sohasem láttam még borkereskedőt, de valahogy ilyennek képezem el őket. A két segédje már sokkal inkább hentes kinézésű. Jóval fiatalabbak Szlimáknál, jóval magasabbak is, széles, vörös kezeik vannak, és az arcuk is széles és vörös, olyanok, mintha ikrek volnának. Még a mozdulataik is azonosak. Szépen, vigyázva egymás mellé rakták a késeket, összedörzsölték a kezüket, megint a késeket igazgatták, nagyon óvatosan, de a kések még így is megcsörrentek a betonasztalon.

Aztán elindultak az akol felé, a birkák egy pillanatra felemelték a fejüket, aztán megint egykedvűen rágcsálták a kukoricaszárat. Szlimák két segédje kinyitotta az akol ajtaját, megragadták az egyik birka szőrét, és kivonszolták a többi közül. Egyikük becsuk-

ta az ajtót, a másik addig tartotta a birkát. Aztán kétoldalt megragadták a nyakán a gyapjút, és az udvar közepe felé vezették. A birka egy pillanatig csodálkoztva megvetette a lábait, de azután engedelmesen ment közöttük, még mindig valami száraz kukoricalevelet rágott. Szlimák a betonasztalnál állt, és egy hosszú, vékony pengéjű kést tartott a kezében. Esküszöm, mindenki borkereskedőnek nézte volna, ha nincs rajta a piszkos, fehér köpeny, és ha nincs a hosszú kés a kezében. A két segédje megragadta a birka lábait, az egyik a két mellső lábát, a másik a két hátsót, és nagyot rántottak rajta. A birka oldalra dőlt, de meg sem nyikkant, csak az orrából tört elő valami könnyű, fehér pára. Levegőbe emelték, feltették az asztalra, a feje nagyot koppant a betonon, Szlimák pedig a füle mögé szúrta a hosszú késsel. A birka meg sem nyikkant, csak a füle mögül, ahonnan most vér csurgott, és az orrából jött a könnyű, fehér pára. Szlimák segédjei egy ideig még szorították a birka lábait, aztán az asztal másik végére tolták, és mentek a következő birkáért. Az is engedelmesen jött az asztalhoz, és Szlimák a füle mögé szúrta a kést. Az ikrek a harmadik birkát is az asztalhoz vezették, és Szlimák annak is a füle mögé szúrta a kést. Akkor a leszúrt birkákat felakasztották a futballkapura, felhasították a bőrt a lábaikon, és nyúzni kezdték őket. Nyolc birka maradt az akolban, azok egykedvűen rágták a száraz kukoricalevelet.

– Megvárjuk, amíg a többi is megölik? – kérdezte Török Ádám.

– Ne várjuk meg – mondtam. – Nagyon ronda látvány.

– Egy nyikkanás nélkül hagyják magukat leszúrni – mondta Török Ádám.

– Igen – mondtam. – Egy nyikkanás nélkül. Nem is próbálnak védekezni vagy megszökni. Legalább megpróbálnának megszökni.

– A többi meg nyugodtan rágcsálja a száraz kukoricaszárat – mondta Török Ádám.

– Még a fejüket is alig emelték fel – mondtam.

– Birkabőrrel fogom kibélelni az egész padlást – mondta Török Ádám.

– Menjünk innen – mondtam.

– Mindjárt – mondta Török Ádám. – Mindjárt megyünk, csak előbb kérek még néhány birkabőrt a Szlimáktól.

Frissen lenyúzott bőroket kapott Török Ádám, néhány nappal ezelőtt nyúzhatták le őket, és még erős birkaszaguk volt. Török Ádám összegöngyölve vitte a birkabőroket a vállán, csípőre tette a jobb kezét, és úgy lépkedett, mint a szeszgyár zsákolói a folyó túlsó partján.

– Ronda látvány volt – mondtam.

– Minden más állat védekezik – mondta Török Ádám. – Vagy legalábbis ordít.

– Legalább megpróbáltak volna megszökni – mondtam.

– Nincs hova szökniük, de azért megpróbálhatnak – mondta Török Ádám.

- Ronda látvány volt – mondtam megint.
- Még rondább látvány, amikor a bárányokat ölik – mondta Török Ádám. – Az szomorú látvány is.
- A bárányok sem védekeznek? – kérdeztem.
- Nem védekeznek – mondta Török Ádám.
- Ronda látvány lehet – mondtam.
- Nagyon szomorú látvány – mondta Török Ádám.
- Különösen, amikor a fehér szőrű bárányokat ölik.

Török Ádám hangosan szuszogott a nyers birkabőrök alatt, de csípőre tett kézzel, tempósan lépkedett, mint a zsákolok a folyó túlsó partján. Joáb II kocsmája előtt megálltunk, de Török Ádám akkor sem vette le válláról az összegöngyölt birkabőröket, pedig nehezek lehettek ezek a nyers bőrök, és már elég hosszú ideje cipelte őket. Fejével Joáb II kocsmája felé intett, és azt kérdezte:

- Esténként nem jársz már ide?
- Megjött Mária – mondtam. – Vele voltam néhány este.
- Szegény lány – mondta Török Ádám. – Nagyon sajnálom.

Aztán meg azt mondta:

- Vigyázz rá.
- Vigyázok rá – mondtam.
- Elveszed feleségül? – kérdezte Török Ádám.
- Nem tudom – mondtam. – Beteg volt.
- Kiengedték a kórházból – mondta Török Ádám.
- Nem tudom – mondtam. – Néha olyan mereven néz maga elé, és nem hallja, ha szólnak hozzá.

– Szereted? – kérdezte Török Ádám.
– Másfél éve együtt vagyunk – mondtam.
– Vigyázz rá – mondta Török Ádám.
– Vigyázok rá – mondtam. – De magamra is vigyáznom kell.

Török Ádám váltogatta a lábait, és gyanakodva vizsgálgatott.

Végül azt mondta:

– Felviszem a padlásra a birkabőröket.
– Bélelje ki az egész padlást birkabőrrel – mondtam.

Török Ádám nem szólt semmit, elindult lefelé a dombról.

Láttam, ahogy végigmegy a játékbábugyár udvarán, kerülgeti a műanyag kupacokat, aztán felvitte a birkabőröket a keskeny vaslétrán. Esküszöm, úgy lépkedett, akár a szeszgyár zsákolói a folyó túlsó partján.

Mária aznap este is eljött hozzánk. Negyedik este, amióta kiengedték a kórházból. Fél kilenc után jött, amikor már az apám és az anyám lefeküdtek, kopogott a szobám ablakán, aztán halkán bejött a kapun, és az előszobán keresztül besurrant hozzám. Nem akarta, hogy az anyámék tudják, hogy esténként a szobámban van. Azelőtt is mindig így osont be hozzám, és én nem akartam megmondani neki, hogy az anyámék nagyon is jól tudják, hogy ott van nálam sokszor éjfélig is. Nem mondtam meg neki, mert Mária mindig szégyenkezik, amikor este bejön a szobámba, tördeli a kezét, és bizonygatja, hogy ő igazán nem azért jött, hogy lefeküdjön velem, néha fél óráig ül felöltözve az

egyik széken, én pedig kérlelem, hogy üljön le az ágy szélére, végül odaül mellém, megcsókoljuk egymást, simogatom a haját és az arcát, és megint kérlelem, hogy feküdjön mellém. Végül beleegyeznek, de el kell oltani a villanyt, mert csak sötétben hajlandó levetkőzni. Mikor már mellettem van, akkor már nem szégyelli magát, és úgy látszik, hogy nagyon boldog.

Megszoktam már ezt az előjátékot, régebben tetstett is – azt hiszem, Zsuzsával azért voltam sokáig olyan lagymatag, mert nála sohasem volt szükség ilyen hosszadalmas mesékre –, mostanában azonban már idegesített, hülyeségnek tartottam, és őszintén szólva, untam is.

– Alszanak már? – kérdezte Mária, amikor halkan bejött a szobámba. Minden alkalommal ezt kérdezi először.

– Alszanak – mondtam. – Vesd le a kabátodat.

Mária leült az egyik székre, világosbarna kabát volt rajta, nagyon jól állt neki; amikor leült, a térdére húzogatta a kabát széleit. Én az ágyban feküdtem, azelőtt fel szoktam kelni, ha bejött, és megcsókoltam az ajtóban, de most csak az ágyból figyeltem, és bosszankodtam, hogy még a kabátját sem akarja levenni, pedig meleg volt a szobában, délután tüzeltem a cserépkályhában.

– Vesd le a kabátodat. Meleg van itt benn.

Mária riadtan nézett rám, megint a térdeit takargatta, és engem rettenetesen bosszantott, hogy úgy viselkedik, mintha most volna itt először.

– Szeretsz? – kérdezte.

– Igen – mondtam.

– Nem csókoltál meg – mondta.

Felkeltem az ágyból, a kezeim közé fogtam az arcát, és szájon csókoltam. Néztem az arcát, a szemei kitágultak, és nézett bele a levegőbe, rajtam is keresztül-nézett meg a szoba falán is.

– Nézz rám – mondtam.

Meg sem mozdult, nagy, zöld szemei még jobban kitágultak, és csak nézett bele a levegőbe, keresztül mindenben, ami előtte volt.

– Nem szeretem, ha így nézel – mondtam. Most mondtam neki ezt először, de ő nem hallott semmit.

Visszafeküdtem az ágyba, és onnan figyeltem Máriát. Egy ideig még kitágult szemekkel nézett maga elé, aztán kissé összeszűkültek a szemei, felkelt a székről, levetette a kabátját, és a fogasra akasztotta a kályha mellé. Odajött hozzám, és leült az ágy szélére. Úgy mozgott, mint egy alvajáró, még mindig furcsák voltak a szemei, valószínűleg nem is tudta pontosan, hogy mit csinál, különben nem ült volna az ágy szélére minden rábeszélés nélkül. Megfogtam a kezét, az ujjai puhák és melegek voltak.

– Nem szeretem, ha így nézel – mondtam, de Mária most sem hallotta.

Barna köves, széles aranygyűrű volt az ujján, forgattam, nézegettem, és azt mondtam:

– Szép gyűrűd van. Nem láttam eddig.

Mária most rám nézett, a szemei tiszták és szépek voltak.

– Az anyám adta – mondta. – Mikor kijöttem a kórházból.

– Szép gyűrű – mondtam.

– Tetszik? – kérdezte.

– Tetszik – mondtam. – Tetszik ez a barna kő.

– Topáz – mondta Mária. – Nem igazi topáz, csak füsttopáz.

– Milyen az igazi topáz? – kérdeztem.

– Nem ilyen barna – mondta Mária. – Aranyszínű. És értékeesebb, mint a füsttopáz.

– Nekem a füsttopáz is nagyon tetszik – mondtam.

– Akarod, hogy neked adjam? – kérdezte Mária.

– Nem – mondtam. – Csak legyen az ujjadon.

– Neked adom, ha akarod – mondta Mária.

– Nem kell – mondtam. – Így is az enyém. Te is az enyém vagy.

– Tiéd vagyok? – kérdezte Mária.

– Igen – mondtam. – Szeretném, ha idejönnél mellém.

– Nem akarom, hogy azt gondold... – kezdte Mária, de én türelmetlenül közbevágtam:

– Nem gondolok semmit. Szeretném, ha idejönnél mellém.

– Eloltom a villanyt – mondta Mária.

– Jó – mondtam. – Oltsd el a villanyt.

Hallottam, hogy suhognak a ruhái a sötétben, amikor vetkőzött, aztán bebújt az ágyba, és szeretettük egymást. Mária valószínűleg boldog volt, mert mosolygott, a sötétben néha elővillantak a fogai.

– Mindig így fogsz szeretni? – kérdezte többször is, én meg azt mondtam:

– Mindig, persze hogy mindig így foglak szeretni.

– Szeressél – mondta többször is, én meg ilyenkor mindig azt mondtam:

– Nagyon szeretlek.

Simogattam a haját, és később azt mondtam neki:

– Olyan vagy, mint egy kisbárány. Mint egy kis fehér szőrű bárány.

– Szereted a fehér szőrű bárányokat? – kérdezte Mária.

– Nem – mondtam. – Nem szeretem, csak sajnálom őket. De téged szeretlek.

Szorosan egymáshoz bújtunk, és sokáig hallgatunk, már azt hittem, hogy Mária talán elaludt, de egyszer csak azt kérdezte tőlem:

– Meg tudnál ölni egy fehér szőrű bárányt?

– Nem – mondtam. – Nem tudnám megölni, mert sajnálom.

– Meg tudnád ölni azt, akit szeretsz? – kérdezte Mária. Megpróbáltam elhúzódnival tőle, hogy akár így a sötétben is a szemébe nézzek, de Mária nagyon erősen átölelt, és nem engedett el magától.

– Miféle hülyeség ez? – kérdeztem idegesen. – Miféle újabb hülyeség ez?

– Nem gondoltál még arra, hogy én esetleg megöllek egyszer téged? – kérdezte Mária.

Megragadtam a vállát, és eltoltam magamtól. A szemei szépen és tisztán csillogtak, az arcomat figyelte.

– Miféle újabb hülyeség ez? – kérdeztem. – Nem akarom, hogy ilyen hülyeségeket beszélj.

Mária behunyta a szemét, hallgatott egy ideig, aztán halkán azt mondta:

– Ne haragudj, ideges vagyok.

– Nem szeretem, ha hülyeségeket beszélsz – mondtam.

– Ideges vagyok – mondta Mária. Felnyitotta a szemét, és mosolyogva nézett rám.

– Már nem vagyok ideges – mondta.

– Pihenned kell – mondtam. – Sokat kell pihenned.

– Nem haragszol rám? – kérdezte Mária.

– Nem haragszom – mondtam. – Sokat kell pihenned.

– Nem vagyok beteg – mondta Mária. – Hidd el, nem vagyok beteg. Állandóan veled szeretnék lenni.

– Tudom, hogy nem vagy beteg – mondtam. – De sokat kell pihenned.

– Nem haragszol rám? – kérdezte.

– Nem haragszom – mondtam. – De most már haza kell menned.

Felkeltünk az ágyból, a sötétben felöltöztünk, és csak azután gyújtottam fel a villanyt. Tudtam, hogy most következik az, amit legjobban rüheltem. Mária, amikor csak lefeküdt velem, utána, ha már felöltöztünk, mindig sírt, nyűgösködött, azt mondta, hogy piszkosnak érzi magát, és elkeseredetten bizonygatta, hogy ő nem azért jött, hogy lefeküdjön velem, végül pedig könyörgött, hogy maradjunk mindig együtt; ak-

kor nem érezné piszkosnak magát, ha nem kellene tőlem elmennie. Ilyenkor a legnehezebb megvigasztalni, és mondom, nagyon rühellem a dolognak ezt a részét.

Amint ráadtam a kabátját, Mária mindjárt sírni kezdett.

– Most is szeretsz, hogy lefeküdtem veled? – kérdezte.

– Persze hogy szeretlek. De most légy csöndben, mert felébrednek apámék.

Ezzel legalább elértem, hogy nem nyomorgatott, amíg ki nem mentünk az utcára. Ott természetesen újra rákezdté:

– Félek, hogy emiatt nem fogsz szeretni – mondta.

– Szeretni foglak – mondtam. – De most siessünk, mert hideg van, és nem akarom, hogy megfázzál.

– Le fogom magamat mosni forró vízzel – mondta Mária.

– Hideg van – mondtam. – Jobb, ha nem fürdesz ma éjjel.

– Muszáj fürödnöm – mondta Mária. – Te is tudod, hogy muszáj megfürödnöm. Le fogom magam súrolni forró vízzel.

– Siessünk – mondtam. – Hideg van, és nem akarom, hogy megfázzál.

Húztam magammal Máriát, de ő folyton megállt és kérdezgetett:

– Miért nem maradhatok állandóan veled?

– Majd arra is sor kerül – mondtam ilyenkor, és siettem vele haza.

– Nem szeretsz már? – kérdezte.

– Szeretlek – mondtam. – Siessünk.

– Látom, hogy nem szeretsz már – mondta Mária. Esküszöm, a fene majd megevett, amikor így nyomorgatott.

Nyirkos, ködös éjszaka volt, alig vártam már, hogy hazaérjek veled.

– Ideges vagy – mondtam neki. – Pihend ki magad, és minden rendben lesz. Sokat kell pihenned.

– Holnap is eljöhetek hozzád? – kérdezte Mária.

– Holnap a Fehér Lóval kell beszélnem – mondtam. – És sok munkám lesz ezekben a napokban. Át kell tanulmányoznom az árajánlatokat.

– Nem szeretsz már? – kérdezte Mária isten tudja hányadszor aznap este.

– Szeretlek – mondtam. – De neked sokat kell pihenned. Megígérted, hogy sokat fogsz pihenni.

– Mindig fogsz szeretni? – kérdezte kétségbeesetten.

– Mindig – mondtam. – Mindig foglak szeretni. De ígérd meg, hogy sokat fogsz pihenni.

– Megígérem – mondta Mária.

Rettenetesen fáztak a lábaim, alig vártam már, hogy hazaérjek veled.

II. RÉSZ

7

– Mikor próbál meg úgy istenigazából berúgni?
– kérdezte a Kovács Pali Opatot, aki már öt perce állt az asztalunk mellett, és folyton azt hajtogatta:

– Mit parancsolnak vacsorára?

– Próbáljon meg úgy istenigazából berúgni – mondta a Kovács Pali. – Majd meglátja, jót tesz magának. A félszemű Kacsannak is jót tett.

– Miért akarod mindenáron berúgatni? – kérdezte Gábiel, aki a szomszéd asztalnál ült Ráczcal.

– Ez a mi titkunk – mondta a Kovács Pali. – Nem áruljuk el senkinek, igaz, Opat?

– Mit parancsolnak vacsorára? – kérdezte Opat.

– Mondd már meg neki, hogy mit parancsoltok vacsorára – mondta Gábiel –, aztán engedd át nekünk egy kicsit.

– Rendben van – mondta a Kovács Pali –, de csak akkor, ha megpróbálsz rábeszélni, hogy rúgjon be úgy istenigazából.

– Megpróbálok rábeszélni – mondta Gábiel.

– Csak engedd már ide, hadd rendeljünk mi is valamit.

– Fáradjon a szomszéd asztalhoz – mondta a Kovács Pali mosolyogva Opatnak. – Gábiel kőművesmester úr asztalához.

– Nem vagyok kőművesmester – mondta Gábiel.

– Három nappal ezelőtt visszaadtam az iparendélyt, és most háztartási alkalmazott vagyok Rácznál.

– Gábrriel kőművesmester részeg – jelentette ki ünnepélyesen a Kovács Pali.

– Minden járulékot én fizetek – mondta Gábrriel.
– A lényeg az, hogy valamiképpen elérjem a nyugdíjhoz szükséges éveket. Igenis háztartási alkalmazott vagyok, és egyáltalán nem vagyok részeg.

– Miért adta vissza az iparendélyét? – kérdeztem.

– Kevés a munka, fiú – mondta Gábrriel. – Mi pedig sokan vagyunk. Senki sem mer építkezni. A patkányok mind ráültek a pénzükre, és várják, hogy mi lesz. Nagyon kevesen építkeznek mostanában, és azok is cigánykodnak velünk, mert tudják, hogy sokan vagyunk.

– Maga a legjobb kőműves a városban – mondtam.

– Éppen ezért nem vagyok hajlandó egy köbméter falat kétezer dinárért felrakni – mondta Gábrriel.
– Inkább bejelentettem magam a biztosítónál Rácz háztartási alkalmazottjaként. Mit tegyek, ha minden patkány ül a pénzén és vár?

– Félnék a vagyonellenőrzéstől is – mondta Rácz.

– Most kellene kirabolni néhány zsíros patkányt. Biztos vagyok benne, hogy még feljelentést sem mernének tenni, mert félnék a vagyonellenőrzéstől.

– És építeni sem mer senki – mondta Gábrriel.

– No látja – mondta a Kovács Pali Opatnak. – Az emberek meg vannak ijedve, és nem mernek építeni. Jobban tenné, ha úgy istenigazából berúgna, még mielőtt valami felfordulás lenne.

– Az idén még nem lesz komolyabb balhé – mondta a Fehér Ló.

– Azt sohasem lehet tudni – mondta a Kovács Pali. – Lehet, hogy szocialista jóakaróink csak arra várnak, hogy letörjük a kukoricát és betakarítsuk a termést. Akkor aztán nem tudunk hova bújni előlük, és honnan lövöldözni rájuk. A termés pedig betakarítva várja őket. Maga, Opat, fontolja csak meg jól ezt a berúgási javaslatot.

Opat zavartan topogott közöttünk, hol minket nézett, hol Gábrieléket. A többi asztalnál hangosan beszélgettek, a gramofon bömbölt, nekünk is hangosan kellett beszélünk. Ezúttal a kisterem is tele volt Joáb II-nél. Hideg volt már, ilyenkor nem lehetett kint ülni az udvaron, a nádfedél alatt, így hát Joáb II-nél tele volt vendéggel mind a két terem. Mi négyen a törzsasztalunknál ültünk, közel a gramofonhoz, és néhányszor már leforgattuk a *Green, green grass of home*-ot. A körülöttünk beszélgető vendégekre nem is figyeltünk, senkit sem ismertünk közülük, csak Gábrielt és Ráczot, akik a szomszéd asztalnál ültek.

Gábrielt már régóta ismerem, ő a legjobb kőműves a városunkban; mindig rengeteg munkája volt, pedig a legdrágábban dolgozott a privát mesterek között, de aki építésre szánta magát, az igyekezett Gábrielt megkaparintani, mert tudta, hogy ő becsületes munkát fog végezni. Akilevnek, a rendőrfőnöknek a házat is ő építette, és állítom, hogy ma Akilevnek van a legjobban megépített háza a Z. úton. Nekem mindig

tetszett Gábrriel. Alacsony, vastag nyakú, barna arcú ember, mindenhova a piszkos munkaruhájában jár, még vasárnap is legtöbbször a munkaruhájában lehet látni, folyton tréfálkozik az emberekkel, a munkásaival is mindig jókedvűen beszélget, de egy görbén elhelyezett téglá vagy rosszul megkevert malter már elég neki ahhoz, hogy kirúgjon valakit. Az utóbbi időben Rác is nála dolgozott. Rác sokkal vékonyabb, mint Gábrriel, de ő is szeret nagyokat nevetni és sokat beszélni. Rác fűtő volt az asztalosüzemben, amíg ott Mária apja volt az igazgató, mikor az üzem egyik része leégett, az öreg Buzsellával együtt őt is letartóztatták, Buzsellát elítélték öt évre, őt pedig néhány hét múlva kiengedték, de Kovalik, az új igazgató nem vette fel ismét fűtőnek, így hát elment Gábrrielhez napszámosnak, most pedig ő lett Gábrriel névleges munkaadója, és három napja már együtt ittak.

– Mit parancsolnak vacsorára? – kérdezte Opat Gábrrielt és Rácot.

– Mondd neki, hogy rúgjon be úgy istenigazából – mondta a Kovács Pali Gábrrielnek. – Rúgjon be rettenetesen, még mielőtt letörik a kukoricát itt nálunk.

Joáb II már vagy tíz perce állt az ajtóban, és figyelte, hogy nyomorgatjuk Opatot. Nem bírta már tovább, odajött az asztalunkhoz, és azt mondta:

– Ne bántsák folyton Opatot. Hagyják dolgozni.

– Maga nem gondolja, hogy rettenetesen be kellene neki rúgni, még mielőtt letörik a kukoricát itt nálunk? – kérdezte a Kovács Pali.

– Nemcsak kukoricaföldekből áll ez az ország
– mondta Joáb II.

– Tudom – mondta a Kovács Pali. – Hosszan tartó háború és hasonlók.

– Itt az emberek nem adják meg könnyen magukat, mert mindenkinek van vesztenivalója – mondta Joáb II.

Kovács Pali nyájasan rámosolygott Joáb II-re, és azt mondta:

– Kedves Joáb úr, magából a kispolgár beszél. Én elhiszem, hogy magának van vesztenivalója, de miért nem kérdezi meg például Ráczot, hogy neki mi a vesztenivalója.

Kovács Pali nem várta, hogy mit válaszol Joáb II, hanem átszólt a szomszéd asztalhoz:

– Rácz, neked van vesztenivalód?

– Mit akarsz tőlem? – kérdezte Rácz.

– Dolgozol valahol? – kérdezte a Kovács Pali.

– Nem – mondta Rácz.

– Van pénzed? – kérdezte a Kovács Pali.

– Nincs – mondta Rácz.

– Van vesztenivalód? – kérdezte a Kovács Pali.

– Nem értem, hogy mit akarsz tőlem – mondta Rácz.

– Szeretné, ha a lágerhez csatolnának bennünket? – kérdeztem most én Rácztól.

– Értem már – mondta Rácz. – Nem szeretném. Egyáltalán nem szeretnék a lágerban élni.

– Miért? – kérdezte a Kovács Pali. – Nincs semmi vesztenivalód.

– Az igaz – mondta Rácz. – De ott nem engedik az embernek, hogy kedvére pofázzon. Én meg nagyon szeretek pofázni.

Kovács Pali csodálkozva nézte Ráczot, szokása szerint megpróbált nyájasan mosolyogni, látszott rajta, hogy valami gúnyos válaszon töri a fejét, de egyelőre csak azt dünnyögte maga elé:

– Én is szeretek sokat pofázni.

– No, látja – mondta Joáb II. – Ha megszorítják az embereinket, és választaniuk kell, mindenki rájön, hogy igenis van vesztenivalója.

– Maga hallgasson, Joáb úr – mondta a Kovács Pali. – Maga itt közönséges statiszta, aki csak arra való, hogy bölcs beszélgetésekre ingereljen bennünket. A véleménye nem mérvadó. Nincs itt senki, akinek mérvadó lehetne a véleménye. Rácz egy lecsúszott egzisztencia, Gábriel egy közönséges számító mesterember, a Fehér Ló rohadt kapitalista, vagy esetleg csőlakó, vagy mit tudom én, hogy micsoda, Búrnak nincs véleménye, ő csak pofozkodni szeret, Tom... Tom, ő még hisz a mesékben, és mindenáron szép házakat akar építeni, tehát egyik sem jó. Egy pozitív hős kell most nekünk, aki véleményt mond. Van itt a teremben pozitív hős?

– Nem tudom – mondta Joáb II. – Nem nagyon ismerem ezeket. Sokat járnak mostanában hozzám, akiket azelőtt sohasem láttam.

– A nagyteremben sincs pozitív hős? – kérdezte a Kovács Pali.

– Török Ádám jó lesz? – kérdezte Joáb II.
– Török Ádám? Nem – mondta a Kovács Pali. – Török Ádám nem lesz jó. Ő túlságosan egyoldalúan pozitív hős, akinek el kell pusztulni. Egy sokoldalú pozitív hős kell nekünk.

– Kovalik Pista jó lesz? – kérdezte Joáb II.

– Kovalik itt van? – kérdezte csodálkozva a Kovács Pali.

– A nagyteremben ül – mondta Joáb II.

– Nagyszerű – mondta a Kovács Pali. – Őt kell idehívni. Kovalikot.

Aztán sorolni kezdte Kovalik érdemeit:

– Helyrefofozott egy leégett asztalosüzemet, hároméves kiviteli szerződést kötött, igaz, hogy most három évig csak éjjeliszekrényt fognak gyártani az üzemben, de ezt legalább vásárolják külföldön, ezenkívül a munkásokat teljesítmény szerint fizeti, a tisztviselők viszont csak nyolcvanszázalékos fizetést kapnak, a hiányzó részt esetleg az év végi elszámoláskor kapják meg... szóval, ő egy nekünk való pozitív hős.

– Idehívjam? – kérdezte Joáb II.

– Hívja ide – mondta a Kovács Pali.

– Megpróbálom idehívni – mondta Joáb II, és kiment.

– Opat, amíg a következő jelenet el nem kezdődik, legyen szíves, hozzon nekünk négy adag sült halat – mondta a Kovács Pali.

Opat még nem érkezett meg a sült hallal, amikor Kovalik megjelent az ajtóban. Nagy darab, szeplős

ember – egyidős a Kovács Palival, együtt jártak iskolába –, a szempillái olyan fehérek, hogy alig látszanak, sárga pulóver és csíkos, barna nadrág volt rajta, hunyorogva nézett szét a gramofonos teremben, rebegte kopasz szemhéjait, és én is csak akkor vettem észre, hogy milyen sűrű füst van a teremben; még a szomszéd asztalnál ülőket is alig lehetett felismerni, olyan sűrű volt a cigarettafüst.

Kovalik végre észrevett bennünket, és odajött az asztalunkhoz.

– Joáb II azt mondja, hogy kérdezni akartok tőlem valamit.

– Így igaz – mondta a Kovács Pali. – Színházat játszunk, és szükségünk van egy pozitív hősre. Téged választottunk, mert te egy sokoldalú pozitív hős vagy, és kérdezni akarunk tőled valamit.

– Sokat ittál – mondta Kovalik. – És sokat beszélsz.

– Én mindig sokat beszélek – mondta a Kovács Pali. – Jót tesz nekem, ha sokat beszélek. Mindenkinek jót tesz, ha sokat beszél. Rácz is ezt mondta az előbb, csak hogy az ő véleménye nem mérvadó. Te nem szoktál sokat beszélni?

– Ezért hívtál? – kérdezte Kovalik.

Kovács Pali felemelte a kezét, izzadt a homloka, és a szemei olyan átlátszóak voltak, mint két üveg-golyó.

– Álljunk meg egy pillanatra – mondta. – Búr, légy szíves, menj oda az ajtóhoz, és ne engedd be

Opatot, amíg a jelenet véget nem ér. Nem akarom, hogy bárki is zavarjon most bennünket.

Búr felkelt, az ajtóhoz ment, nekidőlt az ajtófélfának, és onnan figyelt bennünket. Kovács Pali pedig azt kérdezte Kovaliktól:

– Neked van vesztenivalód?

– Ezért hívtál? – kérdezte Kovalik. – Persze hogy van vesztenivalóm.

– Akkor hát te is félsz jóakaróinktól, akár Joáb II – mondta a Kovács Pali.

– Hülyeség – mondta Kovalik. – Éjjeliszekrényeket szívesen eladok bárkinek, ha jól megfizetik. Különben nem érdekelnek. Ezért hívtál?

– Többet vártam tőled – mondta a Kovács Pali.
– Te egy sokoldalú pozitív hős vagy, és én többet vártam tőled.

– Sokat ittál – mondta Kovalik. – Különben sem miattad jöttem ide. Tommál akarok beszélni.

Csodálkozva néztem Kovalikra. Ismertük egymást, az utcán köszöntünk is egymásnak, de ha jól emlékszem, még sohasem beszélgettem vele. Idegesített a rekedt hangja, meg a láthatatlan fehér szempillái is idegesítettek.

– Akkor hát beszélj vele – mondta mérgesen a Kovács Pali. – Búr, szólj Opatnak, hogy most már beléphet. Hozza a sült halat.

Opat egy nagy tálcán hozta a négy adag sült halat, a tálcát gyorsan az asztal közepére tette, és otthagyt bennünket.

– Tom, szeretném, ha kijönnél velem egy kicsit az udvarra – mondta Kovalik, és még mindig hunyorogott kopasz szemhéjaival.

– Elmondhatod itt is – mondtam.

– Szeretném, ha kijönnél velem az udvarra egy kicsit – mondta Kovalik.

– Menj ki vele az udvarra egy kicsit – mondta a Kovács Pali. – Vacsorázni akarok.

Kovaliknak pedig megint azt mondta:

– Többet vártam tőled.

Felálltam az asztal mellől, rá se néztem Kovalikra, kimentem az udvarra. A nádfedél alatt még ott voltak az asztalok egymás mellé állítva, a székeket azonban már elvitte valahová Joáb II. A folyó felől hideg szél fújt, fázósan dörzsöltem a kezeimet, és úgy tetszett, mintha szájharmonikázást hallanék. Az egyik asztalra támaszkodtam, úgy figyeltem a folyó felé, fölöttem a szél zörgette a vékony nádfedelet, de időnként tisztán lehetett hallani, hogy a fiú, aki a régi strand kabinjaiban lakik, szájharmonikázik a folyó túlsó partján. Nem tudom, meddig figyelhettem így, előrehajolva, Kovalik a hátam mögött állt, egy ideig nem szólt semmit, várta talán, hogy megforduljak; egész biztosan azt hitte, hogy rosszul vagyok, és azért támaszkodom az asztalra.

Aztán megint fázni kezdtem, felegyenesedtem, és összedörzsöltem a kezeimet. Akkor azt mondta Kovalik:

– Voltam ma Buzselláéknál.

Szembefordultam vele, de nem szóltam semmit. Tudtam, hogy eljárt Máriáékhoz, azt hiszem, rokona is az anyjának, és különösen sokszor eljárt hozzájuk, amióta az öreg Buzsellát lecsukták, és ő került a helyére. Gondoltam, lehet, hogy Mária üzent nekem valamit, ezért hát kíváncsian vártam, hogy folytassa.

- Mária állandóan sír – mondta Kovalik.
- Mindig sokat sír – mondtam.
- Most állandóan sír – mondta Kovalik.
- Úgy látszik, még nem gyógyult meg teljesen – mondtam,
- Többet kellene együtt lennetek – mondta Kovalik.
- Felhívás táncra? – kérdeztem gúnyosan.
- Az anyjának azt mondták az orvosok, hogy minél előbb férjhez kellene adnia Máriát. Akkor meggyógyulna.
- Tehát mégiscsak felhívás táncra – mondtam.
- Mária nagyon szeret téged – mondta Kovalik.
- Neked van már feleséged? – kérdeztem.
- Persze hogy van – mondta Kovalik. – Te is tudod, hogy van feleségem.
- Szeret? – kérdeztem.
- Persze hogy szeret – mondta Kovalik. – Hiszen a feleségem.
- Mondta már neked, hogy meg tudna ölni? – kérdeztem. Kovalik nem szólt semmit. Most ő támaszkodott az egyik asztalra, és úgy tett, mintha a száj-

harmonikázást hallgatná, pedig a fiú ott a folyó másik oldalán már abbahagyta a szájharmonikázást, és csak a vékony nádfedél zörgött a fejünk felett.

– Segíthetnél Márián – mondta halkán. – Ő igazán nagyon szeret téged.

– A szerelemről csak a közvetlenül érdekelttel vagyok hajlandó beszélgetni – mondtam. – Azzal is csak négy szemközt.

Kovalik felegyenesedett, zavartan állt előttem, és azt mondta:

– Ne haragudj.

– Nem haragszom – mondtam. – Megyek vacsorázni.

– Ne haragudj – mondta megint Kovalik.

– Nem haragszom – mondtam. – Végső ideje már, hogy megvacsorázzak.

Az ajtóban megálltam, és hunyorogni kezdtem, úgy tettem, mintha keresnék valakit. A gramofon most nem szólt, a Kovács Paliék vacsoráztak, és nem tettek fel újabb lemezt. Sűrű cigarettafüst volt a teremben, és csak álltam az ajtóban, hunyorogtam, forgattam a fejem, és úgy tettem, mintha keresnék valakit. A Fehér Ló vett észre először, intett a kezével, hogy menjek már oda.

– Mit akart tőled a pozitív hős? – kérdezte, amikor az asztalhoz mentem.

Álltam az asztal mellett, sűrűn pislogtam a Fehér Lóra, és Kovalik hangját utánozva, rekedten azt mondtam neki:

– Szeretném, ha kijönnél velem az udvarra egy kicsit.

A Fehér Ló majd megfulladt a sült haltól, úgy elkezdett nevetni, de aztán elkomolyodott, és az én hangomat utánózva azt mondta:

– Elmondhatod itt is.

– Szeretném, ha kijönnél velem az udvarra egy kicsit – mondtam megint Kovalik hangját utánózva.

A Fehér Ló felállt a székről, akkor abbahagytam a komédiázást, intettem neki, hogy üljön le, én is leültem, és azt mondtam:

– Majd vacsora után.

– Tényleg beszélgetni akarsz velem kint az udvaron? – kérdezte a Fehér Ló.

– Tényleg – mondtam.

– Roppant titokzatosak vagytok ma este – mondta a Kovács Pali.

– Rendeltetek már vörösbort? – kérdeztem.

– Rendeltünk – mondta Búr.

– Akkor hagyjatok vacsorázni – mondtam, és enni kezdtem. Vacsora után kimentünk a Fehér Lóval az udvarra. Nagy kedvem lett volna újra kezdeni a komédiázást, gondoltam, megkérem, hogy támaszkodjék az egyik asztalra, és tegyen úgy, mintha feszülten figyelne a folyó felé, és a szájharmonikázást hallgatná, de a szél most talán még jobban fújt, mint az előbb, amikor Kovalikkal álltunk itt, ezért mindjárt megmondtam a Fehér Lónak, hogy miért hívtam ki az udvarra:

– Joáb I pénzt kínál neked. Dinárt márkáért.

Azt vártam, hogy a Fehér Ló meglepődik, de nem lepődött meg, mosolygott, a fejét csóválta, és azt mondta:

– Ő már az ötödik, aki pénzt kínál.

Én lepődtem meg, erre igazán nem számítottam.

– Nem ragaszkodik a hivatalos árfolyamhoz – mondtam.

– Tudom – mondta a Fehér Ló. – A többiek sem ragaszkodnak a hivatalos árfolyamhoz. Tudtam én ezt már Németországban is. Főleg ezért is jöttem az idén.

– A kocsit nem adod el az idén? – kérdeztem.

– Nem hiszem – mondta a Fehér Ló. – Szerezhetek dinárt nagyon olcsón, amennyit akarok.

– Sok pénzre van szükséged? – kérdeztem. –

– Sokat fel tudnék használni – mondta a Fehér Ló.

– Joáb I-től annyit kaphatsz, amennyit akarsz – mondtam.

A Fehér Ló gondolkodott egy ideig, járkálni kezdett a nádfedél alatt, a kezét végighúzta az asztalok szélén, aztán megállt előttem, és megkérdezte:

– Neked lenne belőle valami hasznod, ha Joáb I-gyel üzletelnék?

– Valószínűleg – mondtam. – Nagy szüksége van vészkijáratokra.

– Ő már az ötödik, aki pénzt kínál nekem – mondta a Fehér Ló.

– Az anyád felől is érdeklődött – mondtam.

A Fehér Ló mosolyogva nézett rám, és azt mondta:

– Tehetséges gyerek vagy. Majd megemlítem Joáb I-nek, hogy te beszéltél rá az üzletre.

– Minden este otthon találhatod – mondtam.

– Szólj neki, hogy vasárnap este elmegyek hozzá – mondta a Fehér Ló. Aztán a vállamra tette a kezét, és lassan visszamentünk a gramofonos terembe.

A viaszsárga arcú munkások szótlanul álltak a játék-bábugyár udvarán, hátukat a falnak támasztották, és nem mozdultak onnan. Hallgattak, maguk elé néztek, és az arcuk csúnyán világított. Délelőtt ketten meg-őrültek. Két munkás azok közül, akik a szigetelősza-lagokat gyártják. A benzingőztől őrültek meg, mert a szigetelőszalagokat benzinnel locsolják, amikor a me-leg hengerek között préselik, a benzin gőzölög, és a két munkás egyszer csak elkezdett üvöltözni, csapkodtak maguk körül, aztán a földre vetették magukat, ránga-tódtak, fehér hab jött a szájukon, a többiek alig tud-ták lefogni őket. Aztán jött a mentőkocsi, a két őrült munkást elszállították a kórházba, a többiek azonban nem voltak hajlandók tovább dolgozni, kiálltak az ud-varra, szépen egymás mellé, a hátukat a gyár falának támasztották, és hallgattak. Rimec, az igazgató szaladt Joáb I-hez, hívta, hogy próbáljon beszélni a munká-sokkal, de Joáb I nem akart elmenni a gyárudvarba, azt mondta, hogy Rimecet azért nevezték ki teljhata-talmú igazgatónak, hogy rendet csináljon a gyárban, beszéljen hát ő a munkásokkal. Rimec akkor vissza-ment a gyárudvarba, beszélni akart a munkásokkal, de azok előreléptek a faltól, és szép lassan megindul-tak Rimec felé, és akkor Rimec szörnyen megijedt, és a keskeny vaslétrán felmenekült a padlásra Török Ádámhoz. Szenzációs látvány lehetett: a kis gömbö-

lyű Rimec, amint ijedten menekül a keskeny vaslétrán Török Ádámhoz.

Minderről semmit sem tudtam, amíg dél körül be nem rontott hozzám az irodába Búr és a Kovács Pali; hívtak, hogy menjek azonnal velük, elmesélték, hogy két munkás megőrült délelőtt, a többiek pedig a gyárudvaron állnak, Rimec a padlásra menekült, Török Ádám pedig a vaslétrán ül a piszkos szürke felöltőjében, és cigarettázik. Búr és a Kovács Pali azt mondták, hogy okvetlenül el kell mennünk a gyárudvarba, mert biztosan lesz ott még cirkusz délután is.

Mások is bejöttek a gyárudvarba, bámészkodtunk, és vártuk, hogy lesz-e még valami cirkusz, de a munkások nem mozdultak el a fal mellől, csúnya, viaszsárga arccal álltak ott, esküszöm, egy árva szót sem szóltak, még egymással sem beszéltek, bennünket talán észre sem vettek, mereven néztek maguk elé, és az arcuk csúnyán világított. Török Ádám is mozdulatlanul ült a vaslétrán, cigarettázott; intettem neki a kezemmel, mikor bementünk a gyárudvarba, de ő akkor sem mozdult meg, úgy tett, mintha nem is látna bennünket. Olyan volt, mint egy nagy, hűséges házőrző kutya, akit valamikor megtanítottak cigarettázni.

– Ez a Rimec nem normális – mondta a Kovács Pali, ki tudja, hányadszor már, és egy hosszú, kemény gumiszalagot megpróbált körbehajlítani. – Napi tizenkét óra hosszat dolgoztatni ezeket a szerencsétleneket a benzingőzben! Mondom, hogy nem normális.

– Nincs egyetlen szellőztetőnyílás sem – mondta Búr. – Rimec most alaposan meg fogja ütni a bokáját.

– Nem hiszem, hogy attól túlságosan megvisszátalódnának azok a sárga arcúak – mondta gúnyosan a Kovács Pali, miközben egy nyolcast próbált formálni a hosszú gumiszalagból. – Különösen azt a kettőt lesz nehéz megvisszátalni, akit megkötözve szállítottak a kórházba.

– Valakinek beszélni kellene a munkásokkal – mondtam. – Nincs semmi értelme, hogy órákon át itt állnak a fal mellett.

– Ki a fene mer most beszélni velük? – legyintett a Kovács Pali. – Néhány szellőztetőnyílást kellett volna csak vágni a falba, és ventilátorokkal kipucolni az üzemből a benzingőzt. Akkor most nem lenne ilyen sárga az arcuk.

– Fizetést is alig kaptak – mondta Búr. – Nem tudják eladni a bábuikat. Az utóbbi időben senki sem akar játékbábut vásárolni. Nálunk is a polcokon porosodnak a Miki egerek már hónapok óta.

– Szörnyen sárga az arcuk – mondtam. – Nem tudom megérteni, hogyan állhatnak órákon át mozdulatlanul a fal mellett. Engem a fene megenne, ha ilyen sokáig mozdulatlanul kellene állnom.

– Volt egy festő barátom – mondta a Kovács Pali –, az azt állította, hogy még a legedzettebb modell sem tud másfél óránál tovább állni. Ezek meg itt már legalább három órája állnak mozdulatlanul. Alkalmazni kellene őket festőmodellnek.

– Akkor valószínűleg nem szívnának benzingőzt a tüdejükre – mondtam.

– Még egyetlen modellről sem hallottam, hogy megőrült volna a benzingőztől – mondta a Kovács Pali.

Kezdetben csak halkán beszélgettünk, nem akartuk, hogy a munkások meghalljanak bennünket, de amikor láttuk, hogy még csak ránk sem néznek, egészen közel mentünk hozzájuk, és hangosan beszélgettünk egymással. Ők meg csak álltak ott, mint valami rosszul sikerült viaszfigurák: volt, aki összefonta mel-lén a karját, volt, aki zsebre dugta a kezét, volt, aki esetlenül a combjához szorította a tenyerét, és egyik sem mozdult, nem is szóltak semmit. Az ég szürke volt, a nap bujkált a felhők között, és ha néha bevilá-gított a játékbábugyár udvarába, a mozdulatlan arcok még sárgábbak lettek.

Délután három óra körül Török Ádám integetni kezdett nekem a létráról. Odamentem hozzá, és ő azt mondta, hogy beszélni akar a munkásoknak. Az ő ar-ca is sápadt volt, és idegesen szívta a cigarettát.

– Mit akar nekik mondani? – kérdeztem. – Nem nagyon ajánlatos ilyenkor beszélni nekik.

– Nem bírom már nézni, hogy ilyen mozdulat-lanul állnak ott a fal mellett – mondta Török Ádám. – Majd valami szépet mondok nekik. Valamikor so-kat beszéltem az embereknek.

– Nem ajánlatos ilyenkor beszélni nekik – mond-tam. – Rimec is a padlásra menekült.

– Rimecet gyűlölik – mondta Török Ádám. – Engem nem gyűlölnék. Nem bírom már tovább nézni, ahogy órákon át mozdulatlanul állnak.

Megvontam a vállamat, és azt mondtam:

– Próbálja meg. Én is elég kellemetlenül érzem magam, ahogy így elnézem őket.

– Segítsetek nekem – mondta Török Ádám.

– Hogyan segítsünk? – kérdeztem. – Én nem merek nekik beszélni, sem Búr, sem a Kovács Pali.

– Én fogok beszélni – mondta Török Ádám. – Ti menjetek be a gyárba, és hozzatok ki sok játékbábút, és rakjátok őket le a munkások elé. Aztán majd én beszélek nekik.

– Miért kellene a bábuk? – kérdeztem.

– Kellenek – mondta Török Ádám. – Majd meglátod, hogy miért kellene. Ti csak hordjátok ki őket az udvarra.

– Nem tudom, hogy beengednek-e bennünket a gyárba – mondtam. – Az ajtó mellett is állnak.

– Azt hiszem, hogy be fognak engedni benneteket – mondta Török Ádám. – Lehet, hogy észre sem veszik majd, amikor bementek az ajtón.

A munkások felé néztem, és megint megkérdeztem Török Ádámtól:

– Okvetlenül szüksége van magának a játékbábukra? Nélkülük nem tud beszélni?

– Szükségem van a bábukra – mondta Török Ádám. – Kigondoltam egy szép beszédet, és ahhoz szükségem van a bábukra.

– Ha okvetlenül szüksége van rájuk, akkor megpróbálhatjuk kihordani őket az udvarra – mondtam.
– Majd szólok Búrnak és a Kovács Palinak.

Visszamentem hozzájuk, és mondtam nekik, hogy mire kért meg bennünket Török Ádám. Kovács Palinak szörnyen nem tetszett a dolog, azt mondta, hogy Török Ádám biztosan megint valami hülyeséget talált ki, amiből csak baj származik, de Búr azt mondta, hogy már ő sem bírja nézni ezt a sok mozdulatlan embert, bejön velem a gyárba, és ha a munkások nem szólnak semmit, segít nekem kihordani a bábuakat az udvarra. Akkor a Kovács Pali gondolkozni kezdett, és végül azt mondta, hogy nem bánja, ő is velünk jön, végső fokon azért jöttünk ide, hogy valami izgalmas cirkuszt lássunk, próbáljunk hát segíteni Török Ádámnak, hátha lesz még valami izgalmas cirkusz.

Óvatosan indultunk a gyárépület felé, fél szemmel állandóan a sárga arcú munkásokat figyeltük, de azok csak álltak és néztek mereven maguk elé, és akkor sem mozdultak meg, amikor bementünk a gyárba. Bent a gépek között rengeteg játékbábu hevert, mi gyorsan összeszedtünk belőlük, amennyi csak a kezünkbe fért, kivittük az udvarra, és leraktuk őket a mozdulatlan munkások lába elé. Még háromszor mentünk vissza a gépek közé, sok bábut kihordtunk az udvarra, a munkások nem mozdultak, mi pedig mindegyik elé tettünk néhány játékbábut.

Akkor Török Ádám eldobta a cigarettát, felállt, és lemászott a létrán. Felöltője most is ki volt gombol-

va, látszott alatta a bűdös báránybőr bekecs, az arca pedig sápadt volt, és már apró fekete tüskök borították, mert még reggel borotválkozott, most meg már délután volt, és nagyon gyorsan nőtt a szakálla. Lassan végigment a munkások sorfala előtt, mindegyiknek az arcába nézett, aztán visszafordult, megállt kissé távolabb tőlük, úgy tizenöt méterre a gyárépülettől, megköszöri a torkát, és beszélni kezdett:

– Nem jó az, ha az ember sokáig áll mozdulatlanul, és tragikus dolgokon gondolkozik, és én sem fogok most nektek a mai tragédiáról beszélni. Mert ha az emberek a tragikus, csúnya dolgokról beszélnek, azzal csak szaporítják a csúnya dolgokat, és még jobban szaporítják őket, ha gondolkodnak róluk.

Ezért én most a szép dolgokról fogok nektek beszélni. A szép dolgokról kell beszélni, és a szép dolgokra kell gondolni. Még akkor is kell beszélni róluk, ha nincsenek; az álmokról is kell beszélni, és meséket kell mondani egészen addig, amíg az emberek el nem hiszik az álmokat és a meséket.

Itt vannak előttetek az álmok és a mesék. Nézzétek meg a Miki egeret: a Miki egér, ha bezárt ajtó elé ér, póznát formál a farkából, felmászik rajta a kulcslyukig, aztán kulccsá változik, bebújik a zárba, és kinyitja az ajtót. Nézzétek meg a Donald kacsát: a Donald kacsza beül egy üveggömbbe, és római katona lesz belőle, taréjos sisakkal a fején és fényes karddal az oldalán. Nézzétek meg a három kismalacot: a három kismalac csapdát állít a gonosz farkasnak, és amikor a

gonosz farkas meg akarja főzni őket vacsorára, csapdába akad a lába, és fejjel lefelé lóg a levegőben. Nézzétek meg Pinokkiót: Pinokkiónak számárfüle nő, és megnyúlik az orra, de aztán megjavul, és igazi kisfiú lesz belőle.

És az emberek örülnek, ha a Miki egér kinyitja a bezárt ajtót, örülnek, ha a Donald kacsa taréjos sisakkal lép ki az üveggömbből, örülnek, ha csapdába esik a gonosz farkas, és örülnek, ha a fabábuból igazi kisfiú lesz. Annyira örülnek, hogy végül is elhiszik a meséket és az álmokat, és nagyon szeretik a Miki egeret, a Donald kacsát, Pinokkiót és a többieket.

Rengeteg Miki egeret, Donald kacsát és Pinokkiót kell gyártani, bármekkora árat fizetünk is érte, mert az embereknek szükségük van rájuk, mert szeretik őket, és nagyon szegények lennének, ha senki sem gyártana Miki egereket.

Az álmok szép dolgok, és ha az álmok gyártói mozdulatlanra merevednek...

Ekkor hozzávágta egy Miki egeret. A kék nadragos, fehér kabátos, zöld kalapos, mosolygó Miki egér nagyot csattant Török Ádám bárányszerű bekecsén. Aztán még két Miki egeret vágta hozzá, az egyik az arcába csapódott, és Török Ádámnak vér szivárgott az orrából. Aztán Pinokkiókat, gonosz farkasokat és rózsaszínű kismalacokat dobáltak feléje. Rengeteg rózsaszínű kismalac koppant Török Ádám fején és testen. Röppeltek a rózsaszínű kismalacok, Török Ádám meg csak állt ott az udvar közepén, véres volt az ar-

ca, de még csak a kezét sem emelte maga elé. A munkások pedig dühösen dobálták feléje a gumi- és műanyag bábukat.

Aztán elfogytak a Miki egerek, a Donald kacsák, a Pinokkiók, a gonosz farkasok és a rózsaszínű kismalacok; a sápadt arcú munkások egymásra néztek, és lassan elindultak kifelé az udvarból. Nem szóltak egy szót sem, még egymással sem beszélgettek. A bámméskodó emberek is utánuk ballagtak, néha még hátrafordultak, és Török Ádámot nézték, aki egyedül állt az udvar közepén, és rengeteg játékbábu hevert körülötte. Később Riméc is lejött a padlásról, behúzta a nyakát, és kigurult a gyárudvarból, Török Ádám pedig még mindig ott állt, és nem mozdult.

Akkor odamentünk hozzá mi hárman: Búr, a Kovács Pali meg én; Búr megfogta a bal karját, én meg a jobb karját, és elindultunk vele az önkiszolgáló felé, ahol egy artézi kút van. Török Ádám engedelmesen lépkedett közöttünk, úgy lépkedett, mintha aludna, a Kovács Pali pedig mögöttünk jött. A kútnál megmostuk az arcát, és akkor végre felébredt Török Ádám.

– „A szerencsétlenek vigasza, hogy szenvedéseikben társaik vannak” – mondta komoran és ünnepélyesen Török Ádám. – Az ember örül, ha látja, hogy társai és testvérei vannak.

– Akar a kutya a maga testvére lenni – mondta a Kovács Pali, aki még most sem tudta tartani a pofáját. – A mesékből ma már nem lehet megélni, erről igazán meggyőződhetett. Leszünk inkább annak a test-

vérei, aki naponta legalább kétszer megetet bennünket. Akár a Joábok testvérei is.

– Ez nem lehet igaz – mondta Török Ádám. Kétségbeesetten nézett rám, és az orrából vékony csíkban szivárgott a vér.

Búr és én zavartan hallgattunk, a földet néztük, de a Kovács Palinak még most sem állt be a szája.

– Ez így igaz – mondta. – Ígért volna nekik napi két ingyen étkezést, egész biztosan nem vágták volna a pofájába a Miki egereket.

– Én sokkal többet akartam adni nekik – mondta Török Ádám.

– Enni adjon nekik – mondta a Kovács Pali.

– Honnan adjak nekik enni? – kérdezte Török Ádám.

– Honnan ad magának Joáb II? – kérdezte a Kovács Pali.

– Neki lelkiismeret-furdalása van – mondta Török Ádám.

– Ezen már igazán ne múljon – mondta gúnyosan a Kovács Pali. – Legyen magának is lelkiismeret-furdalása.

Akkor Török Ádám zsebkendőt vett elő, megtörölte az arcát, és elindult fel a dombra, Joáb II kocsmája felé. A nap előbújt a felhők mögül, és barátságosan világított: fényes délután volt még.

Apámmal a gyümölcsfákat vizsgálgattuk a kertünkben vasárnap délelőtt. Kopogtattuk a törzsüket, forgolódunk körülöttük, a férgeket kerestük, hogy megöljük őket. Ebben az évben nagyon elszaporodtak a férgek: ronda, kövér kukacok, mélyen befúrták magukat a fák törzsébe, ott aztán még jobban meghíztak, és egyre mélyebbre fúrták magukat. Csúf, fehér testük megduzzadt, és napról napra nagyobb üreget követelt magának a gyümölcsfák törzsében. Átkozottul veszélyesek ezek a kukacok, és nagyon gyorsan növekszenek.

A gyümölcsfák nálunk egyébként sem éltek tíz-tizenöt évnél tovább, akárhogy gondozta is őket az apám; rossz, alacsony itt a talaj, gyakran feltör a talajvíz, rohasztja a gyökereket, úgyhogy tíz-tizenöt év után újabb facsemetéket kell ültetni a kipusztult régi fák helyébe. Ebben az évben pedig még a férgek is nagyon elszaporodtak, és a fiatal fákat is megtámadták. Apám szörnyen dühös volt, egy hosszú dróttal kaparta a fák kergét, és ha féregvájatokat találtunk, a hosszú drótot bedugta a lyukba, és megpróbálta kipiszkálni a kukacot. Türelmesen kaparászott a fa törzsében, és ha végül sikerült neki kiszedni a ronda, kövér kukacot, a földre dobta, nagyokat káromkodott, és diadalmasan eltaposta a lustán tekerődő férget. Nagyokat dobbantott a lábával, és addig taposta, amíg végül csak egy csúnya, nedves folt maradt a földön a cipője sar-

ka alatt. Legtöbbször azonban nem sikerült kiszedni őket a fák törzséből. Mély, kanyargós lyukakat fúrtak a kukacok, lehetetlen volt egy szál dróttal előkaparni őket, ilyenkor az apám dühösen szurkált a vájatokba, és addig nem tágitott, amíg nedves nem lett a drót vége. A drót végére ragadt, nyúlós váladékból megállapította, hogy megölte a férget a fa törzsében. Ilyenkor is káromkodott, de nem olyan diadalmas arccal, mint amikor sikerült előkaparnia a kukacot a napvilágra, és agyontaposni a földön. A körtefákkal volt a legtöbb bajunk, még a vastagabb ágaikban is lyukakat fedeztünk fel. Némelyik körtefa körül fél órát foglalatoskodtunk, mire sikerült megtisztítanunk a férgektől. Az apám káromkodott és köpködött, az arca kivörösödött, de azért látszott rajta, hogy élvezi a féregirtást. Én undorodom ezektől a fákat zabáló kukacoktól, de azért szorgalmasan kutattam a rejtekhelyeiket, fehér krétával jelöltem meg a vájatok bejáratát, aztán kissé hátrább léptem, és néztem az apámat, ahogy a hosszú dróttal döfködi a kukacfészkeket. Ilyenkor én is köpködtem.

Kis kertünk van, nincs benne sok gyümölcsfa, úgyhogy akármilyen lassan dolgoztunk, tíz óráig már megöltünk minden férget, még csak a két diófát kellett volna megvizsgálni, bár ezt mindketten feleslegesnek tartottuk, mert tudtuk, hogy a diófákat csak ritkán támadják meg a kukacok, nehezen tudják magukat befúrni a keményfába, mégis elhatároztuk, hogy a diófákat is alaposan megvizsgáljuk. De ekkor megérkezett Sztantics.

Kinyitotta a kaput, csak a fejét dugta be, és hallózni kezdett. Én a kert végéből, a fák közül figyeltem, nem szóltam semmit, gondoltam, nem baj, ha egy kicsit megvárakoztatom. Tudtam, hogy miért jött, tudtam, hogy mit akar tőlem kérni, és azt is tudtam, hogy én mit fogok neki válaszolni. Éppen ezért hagytam, hogy hallózzon egy ideig és várakozzon, az ilyen várakozás megpuhítja az embert, és könnyebb szót érteni vele. Hallgattam hát és figyeltem a kert végéből. Ő tanácstalanul forgatta a fejét, aztán belépett a kapun, és megint hallózott. Előrebukott vállal, fehér arccal állt ott a bejáratnál, és várta, hogy kijöjjön valaki a házból.

Így messziről nézve úgy tetszett nekem, hogy Sztanics nagyon hasonlít Joáb I-hez. Fehér az arca, fehérek a kezei, magas és sovány, akár Joáb I, csak az ő vállalai előre-buknak, mintha állandóan fáradt volna. Most is nagyon fáradtnak látszott, és egyre tanácstalanabbul forgolódott.

Megsajnáltam egy kicsit, és végre előléptem a fák közül. Mikor meglátott, mindjárt mosolyogni kezdett. Ha mosolyog, ravasz ráncok képződnek az orra körül, szemei pedig mélyen a homloka alá húzódnak; most már nem sajnáltam: ha tudná, hogy mennyire viszolygok tőle, amikor mosolyog, egész biztosan mindig csak komoly arccal beszélgetne velem. Különösen, ha kérni akar tőlem valamit, mint akkor is, vasárnap délelőtt.

– Megígértem, hogy meglátogatom – mondta, és kezét fogott velem. – Nem zavarom?

– A férgeket irtottam – mondtam. – Nagyon elszaporodtak az idén.

– Szeretnék beszélni magával – mondta Sztantics most már komoly arccal.

Így már sokkal jobb volt: komoly arccal. Így már el tudom viselni. Általában szeretem, ha az emberek jókedvűek és nevetnek, de Sztanticstól viszolygok, ha mosolyogni kezd. Sokszor éppen ezért igyekszem olyanokat mondani neki, hogy kisimuljanak az orra körül a ráncok. Még jó, hogy fél tőlem egy kicsit, és így mondhatok neki, amit akarok. (Akilev jutott eszembe és az ő bölcsekedései a megijedt emberekről. Mellesleg, Akilevet is utálok, ha vigyorog. Az ő számára is ki kellene már találnom néhány olyan dolgot, ami lelohasztaná időnként a jókedvét. Akilev azonban nem fél tőlem: ő nem építővállalati igazgató, és nem fél attól, hogy nem lesz munkája.)

– Rendben van – mondtam. – Majd leülünk valahová, és akkor beszélgetünk.

Bevezettem Sztanticsot a szobámba. Mielőtt belépett volna, gondosan megtörölte cipőjét a lábtörlőn. A kis, keskeny szobában egy ágy, egy asztal, két szék és egy cserépkályha van, más bútordarab nem is férne el itt. Még így is túl zsúfolt a szoba, Sztanticsot alig tudtam az asztalhoz irányítani. Leültünk a székekre, és én azt mondtam neki:

– Tessék, kezdje, ha már annyira szeretne beszélni velem.

Igyekeztem minél barátságosabban lenni, nehogy újból mosolyogni próbáljon. Mert attól mindjárt kiborulok, és a kiborulástól most óvakodni akartam,

nagyon higgadtan és okosan akartam tárgyalni Sztanticssal, és főleg gyorsan végezni vele, de ehhez előbb ki kellett simítanom a ráncokat az orra körül.

Sztanticsnak azonban most esze ágában sem volt mosolyogni, most, hogy egyedül voltunk a szobában. Csak a szemei ugrottak be mélyen a homloka alá, néhány pillanatig úgy éreztem, mintha két sötét üregből vizsgálgatnának, de igyekeztem leküzdeni ezt a kellemetlen érzést, és fölényesen néztem a fehér arcába. Sztantics azt mondta:

– Tudja maga jól, hogy miről akarok beszélgetni.

– Lehet – mondtam. – Lehet, hogy tudom. De maga azért csak mondja meg.

– Három nap múlva zárul a pályázat – mondta Sztantics.

– Úgy van – mondtam. – És rengeteg árajánlatot kaptunk már.

– Mi még nem adtunk be árajánlatot – mondta Sztantics.

– Még van idejük – mondtam. – Három nap.

Sztantics nem köntörfalazott. Azt mondta:

– Szeretnénk, ha a mi árajánlatunkat maga készítené el.

– Ó – mondtam. – Miért pont én?

– Ne adja a naivat – mondta Sztantics idegesen.

– Tudja nagyon jól, hogy miért pont maga... Kosnik a munkadíjak egy százalékát kapta.

Sejtettem, hogy egy százalékot fog felajánlani. Szép pénz ez az egy százalék, hiszen a munkadíjak

a mázsaház és a négyemeletes lakóház felépítésénél tízmilliókra rúgnak. Bárki szép pénzt kaphatna egy komoly árajánlat elkészítéséért, sokat kell piszmogni vele, és sokat kell számolni. Nem könnyű egy komoly árajánlatot elkészíteni. Csakhogy az én esetemben egészen másról volt szó. Nekem csak elő kell venni a már befutott árajánlatokat (ilyen nagy építkezésekre privát mesterek nem jelentkeztek, csak vállalatok rajtoltak), és ahol a végösszeg a legkevesebb, azt lemásolni, egy-két jelentéktlenebb tételt csökkenteni, és ezzel együtt valamennyivel a végösszeget is. Gyerekjáték megcsinálni, és a siker biztosítva: holtbiztos, hogy az én vállalatom kapja meg a munkát. Sztantics is jól tudta, hogy gyerekjáték megcsinálni, és hogy az egy százalék igazán szép pénz néhány órás másolásért. Én viszont tudtam, hogy ettől a másolástól függ, hogy ki kapja meg a munkát. Ezért azt mondtam:

– Nem gyerekjáték egy árajánlat elkészítése.

– Maga mindent készen kap – mondta Sztantics. – Csak néhány kisebb tételt kell megváltoztatnia. A lényeg az, hogy mi legyünk a legolcsóbbak.

– Rengeteg árajánlat futott be – mondtam.

Sztantics gyűlölködve nézett rám; pontosan úgy, mint tíz nappal ezelőtt a garázsnál, amikor leállítottam a földhordást. Nem bántam, még ez is sokkal jobb volt, mintha mosolyogni kezdett volna.

– Értem – mondta. – Mások is voltak már itt. Másoknak is eszébe jutott megkörményékezni magát.

– Rengeteg árajánlatot kaptunk – mondtam, és elfordítottam a fejem.

Az ablakon keresztül az utcát figyeltem, mert már az előbb észrevettem Máriát, amint aprókat lépkedve közeledik a házunk felé. Most is a barna kabát volt rajta, hosszú, puha haját összekuszálta a szél, magas sarkú cipő volt a lábán: azért is lépkedett olyan óvatosan a rossz, foghíjas járdán. Ebédre jött hozzánk azon a vasárnapon is. Figyeltem Máriát, mert tudtam, hogy alaposan megpuhítom Sztanticsot, ha szórakozottan bámulok ki az ablakon, és úgy teszek, mintha nem érdekelne túlságosan ez az egész megvesztegetési ügy.

Egyelőre azonban még harciaskodott.

– Nagy az önbizalma, fiatalember – mondta.

– Nem gondol arra, hogy a mi technikusaink is elkészíthetnek egy egészen szolid és elfogadható árajánlatot. Meg aztán a mi építővállalatunk a legerősebb a városban. Nekünk van a legkorszerűbb felszerelésünk.

– Csinálják meg a maga technikusai az árajánlatot

– mondtam egykedvűen, és továbbra is Máriát néztem.

– Ha a helyzet még sokáig ilyen marad, bedöglének az építkezések, és maga esetleg sajnálni fogja, hogy nem használta ki ezt a jó alkalmat pénzszerzésre – mondta Sztantics. Kapaszkodott az utolsó szalmaszálba.

– Nem baj – mondtam. – Ha bedöglének az építkezések, a munka nélküli ácsok és kőművesek nem engem zavarnak majd fel a padlásra. A játékbábugyár munkásai sem engem zavartak fel a padlásra, hanem Rimecet, az igazgatót.

– Szép pénz az az egy százalék – mondta Sztantics barátságos, rábeszélő hangon. – Hiszen négyemeletes lakóházról és egy hatalmas mázsaházról van szó.

– Ennyi éppen elegendő ahhoz, hogy egy építővállalat igazgatójának még legalább fél évig ne kelljen a munkásai előtt padlásra menekülnie – mondtam.

– Sokat jelent ez ilyen rohadt helyzetben.

– Másfél százalék? – kérdezte Sztantics.

– Mikor kapom a pénzt? – kérdeztem.

– Amint a bizottság elfogadja az árajánlatunkat – mondta Sztantics.

– Rendben van – mondtam, és felálltam. – Holnap kérem az űrlapokat, pecséttel és aláírással ellátva.

Sztantics is felállt, most ismét mosolygott, de az orra körül ezúttal nem ravaszul, hanem szomorúan gyülekeztek a ráncok. Felőlem most már mosolyoghatott. Sikerült gyorsan végezniem vele. Gyorsabban, mint hittem volna.

– Nehéz ember maga – mondta Sztantics fejcsóválva. – De az a fontos, hogy végül mégiscsak szót értettünk.

– Igen – mondtam. – Ez a fontos.

Sztantics mosolygott, kezét fogott velem, és fáradt vállait előretolva kiment az ajtón. Kikísértem az utcára, becsuktam mögötte a kaput, az apám előjött a fák közül, és azt mondta, hogy a diófákat nem támadták meg a kukacok. A drót még mindig a kezében volt, néha a levegőbe csapott vele, jókedvű volt az apám, látszott rajta, örül, hogy megöltük a férgeket. Nekem is jókedvem volt.

Az apám meg sem kérdezte tőlem, hogy mit akart Sztantics, látta, hogy jókedvem van, és nem kérdezett tőlem semmit. Azt mondta, hogy jó volna megtisztítani és megolajozni a bicikli csapágyait, több mint egy hónapja nem olajozta már őket. Szívesen beleegyeztem, hogy segítek neki szétszedni a biciklit, nem akartam még bemenni a konyhába, csak az ablakot kopogtattam meg, és intettem Máriának, mutattam, hogy dolgom van még kint, ő megkérdezte, akarom-e, hogy kijöjjön ő is, de én megint csak intettem neki, hogy maradjon a konyhában anyámmal, aztán szóltam apámnak, hogy tolja ki a biciklit a ház elé. Régi, rossz női biciklijé van az apámnak, a festék már régen lepatogott róla, a váz és a kormány megrozsdásodott, mindenfelé barna rozsdafoltok borítják, hiába törölgeti az apám hetente többször is petróleumos és olajos ronggyal. A ház előtt a téglajárdán felfordítottam a biciklit, hogy a kerekei legyenek felfelé, az apám kulcsokat hozott meg egy régi tálat, amelybe gépolajat öntött, aztán leszereltük a kerekeket, kihúztuk a két tengelyt, és beledobtuk az olajba, meg a csapágysokat is az olajba raktuk. Akkor elszívtunk egy cigarettát, aztán megtöröltgettük a rozsdás vázat, a csapágysokat és a tengelyeket kiszedtük az olajból, és visszaszereltük a kerekeket. Zsíros és bűdös lett a kezünk az olajtól, sokáig mos-tuk szappannal meg mosóporral, de legalább elmúlt az idő, és délig nem kellett bemennem a konyhába.

Csöndben ebédeltünk, Mária velem szemben ült, egész idő alatt az asztalt nézte, a szemhéjai vörösek vol-

tak, egész biztosan sírt itt bent, amíg mi az apámmal a biciklit olajoztuk. Ebéd közben nem szóltunk egymáshoz egy szót sem, de utána Mária felemelte a fejét, és láttam, hogy könnybe lábad a szeme, tudtam, hogy mindjárt sírni fog, ezért gyorsan megkérdeztem tőle:

– Mi baj van már megint?

– Semmi – mondta Mária. – Nincs semmi baj.

– Akkor jól van – mondtam. – Azt hittem, hogy már megint sírdogálni készülsz.

– Nincs semmi baj – mondta Mária, és én láttam, hogy mindjárt sírni fog.

– Két férfi leszólította ma reggel, amikor hozzánk jött – mondta az anyám.

– Mit csináltak vele? – kérdeztem.

– Belekötöttek – mondta az anyám. – Disznó megjegyzéseket tettek.

– No és? – mondtam. – Az ilyesmit minden helyes lánynak meg kell szoknia.

– Én nem akarom megszokni – mondta Mária, és sírni kezdett. – Én az ilyesmit nem akarom megszokni.

– Tudtam, hogy nem ússzuk meg könnyek nélkül a mai napot – mondtam epésen. Gondoltam, ezzel talán sikerül elapasztanom a könnyeit.

– Az emberek teljesen megőrültek – mondta Mária. – Mindenütt úgy bámulnak rám, mintha százlábú lennék. A férfiak pedig folyton belém kötnek és disznólkodnak.

Az apámra néztem, ő félrehúzta a száját, és tanács-talanul megvonta a vállát. Az anyám felállt az asztal

mellől, és úgy tett, mintha a mosogatáshoz készülődne. Szörnyen dühös lettem, de igyekeztem türtőztetni magam. Nem akartam cirkuszt csinálni itt az apámék előtt.

– Ne sírj – mondtam Máriának. – Öltözz fel, sétálunk egyet a vásártéren.

Engedelmesen felállt, és már ment is a kabátjáért. Aztán kísértünk a vásártérre. Mária aprókat lépkedett az ázott, barna fűvön, cipőjének sarka a megpuhult fűszálak közé fúródott, a kis, négyszögletes lyukakból víz szivárgott: az egész füves tér olyan volt, mint egy nagy, bűzös ingovány. Fogtuk egymás kezét, lassan lépkedtünk, és én azt mondtam:

– A mai nagyjelenetedtől igazán megkímélhető volna bennünket.

– Milyen nagyjelenettől? – kérdezte Mária.

– A szapora könnyhullatástól. – mondtam.

Mária csodálkozva nézett rám, a szeme most tiszta volt, és a szemhéjai sem voltak már olyan duzzadtak és vörösek, mint ebéd közben. Megállt, és halkán azt mondta:

– Ne haragudj.

– Nem haragszom – mondtam. – De az ilyen jelenetektől igazán megkímélhetnél.

– Idegesít, hogyha sírok? – kérdezte Mária.

– Idegesít – mondtam.

– Mindig azt mondtad, hogy akkor is szép vagyok, hogyha sírok – mondta Mária.

– Szép vagy – mondtam türelmetlenül –, de idegesít, ha sírsz.

- Nem fogok többet sírni – mondta Mária.
- Ezt már ezerszer hallottam – mondtam.
- Nem szeretsz már? – kérdezte Mária.
- Szeretlek – mondtam. – De idegesít, hogyha sírsz. Sokat kell pihenned.
- Miért mondod nekem folyton, hogy sokat kell pihennem? – kérdezte Mária.
- Mert tényleg sokat kell pihenned. Ideges vagy, és mindig sírsz.
- Veled szeretnék lenni – mondta Mária. – Ha mindig együtt volnánk, akkor nem lennék ideges, és nem sírnék.
- Neked pihenni kell – mondtam. – Sokat kell pihenned.
- Miért nem szeretsz már? – kérdezte Mária.
- Szeretlek – mondtam.
- Akkor miért jársz Zsuzsához? – kérdezte.
- Tessék?
- Tudom, hogy jársz Zsuzsához – mondta Mária.
- Így is jó, gondoltam. Igaz, jobban szerettem volna, ha még nem tudja meg, de ha már tud Zsuzsáról, így is jó. Azt mondtam:
- Nemcsak kenyéren él az ember.
- Én miért nem vagyok jó neked? – kérdezte Mária.
- Pihenned kell – mondtam. – Azt akarom, hogy teljesen meggyógyulj, és hogy ne rendezz több nagy-jelenetet.
- Nem vagyok beteg – mondta Mária. – Hidd el nekem, az emberek megőrültek. Úgy néznek rám,

mintha százlábú lennék. A férfiak pedig disznólkodnak. Nem csak velem disznólkodnak. Minden helyesebb nővel. Esküszöm neked, olyanok, mintha megőrültek volna.

– Ne járkálj el hazulról. Feküdjél otthon minél többet, és pihend ki magad.

– Azt akarod, hogy ne jöjjek hozzád többet? – kérdezte Mária.

– Sok dolgom lesz – mondtam. – Hamarosan újabb építkezések kezdődnek, és nekem rengeteg dolgom lesz.

– Mikor jöhetek el hozzád? – kérdezte Mária.

– Majd szólok – mondtam. – Majd hívni foglak. Azt akarom, hogy sokat pihenj, és hogy meggyógyulj.

– Mikor fogsz hívni? – kérdezte Mária.

– Nem tudom – mondtam. – Most sok dolgom van, de majd hívni foglak, egész biztosan hívni foglak.

Lassan lépkedtünk a vásártéren, hideg szél fújt, felborzolta és összekuszálta Mária hosszú, barna haját.

– Akarod, hogy neked adjam a gyűrűmet? – kérdezte. – Legyen nálad, amíg nem találkozunk.

– Hagyd a gyűrűt – mondtam. – Maradjon csak az ujjadon.

– Szívesen neked adom – mondta Mária. – Szép gyűrű. Te is mondtad, hogy szép gyűrű. Azt mondtad, hogy tetszik neked.

– Szép gyűrű – mondtam. – De maradjon csak nálad.

No, gondoltam, ha eddig nem sírt, most egész biztosan sírni fog. Ezt még ki kell bírni. De Mária nem sírt. Megállt, elengedte a kezemet, nyugodt, tiszta szemekkel nézett rám, és azt mondta:

– Haza kell mennem.

– Elkísérlek – mondtam.

– Nem – mondta Mária. – Egyedül szeretnék hazamenni. Jobb lesz, ha egyedül megyek.

– Pihenni fogsz? – kérdeztem.

– Persze – mondta Mária. – Pihenni fogok.

– Tényleg nem akarod, hogy elkísérjelek? – kérdeztem.

– Egyedül szeretnék hazamenni – mondta Mária.

– Rendben van – mondtam, és megsimogattam a haját. – Sokat pihenjél. Én is aludni fogok ma délután.

Fél ötkor ébredtem fel, és örültem, hogy még nem kezdett sötétedni. Mindig lerohasztanak a délutáni alvások, különösen, ha sötétben ébredek, de akkor vasárnap határozottan jókedvűen ébredtem, talán azért, mert még világos volt és a nap besütött az ablakon. Megmosakodtam és megborotvákoztam, tiszta inget vettem fel, előkerestem a sötétbarna öltönyömet, amelyet ünnepélyes alkalmakra tartogatok. Legutóbb akkor volt rajtam, amikor Joáb I tanyáján ebédeltem. Most is abban akartam elmenni Joáb I-hez, ezúttal a városi lakására, hogy megmondjam neki, ma este meglátogatja a Fehér Ló.

Joáb I a városházával szemben, a tejcsarnok fölött lakik, az első emeleten, lakásának ablakai a korzóra

néznek. Vasárnap délután mindig sokan sétálnak a korzón, én sem mentem fel mindjárt Joáb I-hez, előbb lassan elsétáltam az önkiszolgálóig, többnyire jó lábú, fiatal lányok voltak a korzón, rövid szoknyában, rövid felöltőben és kabátban sétálgattak, meg sok katona is sétált a korzón, lustán emelgették a nehéz csizmájukat, és a rövid szoknyás lányokat bámulták. Én is a lányokat néztem, legtöbbjüknek formás lába volt, egymásba karolva sétálgattak, és nagyokat nevettek. Arra gondoltam, hogy jó volna már egy ilyen fiatal lányt is felvakarni, de akkor csak néztem őket, visszaballagtam a tejszarnokig, felmentem az első emeletre, és becsöngettem Joáb I-hez.

A felesége nyitott ajtót. Mosolyogva tessékelt be az előszobába, hiába szabadkoztam, levettette velem a felöltőmet, és gondosan a fogasra akasztotta. Aztán bevezetett Joáb I dolgozószobájába.

Joáb I az íróasztalnál ült, és valami jegyzeteket lapozgatott, felállt, elébem jött, kezét fogott velem, aztán a szoba másik végében álló alacsony asztalhoz és fotelekhez vezetett, és itt ültünk le a fotelekbe. Szép, nagy dolgozószobája van Joáb I-nek, a szoba erkélye pontosan a tejszarnok ajtaja fölé nyúlik, ennek az erkélynek az oltalmában szokott néha az öreg mérleges aludni éjszakánként. Joáb I felesége megkérdezte, hogy mit iszunk, én rumot kértem, és most is azt mondtam, hogy az igazi férfiak rumot isznak, és én szeretem utánozni az igazi férfiakat; Joáb I most is nevetett, és azt mondta, hogy ő is szívesen utánozza az

igazi férfiakat, és ő is rumot kér. Nem akartam sokáig maradni, ezért mindjárt azt mondtam:

– Beszéltem a Fehér Lóval.

Joáb I intett a feleségének, hogy menjen ki a szobából, és főzzön nekünk kávét, aztán előrehajolt a fotelben, és megkérdezte tőlem:

– Beleegyezett?

– Nehezen – mondtam. – Sokan ajánlottak neki hasonló üzletet.

– Ó – mondta Joáb I. – És mit mondott a Fehér Ló?

– Sokáig szabódott – mondtam. – De végül is beleegyezett, hogy először magával fog beszélni. Azt hiszem, minden rendben lesz.

– Tudja, hogy esténként mindig itthon talál? – kérdezte Joáb I.

– Tudja – mondtam. – Ma este el fog jönni.

– Ó – mondta Joáb I. – Nagyszerű. Ez igazán nagyszerű.

Aztán átnyújtotta a kezét az alacsony asztal fölé, megveregette a vállamat, és azt mondta:

– Nagyszerű ember maga, Tamás.

Megittam a rumot, és felálltam.

– Máris menni akar? – kérdezte Joáb I.

– Sietnem kell – mondtam.

– Várja meg a kávét – mondta Joáb I.

– Sietnem kell – mondtam.

– Legalább igyon meg még egy rumot – mondta Joáb I.

– Nem bánom – mondtam, és visszaültem a fotelbe.

Joáb I töltött nekem rumot, aztán félretolta az üveget, és megkérdezte tőlem:

– Áttanulmányozta már az árajánlatokat?

– Nagyjából – mondtam. – Sok van belőlük.

– Határozott már, hogy kinek adjuk a munkát?
– kérdezte Joáb I.

– Még nem – mondtam. – Holnap majd tüzetesen átnézem az árajánlatokat.

– Én tökéletesen megbízom magában – mondta Joáb I.

– Köszönöm – mondtam, megittam a második rumot is, és felálltam.

De akkor Joáb I felesége behozta a kávé, én ismét visszaültem a fotelbe, és még a kávé is megittam. Felfordítottam a csészét, mert az asszony azt mondta, hogy jósolni akar nekem. Közben Joáb I-gyel az új építkezésekről beszélgettünk, azt mondtam neki, hogy a mázsaház és a négyemeletes lakóház építését komoly vállalatra kell bízni, jól felszerelt vállalatra, ahol van elegendő munkás is, hogy három műszakban dolgozzanak, éjszaka, reflektorfénynél is építsenek. Gyorsan kell építeni, mondtam, jó volna, ha a mázsaház még ebben az évben elkészülne. Joáb I megint azt mondta, hogy ő tökéletesen megbízik bennem, kizárólag tőlem függ, hogy melyik építővállalat kapja a munkát. Aztán Joáb I felesége a csészéaljat nézte, nem emlékszem, hogy mit mondott, mert én kitágult szemekkel néztem az arcát, tudtam, hogy jól esik neki, ha rajta felejttem a szememet.

Mindketten kikísértek az előszobába, ahol kovácsolt vasból készült fekete fogas és egy nagy tükör van. Megnéztem magam a tükörben, jól állt rajtam a sötétbarna öltöny, általában jól állnak nekem a sötét színű öltönyök, egy fokkal sápadtabb és érdekesebb lesz az arcom; el is határoztam akkor, hogy hamarosan csínáltatok magamnak még néhány sötét színű öltönyt.

Aztán bebújtam a felöltőmbe, elbúcsúztam Joáb I-től és a feleségétől, és ismét lementem a korzóra. A higanylámpák kigyulladtak már, ronda, hideg fénnel világítottak, de a rövid szoknyás fiatal lányok még így is nagyon helyesek voltak. Okvetlenül fel kell vakarom majd egy ilyen jó lábú fiatal lányt.

A gramofonos teremből kihallatszott a Kovács Pali hangja: most is Opatot nyomorgatta, magyarázta neki, hogy milyen őrült nagy hiba volt Opat részéről, hogy az agyonvert emberek családtagjait élve hagyta. Bizonygatta neki, hogy az lett volna a helyes eljárás, ha a hozzátartozóikat is kiirtja, ez a művelet abban az időben, közvetlenül a háború után, amikor még Opat volt a rendőrfőnök, igazán nem ütközött volna komolyabb nehézségekbe. Most már késő, mondta a Kovács Pali, és Opatnak ez a mulasztása még piszokul megbosszulhatja magát, ha valami felfordulás lesz. És folyton azt javasolgatta Opatnak, hogy rúgjon be istenigazából, minél előbb.

Joáb II kihívott engem a gramofonos teremből, bevezetett a konyhába, de még itt is hallottam a Kovács Pali hangját és a Fehér Ló nevetését. Tudtam, hogy Opat még mindig a törzsasztalunk mellett áll, és gépiesen ismételve, hogy „mit parancsolnak vacsorára”, de az ő hangját nem hallottam, mert ő sokkal halkabban beszélt, mint a Kovács Pali. A konyhában erős halszag és hagymaszag érződött, a tűzhelyeken zsír sercegett, három idősebb asszony forgolódott a konyhában, halszeleteket és véres húsdarabokat dobáltak a sercegő zsírba.

Joáb II a konyha egyik csöndesebb sarkába vezetett engem, látszott rajta, hogy nagyon ideges, kezé-

vel többször is végigsimított vörös bajuszán és vörös haján, rágta az ajkait; sohasem láttam még ilyen idegesnek Joáb II-t. Már percek óta topogott előttem ott a konyha sarkában, és sehogyan sem tudta elkezdni a mondókáját. Én a tűzhelyek körül forgolódó asszonyokat néztem, egy szóval sem kérdeztem Joáb II-től, hogy miért hívott ki a gramofonos teremből, hagytam, hogy kínlódjon, jót tesz neki egy kis idegeskedés, a barátságtalan és fölényes pofájának igazán nem árt egy kis idegeskedés. Hallgattam hát az asszonyokat, és a füstölő serpenyőket néztem, Joáb II pedig tanácsalanul toporgott előttem, és rágta az ajkait. Végül is azt kérdezte tőlem:

– Maga jó barátja Török Ádámnak, igaz?

Rekedt volt a hangja, összeszorult a torka: a hangja most szörnyen hasonlított Kovalik hangjához. Kovalik szokott ilyen rekedt hangon beszélni mindig, akkor is, ha nem ideges.

– Ahogy vesszük – mondtam, és a tűzhely körül foglalatосkodó asszonyokat néztem. – Miért kérdi?

– Volt fenn nála a padláson – mondta Joáb II.

– Igen – mondtam. – Tíz nappal vagy két héttel ezelőtt. Nem emlékszem már pontosan.

– Hogy néz ki az a padlás? – kérdezte Joáb II.

– Miért érdekli ez magát? – kérdeztem.

Joáb II most megint idegesen simogatta a haját, tátogott, mint a partra vetett hal, a bajuszát rágta, és azt mondta:

– Török Ádám kirabolt engem.

- Tessék?
- Kirabolt – mondta Joáb II.
- Ez nem igaz – mondtam. – Maga álmodik, kedves Joáb úr. Török Ádám még senkit sem rabolt ki. Maga összetéveszti őt a nagybátyjával, akit szintén Török Ádámnak hívtak, és akinek szokása volt kirabolni az embereket. De az a Török Ádám már meghalt. Leszúrták hátulról egy kocsmában.
- Ne gúnyolódjon velem – mondta kétségbeesetten Joáb II. – Tudom biztosan, hogy ő volt.
- Miért rabolta volna ki magát? – kérdeztem.
- Hiszen maga naponta kétszer megeteti őt, teljesen ingyen.
- Kirabolt – mondta Joáb II. – Amikor a játékbábugyár munkásai beverték az orrát a Miki egerekkel.
- Mit lopott el? – kérdeztem.
- Hatmilliót – mondta Joáb II. – Elvitt hatmillió dinárt. Fogalmam sincs, hogyan osont be a lakásba, de biztosan tudom, hogy ő vitte el a hatmilliót.
- Honnan tudja olyan biztosan, hogy ő volt? – kérdeztem.
- Fehér papírba volt csomagolva a hatmillió – mondta Joáb II. – És Gábrriel látta, hogy Török Ádám azon az éjszakán egy kis, négyszögletes fehér csomagot vitt fel a padlására.
- Mit csinált Gábrriel éjszaka a játékbábugyár körül? – kérdeztem.
- Szellőztetőnyílásokat – mondta idegesen Joáb II.
- Ott, ahol az a két munkás megbolondult. Rimec két-

százezer dinárt fizetett Gábrrielnek, hogy még akkor éjjel csináljon három szellőztetőnyílást. Gábrriel és Rácz egész éjszaka dolgoztak, és Gábrriel látta, hogy Török Ádám egy kis, fehér csomagot visz fel a padlásra.

– Na nézd csak – mondtam. – Ki hitte volna arról a gömbölyű Rimecről, hogy ilyen villámgyorsan gondolkodik. Az ellenőrzés megtörtént már?

– Igen – mondta Joáb II. – De ez most nem fontos...

– És Rimec még szabadlábon van? – kérdeztem.

– Igen – mondta Joáb II. – Megmaradt igazgatónak. Gábrriel nagyon ügyesen csinálta meg a szellőztetőnyílásokat. Egyáltalán nem látszik rajtuk, hogy most lettek kivágva. De ez most nem fontos.

– Meghiszem azt – mondtam. – Magának a hatmillió a fontos.

– Nézze, Tamás – kezdte Joáb II –, maga járt már azon a padláson...

– Ha olyan holtbiztosan tudja, hogy Török Ádám vitte el a pénzt, miért nem szól Akilevnek? – kérdeztem gúnyosan. – Miért nekem mondja?

– Nem akarom a rendőrséget belekeverni – mondta Joáb II. – Még azon is sokáig gondolkoztam, hogy magának szóljak-e.

– Értem – mondtam. – Vagyonellenőrzés meg hasonló. Csodálom, hogy Török Ádám csak hatmilliót vitt el. Nagy a gyanúm, hogy találhatott volna többet is, ha jobban szétnéz a lakásban. Az ő helyében én jobban szétnéztem volna.

Joáb II kétségbeesetten nézett rám, és azt mondta:
– Maga járt már Török Ádámnál, és tudja, hogy milyen az a padlás.

– Tudom – mondtam. – De nem értem, miért van annyira begyulladva. Az a hatmillió magát igazán nem teszi tönkre, Török Ádámnak pedig jól jön.

– Ne gúnyolódjon – mondta Joáb II. – Én megdolgoztam azért a pénzért.

– Ez a három asszony is megdolgozott érte – mondtam. – Meg Opat is a sánta lábával. Csodálom, hogy a börtönben, amikor hosszúra nőtt a szakálla, nem tanulmányozta a marxi tanokat. A börtönviselt kommunisták állítólag falták az ilyesmit, amíg a szakálluk nőtt. Csodálom, hogy maga ennyire hiányos elméleti ismeretekkel rendelkezik.

– Ne gúnyolódjon velem – mondta Joáb II majdnem sírva. – Szívességet akarok kérni magától. Nem kérem ingyen.

– Lehet, hogy Török Ádám már elköltötte a pénzt – mondtam.

– Nem költötte még el – mondta Joáb II. – Biztosan a játékbábugyár munkásai között akarja elosztani. Ettől félek legjobban. A rendőrség mindjárt érdeklődni kezdene, hogy honnan van Török Ádámnak hatmilliója.

– Nem is olyan rossz ötlet – mondtam. – Nem osztotta még el a pénzt?

– Nem – mondta Joáb II. – Biztosan tudom, hogy még nem osztotta el a pénzt a munkások között.

Eleget nyomorgattam már Joáb II-t, ezért azt mondtam neki:

– Rendben van, beszéljünk emberhez méltóan. Én mennyit kapok?

Joáb II-nek felderült az arca, és gyorsan rávágta:
– Egymilliót!

Nem számítottam ennyire. Joáb II-nek, úgy látszik, rengeteg pénze van, ha csak így simán hajlandó átpasszolni nekem egymilliót. Hát igen, ő csak nyerhet az üzleten, de én is.

– Kettő – mondtam, és az ujjammal is mutattam:
– Kettő. Churchill emelgette így a magasba a kezét, V betűt formálva a mutatóujjából és a középujjából az angol választópolgárok előtt a második világháború idején. Láttam egy dokumentumfilmben.

– Nem elég az egymillió? – kérdezte kétségbeesetten Joáb II.

– Kettő – mondtam.

– Magának csak a padlást kell átkutatni – mondta Joáb II.

– Kettő – mondtam, és megint az orra alá dugtam az ujjaimat –, kettő.

– Ez zsarolás – mondta Joáb II. Most már dühösen nézett rám.

– Szóljon Akilevnek – mondtam. – Ő visszahozza magának a hatmilliót.

Joáb II-nek rögtön elpárolgott a dühe. Azt mondta:

– Rendben van. De ez zsarolás.

– Ha továbbra is sérteget – mondtam –, esküszöm, hogy segíték Török Ádámnak elosztani a pénzt a játékbábugyár munkásai között. Igazán jól jönne nekik egy kis pénz. Szörnyen soványak, és sárga az arcuk.

– Rendben van – mondta megadóan Joáb II. – Legyen kétmillió.

– No látja – mondtam nyájasan Joáb II-nek. – Végül mégiscsak szót értettünk. Okos emberekhez méltóan.

Úgy beszéltem vele, olyan hangon, mint ahogy a Kovács Pali szokott Opattal beszélni. Joáb II-nek szörnyen izzadt a homloka meg az arca, vörös haja zsírosan lapult a fején, és még a bajusza is vizes volt.

– Jó volna, ha most mindjárt átkutatná a padlást – mondta.

– Török Ádám hol van? – kérdeztem.

– Bent ül a nagyteremben – mondta Joáb II. – Jó ideig ott fog még ülni, mert még nem vacsorázott. Megvárom, amíg maga felmegy, a padlásra, és csak azután vitetem ki neki a vacsorát. Sokáig tart átkutatni a padlást?

Már nyitottam a számat, hogy válaszoljak neki, amikor hirtelen úgy éreztem, mintha valami pattant volna az agyamban: szörnyen melegem lett egyszerre, izzadni kezdett az arcom és a homlokom. Te jó úriszten, ha Joáb II tudná... Ő azt hiszi, hogy az a nyomorult padlás dugig van tömve mindenféle kacattal, és hogy ezeregy helyre el lehet rejteni a hatmilliót. Olyan ember kell neki, aki ott kiismeri magát, ezért válasz-

tott engem. Ha tudná, hogy az egész nyomorult padlás üres, és hogy egy rakás birkabőrön kívül nincs ott az égvilágon semmi, egész biztosan már felmászott volna ő maga, és fél óra alatt megtalálta volna a pénzét. Én meg olyan hidegvérrel dobálódom itt a miliókkal, mintha fél kiló avas dióról lenne szó. Szörnyen melegem lett egyszerre...

– Mi történt magával? – kérdezte Joáb II. – Roszszul van?

– Semmi – mondtam. – Nincs semmi baj.

– Sápadt, mint a halál – mondta Joáb II. – Fél?

– Nem félek – mondtam. – Van egy zseblámpája?

– Van – mondta Joáb II. – Mindjárt hozom. Sokáig marad a padláson?

– Valószínűleg – mondtam. – Török Ádámot ne engedje addig el, amíg én vissza nem jövök.

– Rendben van – mondta Joáb II. – Mindjárt hozom a zseblámpát. Várjon meg az udvaron.

Végre magamra hagyott. Kimentem az udvarra, most is hideg szél fújt a folyó felől, felszippantotta az arcomról a verítéket, a homlokomon megfeszült a bőr, fájni kezdtem, de legalább helyre rázódtam egy kicsit és megnyugodtam. A folyó felé fordítottam az arcomat, a szél olyan erővel fújt, hogy fájni kezdtek az arccsontjaim. Joáb II előbukkant valahonnan a sötétből, kezembe nyomta a zseblámpát, és azt mondta:

– Siessen!

A zseblámpát szorongatva lesiettem a dombraól, és elmentem egészen a hídoszlopokig. Fentről, a hídról

a higanylámpák bevilágítottak a gyárudvarra, és kifényesítették a mohos cserepeket az alacsony gyárépület tetején. (Utálom ezeket a higanylámpákat a ronda, penészzöld fényük miatt. Az ember úgy néz ki alattuk, mint egy kriptaszökevény. Két évvel ezelőtt szerelték fel őket a főutcán és a hídon, amikor Joáb I lett a városelnök.) A hídoszlopok árnyékából alaposan körülnéztem, senki sem volt a közelben, megkerültem az épületet, bementem az udvarra, és a fal mellett, egészen keskeny árnyéktól takarva, a vaslétrához futottam. Itt ismét körülnéztem, mindenütt csönd volt, csak fentről, a hídról hallatszott a gépkocsik zúgása. Akkor felmentem a padlásra.

Gondosan becsuktam magam után a padlásajtót, és a zseblámpával a birkabőrök felé világítottam. A horogfák közé kifeszített fekete báránybőrök előtt mozdulatlanul állt a három rajzfilmfigura: a Miki egér és a Pinokkió barátságosan rám mosolyogtak, csak a Donald kacsa emelte fel dühösen a csőrét. Átléptem őket, bebújtam a báránybőr függöny mögé, először a tűzfalra világítottam, aztán Török Ádám fekhelyére, de nem nyúltam még semmihez. A tűzfal mellett néhány könyv hevert, és ott voltak összegöngyölve a frissen lenyúzott birkabőrök is, amelyeket Török Ádám akkor hozott el Szlimáktól, amikor együtt néztük végig a három birka leölését. Odaléptem a bűdös birkabőrökhöz, széthajtogattam őket, és kiemeltem közülük a kis, négyszögletes, fehér csomagot. Aztán összegöngyöltem a bőroket, nyugodtan leültem Török

Ádám fekhelyére, és kibontottam a csomagot. A hatmillió ott volt előttem: vörös színű, új százdinárosok, félmilliók kötegekben. Sohasem tartottam még ennyi pénzt a kezemben. A zseblámpát a földre helyeztem, a keskeny fénysugár a cserepekbe ütközött, és visszaverődött a birkabőrökre, a vörös százasokra. Négy pénzköteget a zsebeimbe raktam, a másik nyolcat visszacsomagoltam a fehér papírba, aztán egyik kezemben a zseblámpával, a másikban a kis, fehér csomaggal kiléptem a báránybőr függöny mögül. Amikor a padlásajtóhoz értem, megálltam, visszafordultam, még egyszer rávilágítottam a Miki egérre, a Pinokkióra és a Donald kacsára, és azt mondtam nekik:

– Bocsánat, uraim.

Utána rögtön eloltottam a zseblámpát.

Joáb II a nádfedél alatt sétálgatott, és szörnyen meglepődött, amikor meglátott.

– Ilyen gyorsan megtalálta? – kérdezte.

– Amint látni tetszik – mondtam, és a kezébe nyomtam a kis, négyszögletes csomagot meg a zseblámpát.

– A kétmilliót elvette? – kérdezte Joáb II.

– Természetesen – mondtam. – Megdolgoztam érte.

– Húsz percig dolgozott érte – mondta sötét arccal Joáb II.

– Nézze, kedves Joáb úr – mondtam neki nyájasan –, ez alatt a húsz perc alatt én akár hatmilliót is felvakarhattam volna, maga pedig most kínjában le-rághatná tövig a bajuszát. De én szavatartó ember va-

gyok, és maga adjon hálát a sorsnak, hogy ilyen szavatartó emberrel került össze. Disznó szerencséje van magának, Joáb úr.

Úgy beszéltem vele, mint ahogy a Kovács Pali szokott Opattal beszélni. Most már megtehettem, a pénz a zsebemben volt. Most kezdtem csak igazán örülni neki.

– Lehet, hogy igaza van – mondta csendesen Joáb II.
– Ne veszekedjünk.

– No látja – mondtam. – A végén mi ketten mindig szót értünk egymással. Most pedig vigyen Török Ádámnak fél liter vörösbort. Én fizetem. Megérdemli.

Török Ádám másnap óriási botrányt csinált az önkiszolgálóban. Korán reggel megállt az üzlet előtt egy fiákerral, a jó isten tudja, hogy honnan szerezte a fiákert, bement az önkiszolgálóba, és felszólította a kereskedőket, hogy segítsenek neki megpakolni a fiákert élelmiszerekkel. Az irodából előjött az üzletvezető, Búr főnöke, és megkérdezte Török Ádámot, hogy ki tudja-e fizetni ezt a rengeteg élelmiszert. Török Ádám azt mondta, hogy ő régen kifizette már mind ezt, és hogy a játékbábugyár munkásainak szükségük van élelmiszerre, és megint felszólította a kereskedőket, hogy segítsenek neki megpakolni a fiákert. De a kereskedők csak álltak, a fejüket csóválták, és nevettek. Török Ádám akkor leszedett a polcról vagy tizenöt húskonzervet, és elindult velük a kijárat felé. Az üzletvezető elébe állt, Török Ádám félrelökte, néhány húskonzerv kiesett a kezéből, megpróbálta felszedni

őket a földről, de akkor Búr és az üzletvezető megragadták kétoldalt, bevonszolták a függöny mögé, az irodába, ott elszedték tőle a húskonzerveket, és Búr megpofozta Török Ádámot. Török Ádám rángatta a karjait, piszkos felöltőjének az ujjja felhasadt, nagy nehezen kiszabadította magát, kirohant az irodából, felragadott egy borosüveget, és a többi üveg közé vágta. Aztán egy konyakosüveget vágott a polcokon álló többi üveg közé. Üvegszilánkok röptültek mindenfelé, a sok ital szétfolyt a polcokon, és lecsurgott a földre. Török Ádám meg ordított, hogy tolvajok és gazemberek élnek körülötte, és törte az üvegeket, mintha megőrült volna. Aztán a kereskedőknek sikerült lefogniuk, az üzletvezető pedig telefonált a rendőrségre. Mire a rendőrök megérkeztek, Török Ádám már megnyugodott, engedelmesen lépkedett a két rendőr között, lehajtott fejjel lépkedett, az arcát fekete tüskök borították, mert aznap reggel még a borbélyhoz sem ment el.

Mindezt Búr mesélte el nekem délután két órakor.

Akilev kényelmesen terpeszkedett a székemen, és vi-
gyorogva mondta:

– Fáradjon beljebb, és érezze otthon magát.

– Minek köszönhetem a megtiszteltetést? – kér-
deztem.

– Erre jártam, és gondoltam, benézek magá-
hoz, hátha van kedve egy kis beszélgetésre – mon-
dta Akilev. – Olyan régen beszélgettünk már. Fáradjon
beljebb.

– Maga igazán nagyon kedves – mondtam. – El-
árulná nekem, hogyan jött be az irodámba?

– Én olyan vagyok, mint a Miki egér – mondta
Akilev. – Kulccsa változom, és kinyílik előttem min-
den bezárt ajtó.

– Nekem a Miki egér sokkal szimpatikusabb
– mondtam. – Nagyon elfáradt?

– Bocsánat – mondta Akilev. – Tessék, foglalja el
a helyét a székén.

– Így már sokkal jobb – mondtam. – Nem szere-
tek vigyázban állni a rendőrfőnökök előtt.

– A rendőrfőnökök is emberek – mondta Akilev.

– Időnként pedig Miki egerek – mondtam.

– Csak olyankor, ha zárt ajtók elé kerülnek
– mondta Akilev.

– Nem szeretem, ha a rendőrfőnök az én ajtóm
előtt változik Miki egérré – mondtam.

– Ma Török Ádám ajtaja előtt is Miki egérré változtam – mondta Akilev.

– Kiengedték Török Ádámot? – kérdeztem.

– Igen – mondta Akilev. – Két nap alatt teljesen lehiggadt. Tudja, nálunk a pincében meglehetősen hűvös van, és az ilyen hűvös helyeken hamar lehiggadnak az emberek.

– Török Ádám is? – kérdeztem.

– Török Ádám is – mondta Akilev.

– Ki fogja akkor táplálni a játékbábugyár munkásait? – kérdeztem.

– A játékbábugyár munkásai nem kérnek Török Ádám kenyeréből – mondta Akilev. – Ma kilakoltatták a padlásról.

– Tessék?

– Kilakoltatták a padlásról – mondta Akilev.

– Nem értem – mondtam. – Miért? Mi bajuk van Török Ádámmal?

– Én sem értem egészen – mondta Akilev. – Úgy látszik, orrolnak rá a miatt a beszéd miatt, vagy az ördög tudja, hogy mi a bajuk vele. Tegnap, amikor ismét elkezdtek dolgozni, néhányan közülük felmentek a padlásra, és ledobálták az udvarra az összes báránybőröket, birkabőröket meg a könyveket is. Aztán egy nagy lakattal lezárták a padlásajtót. Én tudtam ezt már tegnap, de nem akartam szólni Török Ádámnak, amikor ma kiengedtük.

– Mit csinált Török Ádám, amikor meglátta az udvaron a birkabőröket? – kérdeztem.

– Nagyon rendesen viselkedett – mondta Akilev.
– Amikor kiengedtük, először elment a borbélyhoz, megborotválkozott, és csak azután ment a játékbábugyár udvarába. Én messziről követtem, mert akár-mennyire lehiggadt is két nap alatt ott a pincében, attól tartottam, hogy megint dührohamot kap, ha meglátja, hogy kilakoltatták. De nagyon rendesen viselkedett. Megállt az udvaron, nézte a bőröket, aztán felnézett a padlásajtóra, megint a birkabőröket nézte, felvett egy könyvet a földről, lapozgatott benne, aztán ledobta a könyvet, összegöngyölt néhány birkabőrt, a vállára vette, és elvitte őket a régi strandra. Később azzal a fiatal fiúval jöttek vissza, aki ott lakik a kabinokban, és az összes birkabőrt meg a könyveket is áthordták a strandra. Most majd Török Ádám is ott fog lakni valamelyik kabinban.

– Sajnálom Török Ádámot – mondtam.

– Nem rosszabb hely az sem, mint a játékbábugyár padlása – mondta Akilev.

– Török Ádám megszokta a padlást – mondtam.
– Jól érezte ott magát.

– Nem rossz a kabin sem – mondta Akilev. – Talán még jobb, mint a padlás. A kabint zárni lehet.

– Miért vigyorog maga folyton? – kérdeztem.

– Jókedvem van – mondta Akilev. – Mindig jókedvem van, ha magával beszélgetek.

– Kár – mondtam. – Idegesít, ha folyton vigyorog.

– Mit gondol, be fogja zárni a kabinját? – kérdezte Akilev.

– Nem tudom – mondtam. – Honnan tudjam?
 – Én biztos vagyok benne, hogy Török Ádám
 mindig be fogja zárni az ajtót – mondta Akilev. – És
 nem hiszem, hogy fogad majd vendégeket.
 – Maga nagyon okos, igaz? – kérdeztem.
 – Igen – mondta Akilev. – Én nagyon okos vagyok.
 – És mindent tud – mondtam.
 – Mindent tudok – mondta Akilev.
 – Azt is tudja, hogy két munkás megőrült a játék-
 bábugyárban? – kérdeztem.
 – Azt is tudom – mondta Akilev.
 – Azt is tudja, hogy nem volt egyetlen szellőztető-
 nyílás sem? – kérdeztem.
 – Azt is tudom – mondta Akilev.
 – Azt is tudja, hogy most három szellőztetőnyílás
 is van? – kérdeztem.
 – Azt is tudom – mondta Akilev.
 – És hogy Rimec továbbra is megmarad igazgató-
 nak? – kérdeztem.
 – Azt is tudom – mondta Akilev.
 – Maga csakugyan nagyon okos – mondtam.
 – Nagyon okos vagyok – mondta Akilev.
 – És mindent tud – mondtam.
 – Mindent tudok – mondta Akilev. – Azt is tu-
 dom, hogy maga több mint egy évig udvarolt a
 Buzsella lánynak.
 – Máriának hívják – mondtam.
 – Tudom – mondta Akilev. – Ma éjjel beszállíto-
 ták a kórházba.

- Tessék?
- Kórházba szállították – mondta Akilev. – Ismét ideg-összeroppanás. Azt mondják, hogy nagyon szereti magát.
- Én is szeretem Máriát – mondtam.
- Csak éppen találkozni nem szeretett vele az utóbbi időben – mondta Akilev. – Elhiszi most már, hogy én mindent tudok?
- Sokat tud – mondtam. – És úgy látszik, szeret búvárkodni az emberek magánéletében is.
- Érdekelnek az emberek – mondta Akilev. – Például a maga barátja is érdekel engem.
- Melyik barátom? – kérdeztem.
- Maguk Fehér Lónak hívják – mondta Akilev.
- Ó – mondtam. – Talán üzletelni akar vele?
- Nem – mondta Akilev. – Az üzletei érdekelnek, de én nem akarok üzletelni vele. Szeretném tudni, hogy mit csinál itt minden évben.
- Rumot iszik, és sült halat eszik – mondtam. – Ha jó idő van, akkor fürdik is.
- Az idén egész biztosan nem fürödni jött – mondta Akilev.
- Az üzleteiről nem szokott beszélni nekünk – mondtam.
- Talán elmondana egyet-mást, ha megkérdezné tőle – mondta Akilev.
- Miért nem kérdezi meg tőle maga? – mondtam.
- Maga a rendőrfőnök.

– Én nem szoktam rumot inni vele és vörösbort – mondta Akilev. – Pedig az emberek olyankor a legbeszédeesebbek, ha isznak.

– Én szoktam rumot inni és vörösbort a Fehér Lóval, viszont nem vagyok rendőrfőnök, még kevésbé rendőrspicli.

– Tudom – mondta Akilev. – Maga szereti a szép, nagy, szabályos házakat, és nagyon lelkiismeretesen ellenőrzi az építkezéseket.

– Maga igazán mindent tud – mondtam.

– Mindent tudok – mondta Akilev. – Azt is tudom, hogy magától függ elsősorban, hogy melyik vállalatot bízzák meg az új házak építésével.

– Az árajánlatoktól függ – mondtam.

– A négyemeletes lakóházat, ott a Zagrebbel szemben, és a mázsaházat Sztanticsék kapták.

– Igen – mondtam. – Ők építenek legolcsóbban, legtöbb munkásuk van, és legkorszerűbb a felszerelésük.

– Az utolsó napon futott be az árajánlatuk – mondta Akilev.

– Ez nem lényeges – mondtam.

– Sztanticsával is rumot szoktak inni vasárnap délelőtt, ha véletlenül meglátogatja magát? – kérdezte Akilev.

– Igen – mondtam. – És a gyümölcsfákról beszélgetünk meg a férgekről.

– Három nappal a pályázat lezárása előtt? – kérdezte Akilev.

- Ez nem lényeges – mondtam.
- Sohasem kérdezte még a Fehér Ló nevezetű barátjától, hogy milyen üzleteket bonyolít le itt nálunk?
- kérdezte Akilev.
- Nem szoktam ilyesmit kérdezni – mondtam.
- Nem érdekelnek a barátaim üzleti ügyei.
- Pedig lehet, hogy nagyon érdekesek – mondta Akilev.
- Nem vagyok rendőrfőnök – mondtam –, még kevésbé rendőrspicli. És nem szoktam tíz deka kenyérért veszekedni az önkiszolgálóban.
- Az a Búr nevezetű barátja nem is olyan önfejtű, mint ahogy azt maga gondolta. Az utóbbi időben már hajlandó ismét kenyeret adni nekem.
- Az ő dolga – mondtam.
- Az a másik barátja, a Kovács Pali nevezetű, már sokkal önfejtűbb – mondta Akilev. – Nagyon furcsa dolgokat szokott mondani Opatnak. Szaknyelven úgy is mondhatnánk, hogy nemzeti gyűlöletet szít. Ez pedig nemcsak az ő dolga, hanem az egész asztaltársaságáé.
- Kovács Pali szeret gúnyolódni és tréfálkozni – mondtam.
- Manapság nem tanácsos ilyen kényes dolgokkal tréfálkozni – mondta Akilev. – Valaki esetleg komolyan veszi. Mindig akadnak emberek, akiknek nincs humorérzékük.
- Magának van humorérzéke? – kérdeztem.
- A humortól függ – mondta Akilev. – Meg attól, hogy kiről van szó.

- Tegyük fel, hogy rólam van szó – mondtam.
- Maga nagyon szimpatikus nekem – mondta Akilev. – Szeretem a humorát. Azért is adok magának annyi jó tanácsot. Mert én jót akarok magának, higgye el.
- Elhiszem – mondtam.
- Jó volna, ha mégis érdeklődni kezdene a barátja üzletei iránt – mondta Akilev.
- Nem hiszem, hogy a Fehér Ló szívesen beszélne ilyesmiről – mondtam.
- Meg kell próbálni – mondta Akilev. – Ő szeptember 25-én már itthon volt, igaz?
- Igen – mondtam. – Miért?
- Akkor történt az a robbanás a belgrádi vasútállomáson – mondta Akilev.
- Mi köze annak az én Fehér Ló nevezetű barátomhoz? – kérdeztem.
- Semmi, csak úgy megemlítettem – mondta Akilev. – Nem árt, ha az ember behatóbban érdeklődik barátai üzletei iránt. Ezt is fogadja el jó tanácsként. Nyugodtabban fog aludni, ha megszívleli egy-két jó tanácsomat.
- A Fehér Ló csak pénzügyekkel foglalkozik – mondtam. – Nincs semmi köze a politikai dolgokhoz.
- Én is így gondolom – mondta Akilev. – De a pénzügyek is érdekesek lehetnek. Próbáljon egy-két részletet megtudni.
- Majd kérdezek egyet s mást a Fehér Lótól – mondtam.

– Nagyszerű – mondta Akilev. – Maga nagyon értelmes fiatalember, és én örülök, hogy időnként elbeszélgethetünk így négyszemközt.

– Láttá valaki, amikor bejött az irodámba? – kérdeztem.

– Mondom, hogy maga nagyon értelmes fiatalember – mondta Akilev. – Nem látott senki sem. És most sem fog meglátni senki, ha kimegyek.

– Akkor jól van – mondtam.

– Viszontlátásra – mondta Akilev.

– Viszontlátásra – mondtam.

Istentelenül kikészített ez a beszélgetés. Majd megfulladtam az iroda négy fala között. Régóta tudom már, hogy az emberek megváltoznak a falakkal körülhatárolt helyiségekben. Minél kisebb a helyiség, annál jobban megváltoznak. Kinn az utcán, a szabad ég alatt mindenki valami régen kigondolt szerepet játszik, aztán ahogy fogynak a négyzetméterek körülötük, elmegy a kedvük a játéktól, rémítően ellustulnak, a bőrük pedig szinte teljesen átlátszó lesz.

Akilevvel beszélgettem én már azelőtt is néhány-szor Joáb II udvarában, a nádfedél alatt, utáltam a vigyorát, ezt különben megmondtam neki itt az irodában is, de Joáb II udvarában Akilevnek is kedve volt játszani, és nem lehetett a bőre alá látni; nem féltem tőle, habár folyton azzal dicsekedett, hogy félnek tőle az emberek, és ezért soha sincs egyedül. Itt bent az irodában azonban elment a kedve a játéktól, a bőre megvékonyodott, lustábban vigyorgott, mint egyéb-

ként, és megijesztett. Észrevettem rajta a változást mindjárt, amint beléptem az ajtón, azért is akartam leülni, hogy állandóan szemmel tarthassam: így akartam védekezni a meglepetésektől. De Akilevet egyáltalán nem zavarta, hogy talpon állva kellett beszélgetnie velem. Megállt az íróasztal mellett, hosszú karjai mozdulatlanul lógtak kétoldalt, lustán vigyorgott, álmosító, monoton hangon faggatott és magyarázott; szavai olyan színtelenek és puhák voltak, hogy majdnem megfulladtam tőlük. És hiába vigyáztam, mindig meglepett azzal, amit mondott. Kezdetben megpróbáltam játszani még itt a négy fal között is, de aztán én is ellustultam, éreztem, hogy Akilev átlát a bőrömon, akárcsak én az övén.

Török Ádámot tehát kilakoltatták a játékbábu-gyár padlásáról. Akilevnek azt mondtam, hogy sajnálom Török Ádámot, de tulajdonképpen én is azt hiszem, hogy a kabinokban sem lesz neki rosszabb, mint a padláson a bemohosodott cserepek alatt. Igaz, hogy a padlást már megszokta, de végső fokon a régi kabinokat is kibélelheti birkabőrökkel.

Mikor Máriát említette, akkor is játszottam még egy kicsit. Úgy tettem, mintha tőle hallanám először, hogy az éjjel beszállították a kórházba, az igazság azonban az, hogy Kovalik már korán reggel eljött hozzánk, és megmondta nekem, hogy Mária az éjjel sikoltozni kezdett, egyre csak azt állította, hogy valami ismeretlen férfi meg akarta erőszakolni, összevisz-sza beszélt, úgymint ismét be kellett szállítani a kór-

házba. Kovalik burkoltan még azt is a tudtomra adta, hogy segíthettem volna Márián, ha többet lettem volna vele, hiszen Mária folyton miattam sírt. Akkor megkérdeztem tőle, hogy ő miért nem mentette meg a játékbábugyár két munkását, aki megőrült a benzingőztől, hiszen Joáb I napokig nyomorgatta, hogy vegye át a gyárat, de ő nem adta be a derekát. Kovalik azt mondta, hogy a két esetet nem lehet összehasonlítani, én pedig akkor elküldtem a fészkes fenébe.

Amikor Akilev elment, én is kirohantam az irodából, oda-vissza végigsiettem néhány hosszú, párhuzamos utcán, régen nem csináltam már ezt, most azonban éreztem, hogy szükségem van végigsietni néhány hosszú utcán, és megjátszani, mintha mennék valahová. Útközben megpróbáltam Máriára gondolni, de sehogy sem sikerült. Nem kívántam már együtt lenni vele, az igazság az, hogy szerettem volna, ha elutazik valahová, természetesen jobb lett volna, ha nem a kórházba megy, hanem valami más helyre, mondjuk, valami hegyi üdülőbe vagy a tengerpartra.

A Fehér Ló. A Fehér Ló valószínűleg hamarosan elutazik. Addig majd megpróbálok kiszedni belőle valamit az üzleteiről, de ha lehet, majd igyekszem minél később közölni Akilevvel, majd csak akkor, amikor a Fehér Ló már nem lesz az országban.

Több mint egy óra hosszat bolyongtam az utcákon, az embereket észre sem vettem, az ismerőseim, ha láttak, egész biztosan azt hitték, hogy megyek valahová, én azonban nem láttam senkit, még az épüle-

teket sem figyeltem. Egyszer csak a Zagreb vendéglő elé értem, és akkor eszembe jutott, hogy aznap még nem néztem meg, hogyan halad az építkezés. Előző nap voltam itt, amikor elkezdték az alapokat ásni, és zöld bádopalánkkal körülkerítették az építőhelyet. Sztanticsék gyorsan dolgoztak, három váltásban, feltételeztem, hogy helyenként már biztosan feltöltötték az alapokat. Átgyalogoltam az úttesten, hogy bemennyjek az építőhelyre, de akkor észrevettem, hogy a gyerekek – egész biztosan gyerekek voltak – fehér krétával mindenfelét ráfirkáltak a zöld bádogkerítésre. „Szamár, aki elolvassa” – ezt írta fel az egyik gyerek a kerítésre. Egy másik gyerek pedig még aláírta, hogy „hülye”, „hülyék”. Egy harmadik gyerek pedig azt írta rá a kerítésre: „Hülyék vagytok mindannyian”.

Nem mentem be az építőhelyre. A városháza felé indultam. A városháza előtt szép, nagy park van, tavasszal és nyáron rengeteg itt a virág, a park közepén áll az elesett hősök emlékműve.

Hosszú, fehér tartóoszlop tetején egy nő magához szorítja egy sebesült férfi fejét, a tartóoszlop oldalára harci jelenetek vannak faragva, és itt áll márványba vésvé az elesett hősök névsora is. Százhuszonhárom név van a márványtáblán; azt hiszem, hogy ekkora városban, mint a miénk, ez elég kevés.

12

– Holnap elutazik a Fehér Ló – mondta Búr. – Estére búcsúestet rendezünk Joáb II-nél. Nagy murit csapunk, legalább olyat, mint amikor a megérkezését ünnepeltük.

– Volt bent az üzletben ma délelőtt? – kérdeztem.

– Kicsoda? – kérdezte Búr.

– A Fehér Ló – mondtam.

– Igen – mondta Búr. – Bejött az üzletbe, és azt mondta, hogy holnap elutazik.

– Mindig ilyen hirtelen szokott elutazni – mondtam. – Nem szól semmit, aztán egy szép napon bejelenteli, hogy holnap elutazik.

– Igen – mondta Búr. – Mindig így csinálja.

– A kocsiját nem adta el? – kérdeztem.

– Nem – mondta Búr. – Azzal utazik vissza Németországba. Csodálom, hogy nem adta el; amikor megérkezett, meg mertem volna esküdni, hogy el fogja adni a kocsiját.

– Biztos nincs szüksége pénzre – mondtam.

– Biztos – mondta Búr.

Hazafelé mentünk, két óra után, szép, napos idő volt, de a nap csak hidegen világított, és Búr meg én zsebre dugott kézzel ballagtunk egymás mellett. Az utóbbi napokban nem történt semmi említésre méltó az önkiszolgálóban, és Búr nem tudott miről beszélni nekem. Török Ádám, amióta azt a nagy botrányt

csinálta, be sem nézett hozzájuk, Joáb I felesége is ritkábban járt vásárolni, az egykori híres futballista pedig már több mint három hete nem jelentkezett.

Egy évvel ezelőtt Búr főleg az idénymunkásokkal volt elkeveredve, azok ilyenkor készülődtek hazautazni, sokat loptak az önkiszolgálóban, Búr nagy élvezettel pofozta őket, és sokat mesélt róluk. Ebben az évben azonban nem jöttek az idénymunkások, és Búr nem tudott miről mesélni nekem, így hát örült, hogy a Fehér Ló elutazását elsőnek közölheti velem. Én is örültem, hogy végre van miről beszélgetnünk.

– Szép napot választott a búcsúestre – mondtam.

– A Fehér Ló? – kérdezte Búr.

– A Fehér Ló – mondtam.

– Egész biztosan szép, csillagos éjszaka lesz, és jól fogjuk érezni magunkat – mondta Búr.

– Mindig így szokott elutazni – mondtam. – Egy szép napon csak bejelenti, hogy holnap utazik.

– Ma reggel Akilev behívatta a rendőrségre – mondta Búr. – Két óra hosszáig nyomorgatta.

– A Fehér Lovat? – kérdeztem.

– A Fehér Lovat – mondta Búr.

– Mit akart tőle? – kérdeztem.

– Érdeklődött, hogy milyen üzleteket csinál itt nálunk. Meg hogy hallott-e arról a robbanásról a belgrádi vasútállomáson.

– És mit mondott a Fehér Ló? – kérdeztem.

– Nem tudom – mondta Búr. – Nagyon dühös volt, amikor bejött az üzletbe. Azt mondta, hogy két

óra hosszágig nyomorgatta Akilev, és hogy ő holnap visszautazik Németországba.

– És ma este nagy murit rendezünk – mondtam.

– Igen – mondta Búr. – A Fehér Ló nagy búcsúesetet akar rendezni.

– Minden évben így csinálja – mondtam.

– Akkor ma este fél hétkor találkozunk Joáb II-nél – mondta Búr.

– Rendben van – mondtam. – Ott leszek pontosan fél hétkor.

– A Fehér Ló majd szól a Kovács Palinak is – mondta Búr.

– Kovács Pali egész biztosan el fog késni – mondtam. – Nem emlékszem, hogy valamikor is idejében érkezett volna valahova.

Búrék háza elé értünk, megálltunk a kapu előtt, és ő azt mondta:

– Nagy murit rendezünk estére.

Látszott az arcán, hogy őszintén örül ennek.

– Természetesen – mondtam. – Szervusz.

– Akkor fél hétkor Joáb II-nél – mondta Búr.

– Rendben van – mondtam. – Szervusz.

– Szervusz – mondta Búr, és bement a kapun.

Zsebre dugott kézzel lépkedtem tovább a vásártér felé, és arra gondoltam, hogy tulajdonképpen jó is ez így, hogy a Fehér Ló ilyen hirtelen elutazik, legalább nem lesz időm kikérdezni az üzletei felől, és Akilev sem nyomorgat majd miatta. Ha nem utazna el ilyen gyorsan, egész biztosan kifaggattam volna mindenfé-

léről, és kénytelen lettem volna mindent elmondani Akilevnek. Egyszóval örültem, hogy holnap elutazik a Fehér Ló, és a búcsúestnek is örültem. Jókedvűen értem haza, és ebéd közben megmondtam az apáméknak, hogy holnap elutazik a Fehér Ló.

Ebéd után lefeküdtem aludni, és öt órakor ébredtem fel, amikor már sötétedni kezdett. Nagyon megrövidültek a nappalok, öt órakor már sötétedni kezdett; ha ilyenkor kinéztem az ablakon, csak a gyümölcsfák vaskos, egymásba fonódó, csupasz ágait láttam, a kert mögött, a vásártér beleolvadt valami közönyös sötétszürke gomolyagba, ami még az életkedvemet is magába szívta, ezért most elhatároztam, hogy holnaptól kezdve mindig felgyújtom a villanyt, mielőtt elaludnék, így azután, ha felébredek, világos lesz a szobámban, és akkor talán nem rohasztanak le annyira ezek a délutáni alvások.

Felgyújtottam a villanyt, azután visszafeküdtem még az ágyba, lehunytam a szememet, a szemhéjaimon keresztül is éreztem a sárga villanyfényt: színes karikák forogtak a villanyégő körül, de még ez is sokkal jobb volt, mintha abban az átkozott félhomályban ébrednék, amikor csak az ablak körvonalai látszanak, és az ablaküvegen keresztül a gyümölcsfák furcsa, kopasz ágai.

Fél hatkor felkeltem, megborotvátkoztam és megmosakodtam, tiszta fehér inget húztam fel és a sötétbarna öltönyömet: annyit igazán megérdemel a Fehér Ló, hogy az ünnepi alkalmakra tartogatott öltönyöm-

ben menjek el a búcsúestre. Igaz, akkor már elhatároztam, hogy hamarosan csináltatok magamnak még két-három sötét színű öltönyt, úgyhogy a meglevő sötétbarna ruhámat most már hordhattam kevésbé ünnepélyes alkalmakkor is.

Pontosan hatkor indultam hazulról, és pontosan fél hétkor érkeztem Joáb II-höz, amint meg is ígértem. Búr és a Fehér Ló már ott ültek a gramofonos teremben a törzsasztalunknál, a Kovács Pali pedig ezúttal is késett, mint mindig.

Kezet fogtam a Fehér Lóval, mintha isten tudja, mióta nem láttuk volna egymást, és azt mondtam neki:

– Szervusz, Ló.

Ő pedig azt mondta:

– Szervusz, Tom.

Rumot ittak, és nekem is rumot rendeltek. Leültem, és megkérdeztem a Fehér Lótól:

– Holnap utazol?

– Igen – mondta a Fehér Ló. – Elutazom holnap.

– Akkor ezt megünnepeljük – mondtam, és fel-emeltem a poharamat.

– Természetesen – mondta a Fehér Ló. – Minden évben meg szoktuk ünnepelni.

– Kihallgatáson voltál ma Akilevnél? – kérdeztem.

– Igen – mondta a Fehér Ló. – Két óra hosszáig nyomorgatott az az állat.

– Mit akart tőled? – kérdeztem.

– A fene tudja – mondta a Fehér Ló. – Egész idő alatt csak ült egy széken és vigyorgott. Kérdezgetett,

hogy mennyi pénzt szoktam elkölteni itthon, és hogy mire költöttem el a pénzt. Meg a belgrádi bombarobbanást is emlegette, és megkérdezte, hogy vannak-e jugoszláv ismerőseim Németországban. És állandóan vigyorgott, és mozdulatlanul ült a széken. Én meg csak álltam előtte, mint a hülye, és nem tudtam, mit kezdjek a kezeimmal meg a lábaimmal.

– Biztosan rohadtul érezted magad – mondtam.

– Nagyon rohadtul – mondta a Fehér Ló. – Első áldozós koromban éreztem magam ilyen rohadtul.

– Első áldozós korodban? – kérdezte csodálkozva Búr.

– Igen – mondta a Fehér Ló. – Emlékeztek még arra, amikor első áldozók voltunk?

– Emlékszem – mondtam. – De arra már nem emlékszem, hogy hogyan éreztem magam.

– Csak arra emlékszem, hogy sokan voltak a templomban – mondta Búr.

– Ez az – mondta a Fehér Ló. – Rengetegen voltak a templomban, és a hátunk mögött álltak, és nekünk nem volt szabad hátrafordulni. Csak a papot nézhettük, aki buzgón tevékenykedett ott előttünk. Közben az a rengeteg ember alattomosan felemésztette az összes levegőt a templomban. A hátunk mögött álltak, nem láttuk őket, de én éreztem, hogy szép lassan felemésztik előlünk az összes levegőt. Mi tátogtunk, emlékszem, örült hányingerem volt, a kis Hodonicki Oszkár pedig összeszarta magát ott mellettem. Esküszöm nektek, összeszarta magát. Nem emlékeztek erre?

– Nem emlékszem – mondtam.
– Én sem emlékszem – mondta Búr.
– Pedig pontosan így volt, esküszöm nektek
– mondta a Fehér Ló. – Soha életemben nem fogom elfelejteni. Azt hittem akkor, hogy egész biztosan el fogok ott pusztulni.

– Mi köze ennek Akilevhez? – kérdezte Búr.
– Pontosán ilyen rohadatul éreztem magam ma délelőtt Akilevnél – mondta a Fehér Ló. – Álltam ott előtte mozdulatlanul, és úgy éreztem, hogy rengeteg ember áll a hátam mögött, akik szép lassan felemésztik előlem az összes levegőt. Pedig csak mi ketten voltunk ott, Akilev meg én. Ő ült a széken mozdulatlanul és vigyorgott, én meg álltam előtte, és nagyon rohadatul éreztem magam.

Ekkor megérkezett a Kovács Pali, és rögtön elmesélt egy viccet az új párttagok tömeges felvételéről. Búr meg én nevettünk, és a Fehér Ló is velünk nevetett.

Kovács Palinak is rumot rendeltünk, és akkor ő azt mondta:

– Legalább harminc teherautó ment az előbb keresztül a városon. Katonákat vittek észak felé. Figyelmeztetni kellene Opatot, hogy rúgjon be úgy istenigazából.

– Hagyd a fenébe Opatot – mondtam. – Nem muszáj minden este nyomorgatni.

– Az idén még nem lesz komolyabb balhé – mondta a Fehér Ló. – Hallottam én már odakint, hogy ti tu-

lajdonképpen ügyesen tevékenykedtek. Hatalmas kölcsönök Nyugaton. Komoly összegek, így kell ezt csinálni. Ha az egyik oldalon fenyegetnek, gyorsan adósodj el a másik oldalon, és a hiteleződ majd vigyáz rád, hogy élve maradj. Manapság csakis így lehet megélni.

– Nagyon lesújtóan hangzik – mondta a Kovács Pali. – A leglesújtóbb azonban mégis az, hogy ezúttal igaza van ennek a rohadt kapitalistának. Vagy nem vagy rohadt kapitalista?

– Nem – mondta a Fehér Ló. – Nem vagyok rohadt kapitalista.

– Híd alatt alszol, és lyukasak a cipőid? – kérdezte a Kovács Pali.

– Igen – mondta a Fehér Ló.

– Akkor jól van – mondta a Kovács Pali. – Majd küldünk neked minden hónapban szalonnát és kenyeret. Poste restante.

– Köszönöm – mondta a Fehér Ló, és nevetett.

– Ünnepeljünk – mondta a Kovács Pali. – Végre megszabadulunk ettől a rohadt csőlakótól.

Rumot ittunk, hallgattuk a lemezeket, legtöbbet Tom Jonest, a Kovács Pali vicceket mesélt, mi nevetünk, különösen a Fehér Ló nevetett sokat. Joáb II is bejött a gramofonos terembe, végigment az asztalok között, mosolyogva köszönt nekem; az utóbbi időben nagyon barátságosan viselkedik velem. Azóta, hogy Török Ádámtól visszaloptam neki a pénzét. Most is tele volt vendéggel Joáb II kocsmája, a teremben rétegekben úszott a cigarettafüst, de mi észre sem vettük,

hangosan beszélgettünk, és jókedvünk volt. Sok rumot megittunk akkor este.

Kilenc óra körül az asztalunkhoz hívtuk Opatot, hogy vacsorát rendeljünk. Kovács Pali most sem bírta ki, hogy ne nyomorgassa meg egy kicsit.

– A Fehér Ló holnap elutazik – mondta Opatnak.
– És maga még mindig nem árulta el neki, hogy hogyan is sebesült meg a lába.

– Ez a szomorú igazság – mondta a Fehér Ló.
– Pedig azért jöttem, hogy végre megtudjam, hogyan is sebesült meg Opat a háborúban.

– Mit parancsolnak vacsorára? – kérdezte Opat.
– Lehet, hogy nem is volt a háborúban – mondta a Kovács Pali a Fehér Lónak.

– Lehet – mondta a Fehér Ló.
– De a háború után mégis rendőrfőnök lett – mondta a Kovács Pali.

– Mit parancsolnak vacsorára? – kérdezte Opat.
– Opat semmit sem akar nekünk elárulni – mondta a Fehér Ló.

– Szörnyen titokzatos ember – mondta a Kovács Pali.
– Mit parancsolnak vacsorára? – kérdezte Opat.
– Magának nincs szíve – mondta neki a Kovács Pali. – A Fehér Ló holnap elutazik, és maga még nem árult el neki semmit.

– Ez a szomorú igazság – mondta a Fehér Ló.
– Úgy látszik, kénytelen leszek jövőre is eljönni ide, hátha akkor megkönnyörül rajtam ez a titokzatos ember.
– Mit parancsolnak vacsorára? – kérdezte Opat.

– Halat – mondta a Kovács Pali, és Opatra mosolygott.

– Négy adag sült halat? – kérdezte Opat.

– Igen – mondta kedvesen mosolyogva a Kovács Pali.

Vacsora után vörösbort ittunk, a Fehér Ló mesélt a gépkocsijavító műhelyéről, azt mondta, hogy az idén már huszonöt munkása van, és hogy jövőre valószínűleg már harminc munkással fog dolgozni. Aztán az elutazásáról beszélgettünk, azt mondta, hogy Zágrábon keresztül utazik, és lehet, hogy holnap Zágrábban marad, és csak holnapután megy tovább. Elhatároztam, hogy ezt megmondom Akilevnek. Majd azt fogom neki mondani, hogy egész este faggattam a Fehér Lovat, de ő csak annyit volt hajlandó elárulni, hogy a holnapi napot Zágrábban tölti.

Éjfélig maradtunk Joáb II-nél. Akkor a Fehér Ló kifizette a vacsorát meg a rumot, meg a vörösbort, aztán elbúcsúzott Joáb II-től és Opattól.

Opatnak azt mondta:

– Ígérje meg nekem, hogy jövőre nem lesz ilyen titokzatos, mint az idén.

– Kocsival utazik? – kérdezte Opat.

– Igen – mondta a Fehér Ló.

– Szerencsés utat – mondta Opat.

– Köszönöm – mondta a Fehér Ló. – Ígérje meg, hogy jövőre nem lesz ilyen titokzatos.

– Szerencsés utat – mondta megint Opat.

– Köszönöm – mondta a Fehér Ló, és akkor kiementünk az udvarra.

Szép, csillagos éjszaka volt. A szél most nem fújt, a folyó simán és mozdulatlanul állt a két part között, mintha egy pillanatra megkapaszkodott volna a saját medrében. A folyó vize is tele volt csillagokkal. Tiszta és átlátszó volt a levegő, úgy éreztem, hogy most nagyon messzire el tudnék látni, ha nem lennének körülöttem a házak és a gyár-épületek.

– Szép estét választottál a búcsúzásra – mondtam halkán a Fehér Lónak, aki mellettem állt, és a folyóba szórt csillagokat nézte.

– Igen – mondta szórakozottan a Fehér Ló. – Szép estét választottam.

Búr és a Kovács Pali távolabb álltak tőlünk, felénk néztem, aztán megfogtam a Fehér Ló karját, és megkérdeztem tőle:

– Voltál Joáb I-nél?

A Fehér Ló rám nézett, és azt mondta:

– Voltam.

– Sikerült üzletet kötni? – kérdeztem.

– Sikerült – mondta a Fehér Ló. – Azt mondtam Joáb I-nek, hogy te beszéltél rá az üzletre. Nagyon jó véleménynyel van rólad. És a felesége is azt mondta, hogy kedves fiú vagy.

– Az a fontos, hogy sikerült üzletet kötnötök – mondtam.

– Igen, az a fontos – mondta a Fehér Ló.

– Mennyi pénz kell egy komoly vészkijáráshoz? – kérdeztem.

– Te is vészkijáratot akarsz építeni magadnak?
– kérdezte a Fehér Ló.

– Mindenkinek szüksége lehet vészkijáratokra
– mondtam.

– Sok pénz kell hozzá – mondta a Fehér Ló. – Igye-
kezz minél több pénzt felvakarni.

– Igyekszem – mondtam.

Ekkor a fiú szájharmonikázni kezdett a folyó túl-
só partján. Csodálkozva néztünk a régi strand felé, és
a Kovács Pali azt mondta:

– Mi baja van ennek a fiúnak? Azelőtt nem szo-
kott ilyen későn szájharmonikázni.

– Török Ádám szereti hallgatni – mondtam. – Le-
het, hogy ő kérte meg a fiút, hogy szájharmonikázzon.

– Napok óta nem láttam Török Ádámot – mondta
a Fehér Ló.

– Nem jár többé Joáb II-höz – mondta Búr.
– Amióta elzavarták a padlásról, nem jár Joáb II-höz,
sem az önkiszolgálóba. A fiú visz neki is minden reg-
gel kenyeret és szalonnát.

– A borbélyhoz jár? – kérdezte a Kovács Pali.

– A borbélyhoz elmegy minden reggel – mondta Búr.

– Meg fognak gebedni a télen azokban a kabinok-
ban – mondta a Fehér Ló.

– Lehet, hogy nem is olyan rossz hely az – mond-
tam. – Török Ádám rengeteg birkabőrt meg bárány-
bőrt vitt oda, azzal melegedhetnek a télen.

– A fiú már kihúzott egy telet valamelyik kabin-
ban – mondta Búr.

– Lehet, hogy nem is olyan rossz az, ha az ember kabinokban lakik – mondta a Kovács Pali.

– Én nem szeretnék ott lakni – mondta Búr.

– Lehet, hogy nem is olyan rossz az – mondta a Kovács Pali.

– Szépen szájharmonikázik a fiú – mondta a Fehér Ló.

– Az sem rossz – mondtam. – Ha az ember szépen szájharmonikázik.

– Az sem rossz – mondta a Kovács Pali.

– Különösen itt a folyó mellett – mondtam. – Itt messzire elhallatszanak a hangok.

Egymás mellett álltunk Joáb II udvarában, Búr, a Kovács Pali, a Fehér Ló meg én, és hallgattuk a szájharmonikázást. Néztünk a régi strand felé, ahol már sűrű nád nőtt a víz fölé, és most eltakarta előlünk a szájharmonikázó fiút és Török Ádámot.

Aztán egyszerre csak abbamaradt a szájharmonikázás. Mi azonban még mindig a régi strand felé néztünk, nem mozdultunk, és nem szóltunk egymáshoz egy szót sem. Sokáig álltunk így csöndben, ott Joáb II udvarában, tiszta és átlátszó volt a levegő, nagyon messzire el lehetett volna látni, ha nincsenek körülöttünk a házak meg a gyáépületek, meg a sűrű nád a folyó túlsó partján.

– Verjük meg az öreg mérleget – mondtam.

Mind a hárman egyszerre fordultak felém, úgy néztek rám, mintha mély álomból ébresztettem volna fel őket.

– Az öreg mérleget? – kérdezte Búr.

– Az öreg mérleget – mondtam. – Ledisznózott bennünket, amikor a Fehér Ló megérkezését ünnepeltük.

Most már magukhoz tértek.

– Így igaz – mondta a Fehér Ló. – Ledisznózott bennünket, pedig mi jót akartunk neki.

– Meg kell fenýíteni az öreget – mondta a Kovács Pali. – Okvetlenül meg kell fenýíteni.

– Okvetlenül meg kell fenýíteni – mondta Búr is, és izgatottan összedörzsölte nagy, barna kezeit. – Hogy ez nekem nem jutott eszembe!

– Remélem, hogy ott találjuk a tejcsarnok ajtajában – mondta a Kovács Pali.

– Ha csak egy kis szerencsénk van, akkor ott találjuk – mondta Búr.

Kimentünk Joáb II kocsmájának az udvarából, siettünk le a dombról, alig vártuk már, hogy a korzóra érjünk. A korzó sarkán megálltunk, és a tejcsarnok felé néztünk.

Az öreg mérleges ott aludt a tejcsarnok ajtajában, Joáb I dolgozószobájának az erkélye alatt.

Tartalom

I. rész

1	9
2	38
3	54
4	64
5	76
6	96

II. rész

7	111
8	126
9	136
10	154
11	166
12	178

Kalota Művészeti Közhasznú Alapítvány
Napkút Kiadó Kft.

1027 Budapest, Fazekas u. 10–14.

Telefon: (1) 787-5889

Mobil: (70) 617-8231

E-mail: napkut@gmail.com

Honlap: www.napkut.hu

Tördelőszerkesztő: Szondi Bence
Borítóterv: Keszérü Piroska

Nyomdai kivitelezés: Érdi Rózsa Nyomda

ISBN 978 615 6283 64 1

GION NÁNDOR REGÉNYEI 8.

– Szeretem a szép épületeket – mondtam. – Szeretem, ha szabályosak és szépek az épületek. Ezért örülök, hogy engem bíztak meg az építkezések ellenőrzésével.

– Főleg pedig azért örülsz, mert felvakarhatsz egy rakás pénzt – mondta a Fehér Ló. – Igyekezz felvakarni egy rakás pénzt. Ha az a Koshik megtette, te is megteheted.

– Fenét – mondta a Kovács Pali. – A barátunknak nincs szerencséje. A kutya sem fog itt építkezni, amíg ilyen bizonytalan a helyzet. A jó isten sem mer ilyenkor szép, szabályos épületeket építeni. Ki a fene gondol ilyenkor a szép, szabályos épületekre? A szép, szabályos épületek helyett lesz egy rakás munkanélküli kőműves és ács.

– Kár – mondta a Fehér Ló. – Akkor majd a barátunkat kiviszem magammal Németországba, és felvakarunk neki valami gazdag nőt. Kár lenne, ha örök életében helyi jellegű szépfiú maradna.

2490 Ft

